

Łesia Biłęńka-Swystowycz
Jerzy Kowalewski
Mykoła Jarmoluk

Język POLSKI

Польська мова

dla
5
klasy

УДК 811.162.1(075.3)
Б 61

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ від 10.01.2018 №22)*

**Видано за рахунок державних коштів.
Продаж заборонено**

Біленька-Свистович Л. В., Ковалевський Є., Ярмолюк М. О.

Б 61 Польська мова (1-й рік навчання) для закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою. 5 клас / Л. В. Біленька-Свистович, Є. Ковалевський, М. О. Ярмолюк. – 2-ге вид., доопрацьоване. – Чернівці : Букрек, 2018. – 176 с. : іл.

ISBN 978-966-399-957-9

УДК 811.162.1(075.3)

Bileńka-Swystowycz Ł., Kowalewski J., Jarmoluk M.

Б 61 Język polski (1. rok nauczania) dla szkół ogólnokształcących z ukraińskim językiem nauczania. Klasa 5 / Ł. Bileńka-Swystowycz, J. Kowalewski, M. Jarmoluk. – Wyd. drugie, poprawione. – Czerniowce : Bukrek, 2018. – 176 s. : il.

ISBN 978-966-399-957-9

УДК 811.162.1(075.3)

ISBN 978-966-399-957-9

© Біленька-Свистович Л. В., Ковалевський Є.,
Ярмолюк М. О., 2-ге вид., доопрацьоване, 2018
© Видавничий дім „Букрек”, 2018

Дорогий друже!

Ти тримаєш у руках незвичайний підручник. Чому? Тому що це не просто навчальна книга, а запрошення – у новий цікавий світ, у нову країну.

Ти навчишся мови нашого найближчого сусіда. Це мова великої культури. Нею розмовляє близько 38 мільйонів поляків у Польщі та понад 10 мільйонів поза її межами: в Україні, Литві, Росії, Білорусі, Казахстані, Франції, Канаді, Німеччині, Сполучених Штатах Америки та інших країнах.

Польська та українська культури творилися поряд. Польську культуру розвивали видатні поляки: письменники – Адам Міцкевич, Юліуш Словацький, Генрик Сенкевич, Ярослав Івашкевич, Марія Конопницька; художники – Ян Матейко, Яцек Мальчевський, Артур Гроттгер; композитори – Станіслав Монюшко, Фридерик Шопен, Ігнаци Падеревський.

Видатні українці – Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка, Максим Рильський – знайомили наш народ із найбільшими здобутками польської культури, перекладаючи твори класиків польської літератури.

І ти, дорогий друже, також маєш нагоду за допомогою цієї книжки пізнати польську мову та культуру. Бажаємо успіхів у вивченні польської мови.

Автори

Любий друже!

Щоб тобі було зручніше і легше працювати з підручником, ознайомся, будь ласка, з умовними позначками:

– прочитай;

– завдання усне;

– завдання письмове;

– завдання підвищеної складності;

– знайди в інтернеті;

– пропущене слово.

Як дізнатися, що ховається за „квадратиками”?

Для сканування QR-коду твій мобільний пристрій повинен мати камеру. Також на ньому треба встановити спеціальний додаток, що дозволяє зчитувати і розпізнавати QR-код. Тоді ти зможеш миттєво завантажувати в телефон інформацію, переходити за посиланнями.

Щоб прослухати аудіоматеріали до підручника, перейди за посиланням, зашифрованим у QR-коді.

– Dzień dobry!

– Cześć!

– Cześć!

– Jestem Kuba. A to są moi przyjaciele – Darek, Magda, Romek, Marta i Jan. Uczymy się w jednej klasie. Pomozemy Ci w nauce języka polskiego.

– Zapraszamy do nauki alfabetu.

Alfabet

Польська мова належить до родини слов'янських мов. Її графіка склалася на основі латинського алфавіту так, як і графіка чеської, словацької та деяких інших слов'янських мов.

У польській мові значно більше звуків, ніж у латинській, і тому потрібно було створити додаткові способи передачі їх на письмі. Для цього використані буквосполучення і надрядкові знаки.

Польський алфавіт складається з 32 букв.

Наголос – постійний. Як правило, наголошуємо передостанній склад.

Aa a		Аа [a]	Ąą ą		Аа [o(һ)] [o(m)]	Bb be		Вв [б]
Cc ce		Сс [ц]	Ćć cie		Ćć [цб']	Dd de		Дд [д]
Ee e		Ее [е]	Ęę ę		Ęę [e(m)] [e(һ)]	Ff ef		Ғғ [ф]
Gg gie		Гг [г']	Hh ha		Һһ [х]	Ii i		ҘҘ [и]
Jj jot		Јј [й]	Kk ka		Кк [к]	Ll el		Лл [л']
Łł eł		Лл [л]	Mm em		Мм [м]	Nn en		Ңң [н]
Ńń eń		Њњ [һ']	Oo o		Оо [о]	Óó o kreskowane	8	Óó [y]
Pp pe		Рр [п]	Rr er		Рр [р]	Ss es		So [с]
Śś eś		Ѕѕ [сб]	Tt te		Тт [т]	Uu u		Ўў [y]
Ww wu		Ўў [в]	Yy lgrek - y		Уу [и]	Zz zet		Зз [з]
Żż ziet		Žž [зб']	Žž zet		Žž [ж]	Ch ch		Ch ch [х]
Cz cz		Cz cz [ч]	Sz sz		Sz sz [ш]	Rz rz		Rz rz [ж/ш]
Dz dz		Dz dz [дз]	Dź dź		Dź dź [дзб]	Dż dż		Dż dż [дж]

Літери

Qq	Vv	Xx
<i>ku</i>	<i>fał</i>	<i>iks</i>

використовуються тільки в іншомовних словах.

Графічні відповідники українських літер,
яких немає в польському алфавіті:

ja / ia [я]	я	cz [ч]	ч
ju / iu [ю]	ю	rz [ж] [ш] після p, t, k, ch	ж ш
je / ie [є]	є	sz [ш]	ш
ji / i [ї]	ї	szcz [щ]	щ
		'	ь

ПОСЛУХАЙТЕ ПІСЕНЬКУ,
ЯКА ДОПОМОЖЕ ДУЖЕ ЛЕГКО
ВИВЧИТИ ПОЛЬСЬКУ АБЕТКУ.
ЗАСПІВАЙТЕ РАЗОМ!

Alfabet

*śł. Monika Oliszewska,
muz. Joanna Jasińska*

Na początku jest literka **A**,
Potem są literki dwie: **B** i **C**,
A następnie cały rząddek:
D, E, F, G oraz **H**,
Co dwie proste nóżki ma.

Ref.: Alfabet, alfabet, alfabet,
Alfabet, alfabet, alfabet,
Alfabet, alfabet, alfabet,
Alfabet, alfabet, alfabet.

Potem **I, J, K, L, M** –
Jeszcze w parze idzie **N**,
O, P, R, S, T, U, W –
Także w rządku stoi tu.
X, Y, Z, Ż i **Żet** –
I alfabet cały jest.
X, Y, Z, Ż i **Żet** –
I alfabet cały jest.

Ref.: Alfabet, alfabet, alfabet,
Alfabet, alfabet, alfabet,
Alfabet, alfabet, alfabet,
Alfabet, alfabet, alfabet.

Польські звуки вимовляємо подібно до українських:

a	b	c	d	e	f	i	k	m	n	o	p	r	s	t	w	z
а	б	ц	д	е	ф	і	к	м	н	о	п	р	с	т	в	з

Послухай вимову голосного **a**. Повтори за вчителем.

Ma – mam, da – dam, zna – znam.

Tak, tam, sam, nam, wam.

Mama, mapa, rada, tata, waga, praca, farba.

Ada, Agata, Adam, Anka, Marta.

Послухай вимову голосних **e** і **a**. Прочитай і повтори за вчителем.

Ten, sen, krem, ekspres, metr.

Cena, kreda, temat, gazeta, apteka.

Ewa, Edek, Antek, Darek, Tadek.

Літера **g** вимовляється як український звук [г] –
у словах **aгрус, ганок**.

Послухай вимову приголосного **g**. Прочитай і повтори за вчителем.

Garb, gaz, gad, gabinet, ganek, garnek.

Droga, pogoda, figura, figa, magister, egzamin.

Bogaty, energiczny, ogromny, magesowy.

Послухай. Дай відповіді на запитання.

Co to jest?

To jest zamek i to jest zamek.

To jest zegar, a to jest zegarek.

Co to jest?

To jest kreda, a to jest kredka.

ПОСЛУХАЙ І ПОВТОРИ

1. Привітайтеся, користуючись зразками, які Ви щойно прослухали.
2. Привітайтеся зі своєю вчителькою (вчителем).

Букви **ó** та **u** в польській мові передають один і той же звук [y]. Вимова їх не відрізняється.

Послухай вимову голосних **o**, **u** і **ó**. Прочитай. Повтори за вчителем.

On, ona, ono, okno, sok, obok, ogon, oto, co.

Buk, tu, bruk, pukam, druga, pusta, brudna.

Która, góra, córka, próba, wzór, móc, skóra.

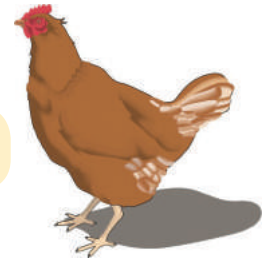
Прочитай запитання. Чи розумієш їх?

Co? Kto to? Co to? Po co? No to co? Kto to i do kogo?

ПОСЛУХАЙ І ДАЙ
ВІДПОВІДЬ НА ЗАПИТАННЯ

Co to jest? To jest kura.

Co to jest? To jest kogut.

Co to jest? To jest буда psa.

Kto to jest?
To jest Kuba, kolega Darka.

A to kto jest?
To jest Ula.
Ona jest z Ustki.

Ustka to miasto.

Послухай і повтори за вчителем.

Humań to miasto na Ukrainie.

To jest muzeum, a to jest obraz.

Co jest w muzeum?

W muzeum jest obraz.

Прочитай уголос.

Ósemka i trójka to cyfry.

Sójka to ptak.

Kraków i Lwów to miasta.
Czy Kraków i Lwów to miasta? Tak, to miasta.

Послухай і повтори за вчителем. Дай відповідь на запитання.

Co to jest?

To jest bóbr.

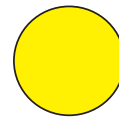
To jest sól.

To jest miód.

To jest kółko.

Прочитай. Порівняй значення слів. Назви зображене на малюнках українською мовою.

To jest wóz.

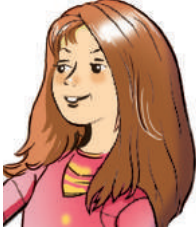

I to jest Wóz.

Послухай і повтори за вчителем запитання. Дай на них відповідь.

Kto to jest?

			
<i>Kto to jest?</i> To jest Magda.	<i>Kto to jest?</i> To jest Kuba.	<i>Kto to jest?</i> To jest pan.	<i>Kto to jest?</i> To jest pani.
			
<i>Kto to jest?</i> _____	<i>Kto to jest?</i> _____	<i>Kto to jest?</i> _____	<i>Kto to jest?</i> _____

Co to jest?

To jest mapa.

To jest apteka.

To jest sad.

Постав запитання: *Kto to jest? Co to jest?*

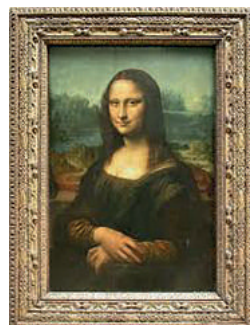
To jest Tomek.

To jest Oksana.

To jest osa.

To jest obraz.

To jest nos.

To jest okno.

Дай відповідь на слова привітання і прощання.

Назви своє ім'я та прізвище.

Cześć! — _____ .

Dzień dobry! — _____ .

Do widzenia! — _____ .

Jak masz na imię? — _____ .

Jak się nazywasz? — _____ .

ПОСЛУХАЙ І ПОВТОРИ

Czy to jest Darek?

Nie, to nie jest
Darek. To jest Kuba.

Czy to jest Kuba?

Nie, to nie jest Kuba.
To jest Darek.

Czy to jest Kraków?

Tak, to jest Kraków.

Co to za miasto?

To jest Kijów.

Cześć!

Oksana Kogut.
A ty jak masz na
imię?

Do
widzenia!

Cześć! Jak się
nazywasz?

Marta,
a nazywam się Nowak.
Marta Nowak.

Do
zobaczenia!

Послухай і повтори за вчителем.

Co to jest?

To jest sala szkolna.

Na sali są nauczycielka i uczniowie.

Послухай вимову **i**. Прочитай. Повтори за вчителем.

Irena, Irek, Monika, Igor, Iza.

Internet, firanka, miska, wina, winda.

Drugi, taki, minuta, kupi.

Kraina, Ukraina, Kair, Aida, ruina.

Буква **i** після приголосних **b, p, w, m, n, f, k, g** перед наступним голосним не вимовляється, а означає м'якість попереднього приголосного:
bieg, pies, pióro, wiatr, wiewiórka, miasto, niania, Tania, fiolek, bukiet, ogień.

Послухай і повтори за вчителем слова,
в яких **i** пом'якшує звуки **b, p, w, m, n**.

Bieg, biec, biedronka, biurko, biodro.

Pies, piec, piasek, pióro, papier, piosenka, piorun.

Wiara, wiec, wierny, wiem, wiosna,
wiewiórka.

Miara, miasto, umiem, miecz, miód,
mienię, miotać.

Niebieski, mgnienie, niania, niebo,
niewód.

Букву **j** вимовляємо
подібно до українського звука [й].

Послухай і повтори за вчителем слова зі звуком **j**.
Прочитай самостійно.

Ja, jak, jaki, jagoda, jeden, jest, jestem.

Maj, raj, mój, kraj, graj, pracuj, kupuj.

Majowy, krajowy, Kijów, kijowski, bije, pracuje, kupuje.

Wajda, bajka, miejski, wiejski.

Azja, akcja, sesja, Francja, stacja, misja.

Послухай запитання й відповіді. Повтори за вчителем.

Kto to jest?

To jest
Monika.

A to jest
Igor.

To jest Irek.
On ma pióro.

To jest Tania.
Ona ma kwiatek.

Co to jest?

To jest biurko.

To jest bukiet.

To jest pióro.

To jest pies, a to jest wiewiórka.

To jest miasto.

To jest miasto Kijów.

A to jest miasto Kraków.

Послухай і дай відповідь на запитання.

1. Jak masz na imię?
2. Jak ma na imię Twój kolega?
3. Jak ma na imię Twoja koleżanka?
4. Jak się nazywa wasz nauczyciel?

Буква **y** передає в польській мові звук [и].

Послухай і повтори за вчителем. Прочитай самостійно.

Wy, my, ty, gdy, gdyby.

Puzy, ryby, myty, syty.

Trudny, bogaty, cytryny.

У польській мові звук [x] передаємо літерою **h**
або двознаком **ch**.

Послухай і повтори за вчителем. Прочитай самостійно.

Chata, chemia, chór, choroba, mech, puchatek, gmach.

Chiny, Chinka, Chorwacja, Chorwat, Charków.

Hak, huk, historia, haker, herbata, herb, kurhan, hetman.

Helena, Hindus, Hel, Hawana, Hamburg.

Двознак **CZ** вимовляємо як [ч].

Двознак **SZ** вимовляється як [ш].

У польській мові приголосні **CZ** і **SZ** завжди тверді.

Прочитай самостійно. Послухай, як читає вчитель.

Чи правильно ти вимовляєш ці слова?

Czas, czat, czar, czapka, czajka, czajnik, tarcza, znaczek.

Czemu, cztery, warkocz, paczka, teczka, wnuczka, uczta.

Czwartek, czternastka, kaczką, wieczór, kicz, mecz, miecz.

Czech, Czczenia, Czerkasy, Czernihów, Czerniowce.

Послухай і повтори за вчителем слова зі звуком **sz**.

Прочитай самостійно.

Szafa, szyk, szacunek, szkic, sznur, szept,
szóstka, sztanga, szmer, szuflada.

Warszawa, kasza, nasz, wasze, paszport,
poduszka, tusza, koszyk, maszyna.

Сполучення приголосних **SZCZ** вимовляємо
як два тверді звуки [ш] і [ч].

За вимовою **SZCZ** близьке до українського [щ].

Послухай і повтори за вчителем. Прочитай самостійно.

Deszcz, szczyt, paszcza, szczypce, szczaw, szczery.

Wieszcz, szczera, szczerbaty, barszcz, szczupak.

**ПОСЛУХАЙ.
ДАЙ ВІДПОВІДЬ
НА ЗАПИТАННЯ**

1. Dzień dobry!
2. Dobry wieczór!
3. Jak masz na imię?
4. Jak ma na imię Twój kolega?
5. Jak ma na imię Twoja koleżanka?
6. Jak ma na imię Twoja mama?
7. Jak ma na imię Twój tata?
8. Jak się nazywa wasz nauczyciel?
9. Jak się nazywa Twój przyjaciel?
10. Jak się nazywa Twoja przyjaciółka?

Літера **ż** і двознак **rz** однаково означають звук [ж]
і вимовляються як український звук [ж].

Послухай і повтори за вчителем. Прочитай самостійно.

Żaba, żart, żuk, żmija, róża, żurek, żuraw, żubr.
Próżnia, wieża, jeź, bażant, żelazko, żagle,
żarówka.

Brzozy, orzechy, grzyby, wierzby, rzeczy,
rzodkiewki.

Rzeka, rzepa, morze, rzut, burza, brzuch,
grzbiet, grzmot.

Rz після **k, p, t, ch, f** вимовляємо як [ш].

Прочитай самостійно. Послухай і повтори за вчителем.

Przepiórka, krzyk, trzeba, przystanek, chrzan, trzoda.
Krzywda, przygoda, pokrzywa, krzak, przed, naprzód.
Chrzest, przejazd, uprzejmie, przedstawienie, cyfrze.

Порівняй написання та вимову поданих слів.

Morze – море; może – може; brzoza – береза; żaba – жаба;
krzyk – крик; żyrafa – жирафа; przed – перед;
wieża – вежа.

Послухай і повтори за вчителем. Прочитай самостійно.

У польських словах переважно пишемо **rz** там,
де в українських відповідниках є літера **р**,

напр.: **rzeka** – **ріка**.

На місці польського **ż**
в українських відповідниках пишемо **ж**,
напр.: **jeż** – **їжак**.

Випиши подані слова у дві колонки: у першу – слова,
в яких **rz** читаємо як [ж], у другу – як [ш].

Brzuch, rzemień, trzon, krzew, przyroda,
przygoda, przed, marzenie, brzoza, drzazga,
marzenie, morze, przystojny, gorzki, drzem-
ka, rzucać, strzelec, zrzeszenie, rzut, chrzan,
uprzejmy, marzec.

Встав пропущені літери **ż** або **rz**.

Tale., ..aba, ..epa, ..art, g..yb, ..ycie,
..elazo, zo..a, ba..ant, ..yrafa, wie..ba,
w wie..e, na wie..y.

Двоznaki **dz** і **dż** вимовляємо так само,
як українські **дз** і **дж**.

Послухай і повтори за вчителем. Прочитай самостійно.

Dzwon, dzwonnica, widzenie, miedza, dzban, wiedza.

Twierdza, rodzony, rodzynki, kukurydza.

Dżem, dżokej, džinsy, dżdżownica, džip,
dżungla, dżdży.

ПОСЛУХАЙТЕ ПІСЕНЬКУ, ЯКА
ДОПОМОЖЕ ДУЖЕ ЛЕГКО
НАВЧИТИСЯ ЛІЧИТИ.
ЗАСПІВАЙТЕ РАЗОМ!

Rapujące cyfry

sl. Monika Oliszewska
muz. Joanna Jasińska

Raz, dwa, trzy – liczysz ty;
trzy i dwa – liczę ja.
A teraz wszyscy razem liczymy,
w wesołe cyfry się zabawimy!
Cztery i siedem, sześć oraz dziewięć
nie mogą dziś ustać w jednym rzędzie!
Dwa oraz zero i jeszcze osiem
drapią się dzisiaj ciągle po nosie.

Ref.: Oj, co to będzie? Co to będzie?
Co z nimi będzie? Co będzie?
Oj, co to będzie? Co to będzie?
Co z nimi będzie?

Uciekła jeszcze jedynka chuda –
chce podróżować, jeśli się uda.
Trójka i piątka chciały być grzeczne,
ale od jutra – dziś nie koniecznie.

Ref.: Oj, co to będzie? Co to będzie?
Co z nimi będzie? Co będzie?
Oj, co to będzie? Co to będzie?
Co z nimi będzie?

Jak tu pozbierać wszystkie cyferki
i poustawiać w szereg niewielki?
Cyferki moje, ustawcie się teraz
i liczymy razem od dziewięciu do zera!

Ref. Oj, co to będzie? Co to będzie?
Co z nimi będzie? Co będzie?
Oj, co to będzie? Co to będzie?
Co z nimi będzie?

Dziewięć, osiem, siedem, sześć, pięć, cztery, trzy, dwa,
jeden, zero!
Zero, jeden, dwa, trzy, cztery, pięć, sześć, siedem, osiem,
dziewięć.
Dziewięć, osiem, siedem, sześć, pięć, cztery, trzy, dwa,
jeden, zero!
Zero, jeden, dwa, trzy, cztery, pięć, sześć, siedem, osiem,
dziewięć.

Ref.: Oj, co to będzie? Co to będzie?
Co z nimi będzie? Co będzie?
Oj, co to będzie? Co to będzie?
Co z nimi będzie?
Oj, co to będzie? Co to będzie?
Co z nimi będzie? Co będzie?
Oj, co to będzie? Co to będzie?
Co z nimi będzie? Dobrze będzie!

Повтори за вчителем польські цифри. Запам'ятай.
Запиши назви цифр українською мовою.

1	2	3	4	5
jeden	dwa	trzy	cztery	pięć
6	7	8	9	10
sześć	siedem	osiem	dziewięć	dziesięć

Послухай і повтори. Прочитай самостійно.

Szkoła nr [numer] 4.

Tramwaj nr 3.

Sala nr 8.

Zadanie nr 10.

$5 + [\text{plus}] 5 = [\text{równa się}] 10.$

$1 + 2 = 3.$

$4 + 4 = 8.$

$7 + 2 = 9.$

$7 - [\text{minus}] 5 = 2.$

$10 - 4 = 6.$

$6 - 3 = 3.$

$8 - 7 = 1.$

Правильно:

Chodzę do szkoły nr 5.

Jadę tramwajem nr 18.

Неправильно:

~~Chodzę do piątej szkoły.~~

~~Jadę tramwajem
osiemnastym.~~

Назви польською мовою подані номери телефонів.

+48 606 754 945

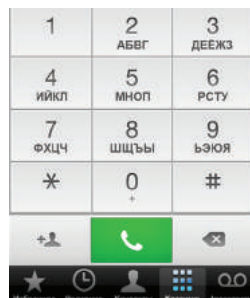
+48 12 654 23 80

+48 22 622 47 97

+48 791 050 210

+038 067 422 54 12

+038 044 545 12 63

Назви по-польськи свій номер телефону, номер телефону мамі, тата, сестри або брата.

Назви польською мовою позиції „кораблів”.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A										
B										
C										
D										
E										
F										
G										
H										
I										
J										

Приголосний **l** вимовляється твердіше,
ніж український звук [л**ь**].

ПОСЛУХАЙ І ПОВТОРИ

Прочитай самостійно.

Lala, lalka, fala, laptop, lato, las, lampa.
Lody, los, samolot, kolorowy, salon, balon.
Lew, chleb, lekcja, letni, len, lekarz, Bolek, Lolek.
Lustro, luka, lud, ludowy, luty, lód.
Bal, ból, gil, sól, ul, styl, hotel, motyl.

Приголосний **l** перед **i** вимовляємо так само,
як в українській мові.

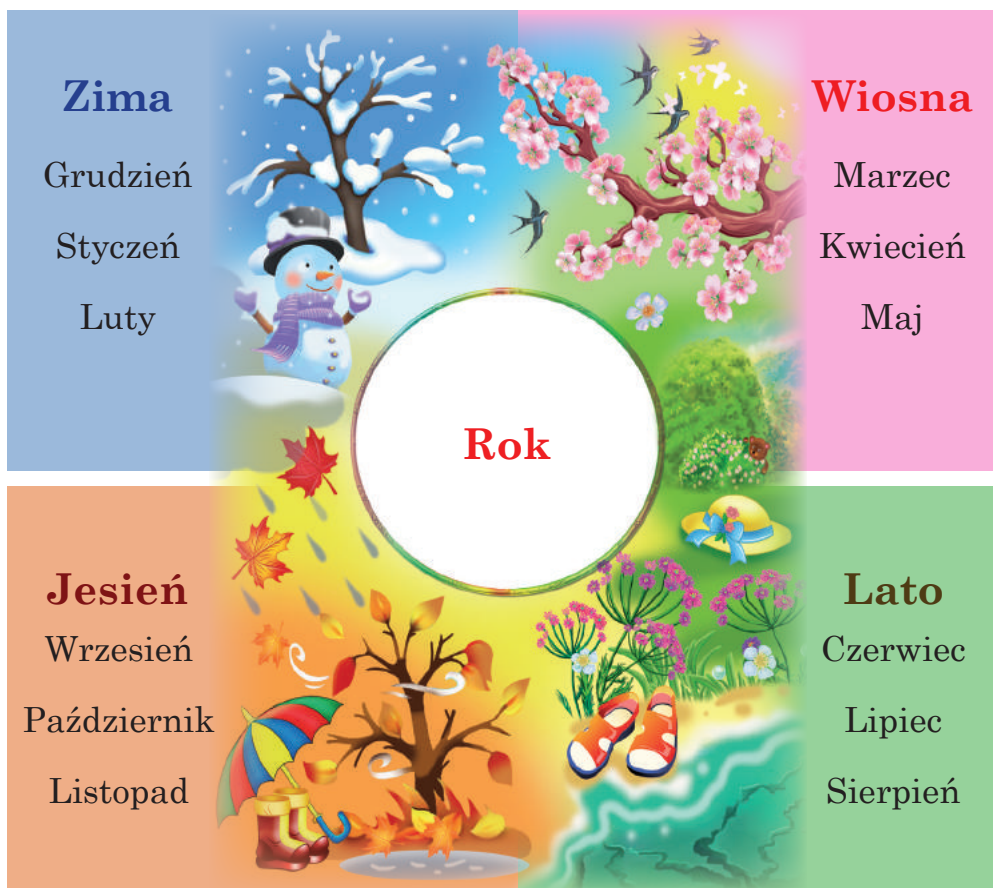
ПОСЛУХАЙ І ПОВТОРИ

Прочитай самостійно.

Litera, lipa, lipiec, lis, lista, linijka, litr, listopad.
Bliski, blizna, tablica, ulica, stolica, malina, blisko.
Alicja, Kalina, Lublin, Gliwice, Paulina.

Ознайомся з назвами місяців. Запам'ятай.

У Польщі календарний рік
триває від січня до грудня.
А в Україні?

stycznia, lutego, marca,
kwietnia, maja, czerwca,
lipca, sierpnia, września,
października, listopada, grudnia.

w styczniu, w lutym, w marcu,
w kwietniu, w maju, w czerwcu,
w lipcu, w sierpniu, we wrześniu,
w październiku, w listopadzie, w grudniu.

ПОСЛУХАЙ І ПОВТОРИ

Do której
szkoły
chodzisz?

Chodzę do
szkoły nr 5.

Który to
tramwaj?

To jest tramwaj
nr 8.

Kiedy są
twoje
urodziny?

Moje urodziny
są w listopadzie.

Jaki jest
teraz
miesiąc?

Teraz jest
wrzesień.

Kiedy jest rok
szkolny na
Ukrainie?

Rok szkolny
jest od września
do maja.

Rok szkolny
jest od września
do czerwca.

Kiedy jest
rok szkolny
w Polsce?

Kiedy są wakacje
w Polsce?

Wakacje są w
lipcu i sierpniu.

Wakacje są w czerw-
cu, lipcu i sierpniu.

Kiedy są wakacje
na Ukrainie?

Поділіться на групи і повторіть діалоги.

Запиши до таблички назви місяців.

jesień	zima	wiosna	lato
wrzesień			

Запиши у зошит назви місяців. Скільки днів у кожному з них?

X – październik (30)

XII – _____ (30/31)

I – _____ (30/31)

II – _____ (28/29/30/31)

V – _____ (30/31)

VIII – _____ (30/31)

III – _____ (30/31)

IX – _____ (30/31)

XI – _____ (30/31)

IV – _____ (30/31)

VI – _____ (30/31)

VII – _____ (30/31)

Заповни табличку датами найважливіших для тебе подій.

styczeń	luty	marzec	kwiecień	maj	czerwiec
01.01 – Nowy Rok					
lipiec	sierpień	wrzesień	październik	listopad	grudzień

Дати записуємо так:

21.03.2018 r.
або **21 III 2018 r.**

Повтори за вчителем і запам'ятай.

Król Karol kupił królowej Karolinie korale koloru koralowego.

Приголосний **ł** вимовляємо
подібно до українського [ŷ] – [ŷ̌] нескладового –
як наприклад, у слові [кийі**ŷ̌**].

При вимові **ł** середню й задню частину язика
піднімаємо до піднебіння.

Послухай, як вчитель читає склади.

Повтори, дотримуючись правил вимови:

ła – ał, ło – oł, łó – ół, łu – uł, łe – eł, ły – ył, łą – ya

ПОСЛУХАЙ І ПОВТОРИ

Łapa, łaska, łakomy, łan, myła, miał,
giełda, Bałtyk, pudełko.

Łopata, mydło, masło, koło, żarłok,
chłop, płot, Płock.

Łeb, łepetyna, Łemko, łemkowski.

Łuk, długopis, długi, tłum, tłusty,
słuch, kółko, łódka, dół, wół.

Łyżka, łyk, mały, łysy, były, cały, był, łyżwy, pływa.

Звуки **ł** і **w** вимовляємо
по-різному!

Послухай і повтори за вчителем. Прочитай самостійно пари слів
зі звуками **ł** і **w**. Стеж за вимовою цих звуків.

Bywa – była, wata – łata, brawo – brało, czuła – czuwa.

Odkryła – odkrywa, pewny – pełny, żyły – żywy, woły –
łowy.

Sława – słała, łyżwa – wyszła, tarła – trawa, kryły –
krzywy.

Послухай слова. Повтори їхню вимову.

Wisła, Wisłok, Włodzimierz Wołyński, Wisława, Włodek,
Włoch, Włochy, Władystok, Wałbrzych, Władysława.
Włos, własny, władza, ołówek, wywoływał, wykłada, słowo.

Послухай, а потім прочитай пари слів зі звуками **l i ł**.

Wola – woła, luki – łuki, lala – lała, lany – łany.
Kółka – kulka, łódzki – ludzki, łup – lub, łan – plan.
Szał – szal, wal – wał, pół – pól, dal – dał, żyli – żyły.

Прочитай і запам'ятай скоромовку.

*Siedziała małpa na płocie
i żarła łakocie.*

М'який приголосний **ż** вимовляємо м'якше,
ніж [3Ь] в українській мові.

Перед приголосним або в кінці слова пишемо **ż**,
а перед голосним м'якість позначаємо буквою **i**,
яку не вимовляємо.

У складі **zi** після м'якого [3Ь] **i** вимовляємо.

ПОСЛУХАЙ І ПОВТОРИ

Źródło, źrebak, źle, żrenica.
Mroźny, wyraźny, rzeźba, groźny, późno,
paź, weź, rzeź.
Zima, zimno, zimny, zintegrować,
zinterpretować.
Ziarno, ziarno, Różia, buzia, Zuzia.
Ziemia, ziemniaki, ziele, zielony, kozie.
Ziomek, jezioro, zioła, poziomki, Kazio, Józio, kozioł.

Послухай, а потім прочитай пари слів. Зверни увагу на вимову **ż i z**.

Ziarno – zaraz; ziemia – zebra; zioła – zoo; Józiu – zupa;
kozi – koza; wozi – wozy; Różia – róża; ziarna – żarna.

Польські звуки **z** і **ż** вимовляються
так само, як українські **з** і **ж**.
Звук **ż** в польській мові дуже м'який.

Встав пропущені літери **zi** або **ż**. Прочитай слова.

Ła..enka, ba..e, je..oro, ..emia, ..arno.

М'який приголосний **ś** вимовляємо м'якше,
ніж **[сь]** в українській мові.

Перед приголосним або в кінці слова пишемо **ś**,
а перед голосним м'якість позначаємо буквою **i**,
яку не вимовляємо.

У складі **si** після м'якого **[сь]** **i** вимовляємо.

ПОСЛУХАЙ І ПОВТОРИ

Śnieg, śmietana, ślad, świerk, miś, strus,
coś, jesteś.

Taśma, uśmiech, roślina, śliski, ślimak,
środa, myśl, wiśnie.

Sito, siwy, silny, siła, sikora, silnik,
mysi, Basi.

Siano, siatka, Basia, Marysia, siarka.

Siostra, osioł, siodło, misio.

Siedem, siebie, wrzesień, sierp, sierpień,
sierść.

Siódmy, siódemka, siedmioklasista.

Послухай, а потім прочитай пари слів.

Зверни увагу на вимову звуків **s** і **ś**.

Sobota – siostra, nos – noś, włosy – Włosi, Sanok – siano.

Serce – siedem, sójka – siódmy, sanie – siane, sukienka –
siup.

Запам'ятай дієвідмінювання дієслова **być** (бути) у теперішньому часі.
Особливу увагу зверни на третю особу однини і множини.
Знайди відмінності з українською мовою.

liczba pojedyncza	liczba mnoga
1. [ja] jestem	1. [my] jesteśmy
2. [ty] jesteś	2. [wy] jesteście
3. on / pan ona / pani ono } jest	3. oni / panowie one / panie oni / państwo } są

Послухай і повтори за вчителем. Прочитай самостійно.

Jestem Kamil, a ty?
Który dziś jest?
Cześć, gdzie jesteś?
Gdzie one są?
Jesteście okropni!
Jesteśmy Ukraińcami.
Ta pani jest naszą nauczycielką.
Ci państwo są z Polski.

М'який приголосний **ć** вимовляємо м'якше,
ніж **[ць]** в українській мові.

Перед приголосним або в кінці слова пишемо **ć**,
а перед голосним м'якість позначаємо буквою **i**,
яку не вимовляємо.

У складі **ci** після м'якого **[ць]** **i** вимовляємо.

ПОСЛУХАЙ І ПОВТОРИ

Ćma, ćwiczenie, ćwiczyć, ćwiartka, ćwir-ćwir,
ćwierć.

Gość, iść, kość, wieść, powieść, miłość, jeść, kapec.
Cis, odcinać, cisza, cicho, ciskać, złocisty, ciśnienie.

Ciało, ciastko, ciasto, bocian, babcia, ciarka.
 Ciocia, cios, ciotka, cioteczny.
 Ciebie, ciemno, ciepło, picie, mycie, szycie.
 Ciuciubabka, kciuk, ciuchcia, ciuchy, cir,
 ciur, ciur!

Послухай, а потім прочитай пари слів.

Зверни увагу на вимову звуків **ć** і **c**.

Ciasto – całość, ciocia – co, babciu – kocur,
 braciszek – cytryna.

W palcie – palce, ciała – cała, o kocie – koce.

Звук **cz** у польській мові
 вимовляємо твердо.

Звук **ć** у польській мові дуже м'який.

Послухай, а потім прочитай пари слів.

Зверни увагу на вимову звуків **ć** і **cz**.

Leci – leczy, leć – lecz, lubić – Lubicz.

Czy – ci, znicz – nić, miecz – mieć, zapłacz – zapłać.

Grać – gracz, badać – badacz, słuchać – słuchacz.

Повтори за вчителем польські цифри від 11 до 20. Запам'ятай.

Запиши назви цифр українською мовою.

11	12	13	14	15
jedenaście	dwanaście	trzyście	czternaście	piętnaście
16	17	18	19	20
szesnaście	siedemnaście	osiemnaście	dziewiętnaście	dwadzieścia

У числівниках встав пропущені літери **cz**, **ć**, **ś**.

4 – ..tery; **5** – pię..; **6** – sze..; **14** – ..terna..cie;

400 – ..terysta.

Послухай, а потім прочитай.

Ja

Ja mam 10 lat.

My

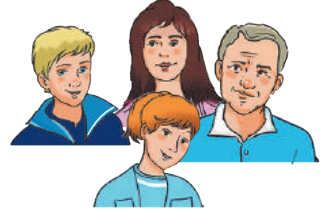
My mamy razem 20 lat.

Ty

Ty masz 11 lat.

Wy

On

Ona

Ono

On ma 12 lat.

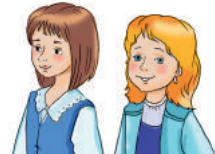
Ona ma 9 lat.

Ono ma rok.

Oni

Oni mają po 20 lat.

One

One mają po 11 lat.

pan

pani

Pan ma 19 lat.

Pani ma 20 lat.

panowie

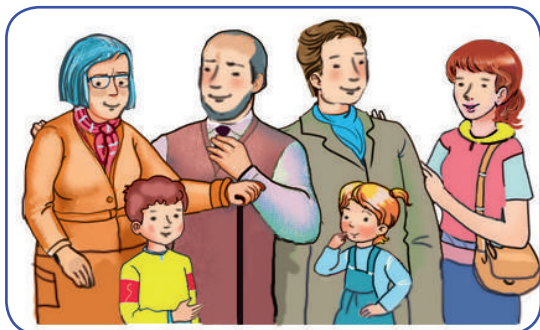
panie

państwo

Уважно розглянь малюнки, які ілюструють займенники **ONI** і **ONE**. Поясни, коли вони вживаються.

ONI

ONE

Поділіться на пари. Поставте запитання і дайте на них відповідь.

Ile masz lat?

Ile państwo mają lat?

Ile wy macie lat?

Ile lat ma twoja koleżanka?

Ile lat ma twój kolega?

Ile lat ma twoja babcia?

Ile lat ma twój młodszy braciszek lub siostrzyczka?

Po ile lat mają twoje koleżanki?

Po ile lat mają twoi koledzy?

Ile lat ma ten pan?

Двознак **dź** – дзвінкий відповідник приголосного **ć**.
Він схожий на дуже м'який звук [джь] в українській мові.
Перед приголосним або в кінці слова пишемо **dź**,
а перед голосним м'якість позначаємо буквою **i**,
яку не вимовляємо.

У складі **dzi** після м'якого [джь] **i** вимовляємо.

ПОСЛУХАЙ І ПОВТОРИ

Dzik, dziki, dzicz, dzidzius, budzik, goździki,
urodziny, podziw.

Dziarski, dziadek, działka, dziadzio, działo,
podział, rozdział.

Dziecko, dzielenie, dziewczyna, dzieciaczek, dziedziniec.
Dziób, dzióbek, dziura, dziupla, dziurawiec.

Miedź, żdźbło, śledź, niedźwiedź, niedźwiedzica.

Впиши пропущені двознаки **dz** або **dź**.

Pienia..e, mie..a, ..iesięć, śle..., ..won, dwa..ieścia, ..więk,
wie..a.

Приголосний **ń** вимовляємо як м'який український
звук [нь]. Перед приголосним або в кінці слова
пишемо **ń**, а перед голосним м'якість позначаємо
буквою **i**, яку не вимовляємо.

У складі **ni** після [нь] **i** вимовляємо.

ПОСЛУХАЙ І ПОВТОРИ

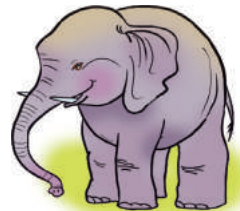
Słoń, koń, dłoń, okoń, broń, dzień, słoń-
ce, przyjaźń, pieśń, baśń.

Nic, nikt, niby, nić, niski, pomnik,
Nisko, Niderlandczyk.

Niania, niańka, gniazdo, dynia, pralnia,
poczekalnia.

Nie, niebo, niech, niezapominajki, niemiły.

Niuch, leniuch, niunia.

Прочитай пари слів з твердими і м'якими відповідниками.

Gen – niebo, cena – cień, pan – pań, len – leń, Nawa – Niemcy, silny – silnie, modny – modni, sanki – sanie, nosi – niosła.

**ДНІ ТИЖНЯ ДОПОМОЖЕ ТОБІ
ВИВЧИТИ ПІСЕНЬКА.
ПОСЛУХАЙ ЇЇ, А ПОТІМ
ЗАСПІВАЙТЕ РАЗОМ**

Tydzień

*śł. Jan Brzechwa
muz. Joanna Jasińska*

Tydzień dzieci miał siedmioro:
„Niech się tutaj wszystkie zbiorą!”
Ale przecież nie tak łatwo
Radzić sobie z liczną dziatwą.

Poniedziałek już od wtorku
Poszukuje kota w worku,
Wtorek środę wziął pod brodę:
„Chodźmy sitkiem czerpać wodę.”

Czwartek w górze igłą grzebie
I zaszywa dziury w niebie.
Chcieli pracę skończyć w piątek,
A to ledwie był początek.

Zamyśliła się sobota:
„Toż dopiero jest robota!”
Poszli razem do niedzieli,
Tam porządnie odpoczęli.

Tydzień drapie się w przedziałek:
„No a gdzie jest poniedziałek?..”

Прочитай запитання і дай на них відповідь.

Jak się nazywa pierwszy dzień tygodnia?

Pierwszy dzień tygodnia nazywa się _____ .

Jak się nazywa drugi dzień tygodnia?

Drugi dzień tygodnia nazywa się _____ .

Jak się nazywa trzeci dzień tygodnia?

Trzecim dniem tygodnia jest _____ .

Jak się nazywa czwarty dzień tygodnia?

Czwarty dzień tygodnia to _____ .

Jak się nazywa piąty dzień tygodnia?

Piąty dzień tygodnia nazywa się _____ .

Jak się nazywa szósty dzień tygodnia?

Szóstym dniem tygodnia jest _____ .

Jak się nazywa siódmy dzień tygodnia?

Siódmy dzień tygodnia to _____ .

Запиши у зошит в алфавітному порядку дні тижня.

Poniedziałek, niedziela, czwartek, środa, piątek, wtorek, sobota.

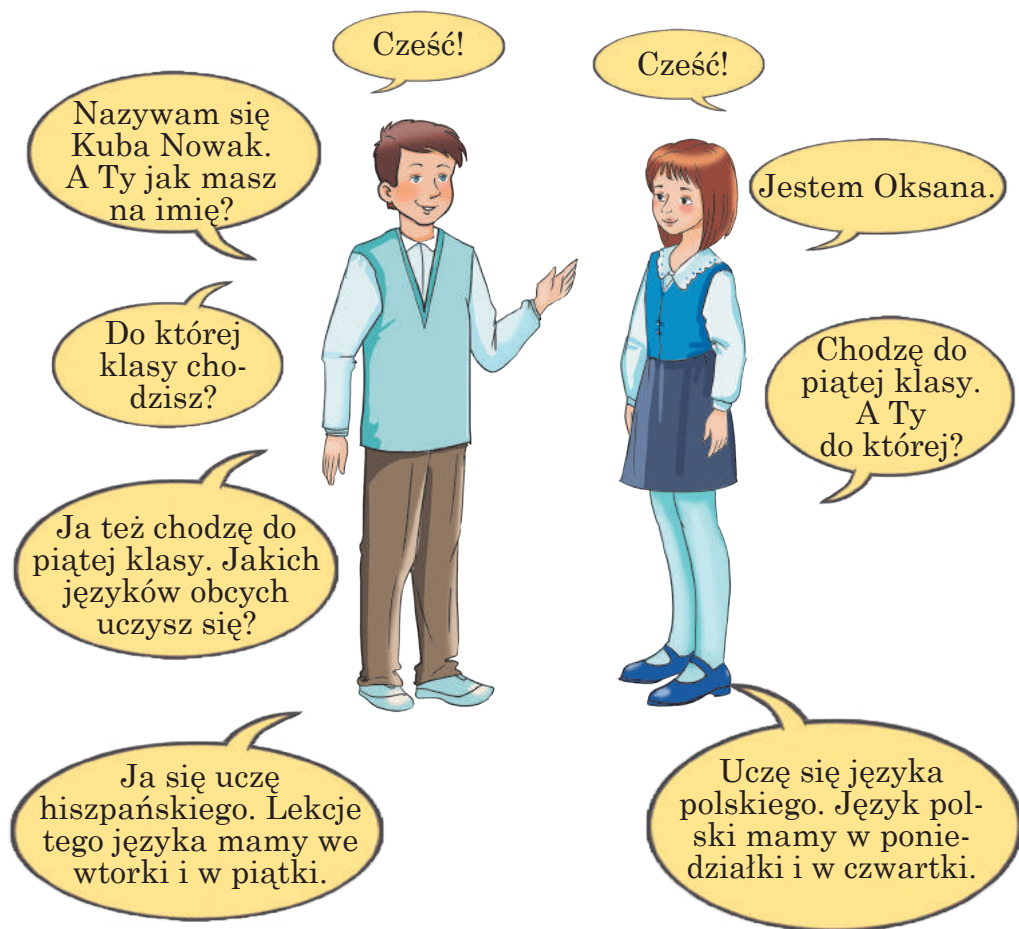
Послухай і повтори за вчителем.

W poniedziałek, we wtorek, w środę, w czwartek, w piątek, w sobotę, w niedzielę. W tym tygodniu.

Od poniedziałku do wtorku, od wtorku do środy, od środy do czwartku, od czwartku do piątku, od piątku do soboty, od soboty do niedzieli.

W poniedziałki i czwartki, w soboty i niedziele, we wtorki i piątki.

Poniedziałki, wtorki, środy, czwartki, piątki, soboty, niedziele.

Повтори за вчителем. Запам'ятай порядкові числівники від 1 до 20.

1.	2.	3.	4.	5.
pierwszy	drugi	trzeci	czwarty	piąty
6.	7.	8.	9.	10.
szósty	siódmy	ósmo	dziewiąty	dziesiąty
11.	12.	13.	14.	15.
jedenasty	dwunasty	trzynasty	czternasty	piętnasty
16.	17.	18.	19.	20.
szesnasty	siedemnasty	osiemnasty	dziewiętnasty	dwudziesty

Поділіться на пари. Задайте запитання і дайте на них відповідь.

Nauczyciel: Która lekcja jest dzisiaj?

Uczeń: Dziś jest lekcja szesnasta.

Nauczyciel: Tarasie, zapraszam do tablicy.
Zapisz lekcję, dzień i temat.

Taras: Dziś jest lekcja osiemnasta.
Dzień jest wtorek.
Temat to liczebniki w języku polskim.

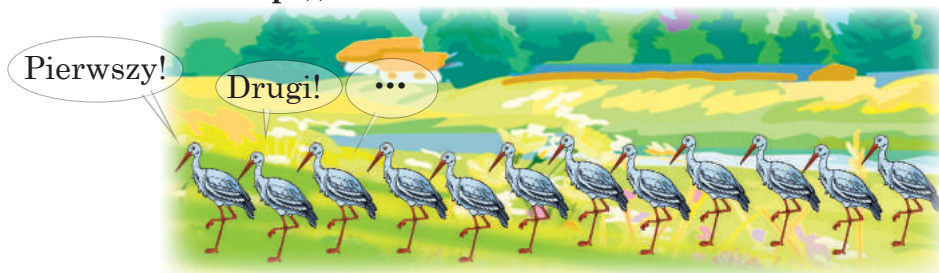

Повтори за вчителем. Прочитай самостійно.

Pierwszego, drugiego, trzeciego, czwartego, piątego, szóstego, siódmego, ósmego, dziewiątego, dziesiątego, jedenastego, dwunastego, trzynastego, czternastego, piętnastego, szesnastego, siedemnastego, osiemnastego, dziewiętnastego, dwudziestego, pierwszego, trzydziestego, trzydziestego pierwszego.

Pierwszej, drugiej, trzeciej, czwartej, piątej, szóstej, siódmej, ósmej, dziewiątej, dziesiątej, jedenastej, dwunastej.

Полічи лелек за порядком. Скільки їх?

При артикуляції **ę** – голосного **e** носового – вимовляємо чистий звук [e], повітря випускаємо через ніс.

При цьому кінчик язика не торкається до верхніх зубів. У середині слова носовий призвук при вимові [e^н] або [e^м] зберігається.

У кінці слова носовий резонанс втрачається.

ПОСЛУХАЙ І ПОВТОРИ

Często, gęsto, gęś, potężny, mężny, tęsknota.
Ręka, bęben, mięta, kręgle, dęby, zęby, postęp.
Język, więzy, jezor.
Imię, plemię, ciele, się, uczyć się.

Придивись уважно до таблички, у якій подано дієвідмінювання дієслів **iść, jechać, pić**. Вимову цих форм повтори за вчителем. Як ці слова перекладаються українською мовою?

liczba pojedyncza	liczba mnoga
1. [ja] idę, jadę, piję	1. [my] idziemy, jedziemy, pijemy
2. [ty] idziesz, jedziesz, pijesz	2. [wy] idziecie, jedziecie, pijecie
3. on / pan ona / pani ono } idzie, jedzie, pije	3. oni / państwo / panowie i panie one / panie i dzieci } idą, jadą, piją

ą (**О носове**) теж, як і **ę**, має носовий резонанс: спочатку вимовляємо чистий звук [o], але повітря виходить через ніс. При вимові звуків [o^н] або [o^м] кінчик язика не торкається до верхніх зубів. При вимові **ą** носовий резонанс зберігається і в середині, і в кінці слова.

ПОСЛУХАЙ І ПОВТОРИ

Pak, mąka, zając.

Wąs, mąż, gaska, gałązka, związek.

Chrzaszcz, gaszcz, wawóz, ukąsić.

Mama, siostra, uczennica, koleżanka, woda.

Ida, jada, pija, prosza, pisza, odpowiadaja.

ПОСЛУХАЙ ВИМОВУ.
ПРОЧИТАЙ САМОСТІЙНО

Gałąź, gałęzie, rozwiążle, siaść, gęscina, szczęście, gęś, mięsień, wąsik.

Zęby, gęba, jarzębina, głęboki, wstęp, kępa, dostęp, postęp.

Gąbka, gołąbek, ząb, dąb, gołąb, skapy, stapać, kąpiel.

Перед приголосними **d, t, c, cz, dz**
носові **ę** та **ą** вимовляємо як [eɲ], [oɲ]
без носового резонансу.

ПОСЛУХАЙ ВИМОВУ
І ПОВТОРИ

Stąd, prąd, prędko, porządek, ład, wędlna, mądry.

Kąt, piątek, początek, pięta, piętro, mięta, wątpić, sprzęt.

Trącać, więcej, zwierzęcy, chłopięcy, drżący, wierzący.

Ręcznik, tęcza, rączka, męczyć, gorączka, podręcznik.

Rządzić, mosiądz, pieniędzy, urządzenie, pędzel.

Перед приголосними **k i g** носові **ę** та **ą**
вимовляємо як [eɲ], [oɲ].

**ПОСЛУХАЙ ВИМОВУ
І ПОВТОРИ**

Łąka, mała, szczeka, większość, dźwięk, dzięki, dziękować.
Tęgi, Węgry, Węgier, Węgierka, Elbląg, węgierka,
księga, kęs.

Перед приголосними **l** і **ł** носові **ę** та **ą** втрачають носовий резонанс і вимовляються як [e], [o].

**ПОСЛУХАЙ ВИМОВУ
І ПОВТОРИ**

Dotknął, dotknęła, dotknęli, dotknęły.
Pragnął, pragnęła, pragnęli, pragnęły.
Stanął, stanęła, stanęli, stanęły.
Szarpnął, szarpnęła, szarpnęli, szarpnęły.
Uciał, ucięła, ucięli, ucięły.
Wziął, wzięła, wzięli, wzięły.
Zdjął, zdjęła, zdjęli, zdjęły.

Носовий голосний **ę** в кінці слова вимовляється як звичайне [e].
Носовий голосний **ą** і в середині, і в кінці слова зберігає носовий резонанс і вимовляється як [oŋ] або [om].

**ПОСЛУХАЙ ВИМОВУ
І ПОВТОРИ**

Drgnęłam ręką, machnął ręką, jedzą kolację, noszą wodę.
Kopnąłem piłkę, wzięli książkę, nadał opone, widzę ciocię.
Wzięła mamę za rękę, ze swoją koleżanką, z naszą babcią.

**ПОСЛУХАЙ, А ПОТІМ
ПРОЧИТАЙ**

Ząb – zęby, dąb – dęby, trąbka – trębacz, gąska – gęś,
maż – męski, ręka – rączka, książka – księga, pająk – pa-
jęczyna.

В окремих словах у польській мові
відбувається чергування голосних **ą – ę**.

Добери потрібну форму дієслова.

Ja (idę, idą).

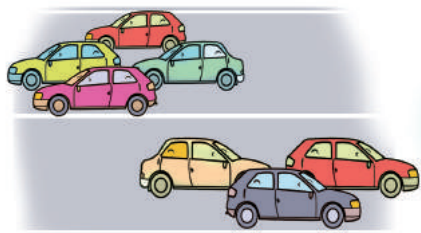
Auta (jadę, jadą).

Ptaki (lece, lecą).

Oleg i Ola (jest, są) kolegami.

Karaś (jest, są) rybą.

Karasie (jest, są) rybami.

Послухай, а потім прочитай.

To jest Kuba. A to jest Darek. A to jest Kraków. Kuba
i Darek mieszkają w Krakowie na nowym osiedlu, w blo-
kach. Darek mieszka na 2. piętrze. Na Ukrainie to jest
3. piętro, bo w Polsce jest parter – pierwsza kondygnacja.

Kraków to stare miasto w Polsce. Polska jest sąsiadem Ukrainy.

Kuba i Darek chodzą do szkoły, do piątej klasy. W pierwszej klasie mieli 7 lat. Pierwsza klasa – 7 lat, druga klasa – 8 lat...

Дай відповідь на запитання.

Do której klasy chodzą Kuba i Darek?

Ile lat mają chłopcy w 5 klasie?

Do której klasy chodzisz?

Ile lat mają dzieci w 5 klasie na Ukrainie?

Na którym piętrze mieszka Darek?

Na którym piętrze mieszkasz?

Czy Ukraina jest sąsiadem Polski?

Jakich znasz sąsiadów Ukrainy?

Jakich znasz sąsiadów Polski?

Задай 3 запитання своїм однокласникам польською мовою.

Розглянь уважно карту Польщі. Визнач, з якими державами вона межує. Скажи це польською.

Зразок: Sąsiadem Polski jest Litwa.

Прочитай діалоги.

A: Czy jesteś Polakiem?

B: Nie, nie jestem Polakiem. Jestem Ukraińcem.

A: Czy jesteś Polką?

B: Nie, nie jestem Polką. Jestem Ukrainką.

A: Skąd jesteś?

B: Jestem z Ukrainy.

A: Skąd jesteś?

B: Jestem z Kijowa.

A: Kim jesteś?

B: Jestem Ukrainką. / Jestem Ukraińcem.

A: Kim jesteś?

B: Jestem uczennicą klasy 5 b. / Jestem uczniem klasy 5 b.

A: Czy znasz język angielski?

B: Tak, znam.

A: Czy znasz język niemiecki?

B: Nie, nie znam.

A: Czy znasz jakiegoś Anglika?

B: Nie, nie znam.

A: Czy znasz jakiegoś Polaka?

B: Tak, znam. Andrzej Duda – on jest prezydentem Polski.

Jestem Polaki**em**, Ukraiń**cem**.
Jestem Polk**ą**, Ukraink**ą**

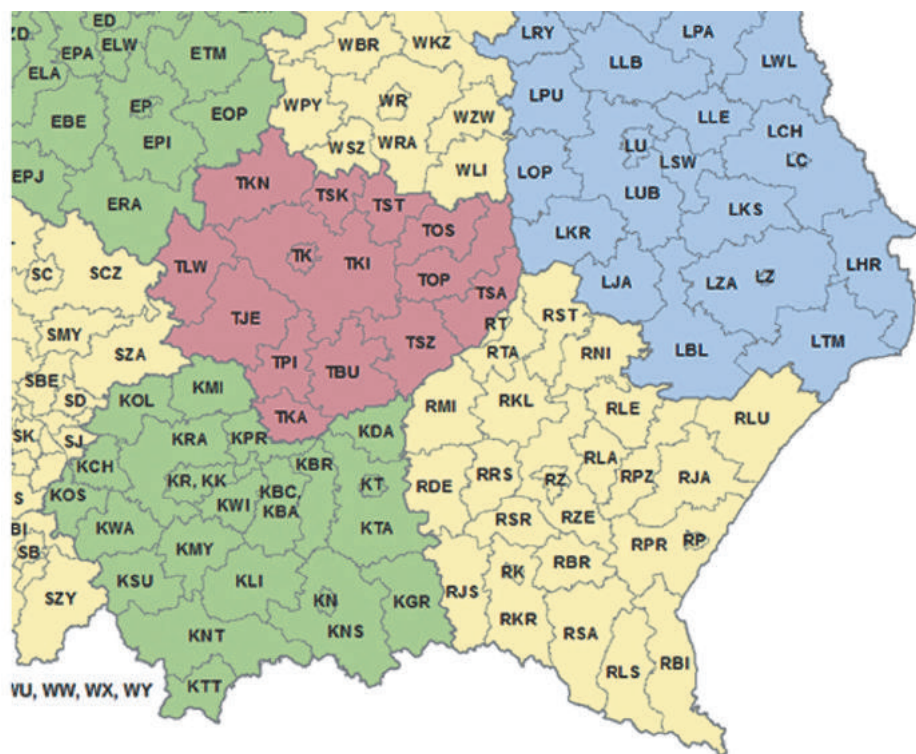

За зразком діалогів із попередньої вправи постав польською мовою кілька запитань своїм однокласникам.

Добери до відповідних порядкових числівників назви днів тижня і місяців.

	... dzień tygodnia	... miesiąc
1. pierwszy ...	poniedziałek	styczeń
2. drugi ...		
3. trzeci ...		
4. czwarty ...		
5. piąty ...		
6. szósty ...		
7. siódmy ...		
8. ósmy ...		
9. dziewiąty ...		
10. dziesiąty ...		
11. jedenasty ...		
12. dwunasty ...		

Прочитай зашифровані назви окремих воєводств і повітів у польських номерних знаках.

Як скажеш українською мовою?

Cześć!

Dobranoc!

Dobry wieczór!

Dzień dobry!

Поєднай запитання з відповідями.

Do której klasy chodzisz?

Co robisz?

Ile masz lat?

Jak się nazywasz?

Na którym piętrze
mieszkasz?

Jak masz na imię?

Która godzina?

Który dziś jest?

Jaki dziś dzień?

Gdzie mieszkasz?

Jestem Darek.

Mieszkam w bloku,
na czwartym piętrze.

Uczę się w piątej klasie.

Chodzę do piątej klasy.

Dziś jest 1 października.

Mam jedenaście lat.

Dziś jest piątek.

Jestem Kuba.

Jest ósma trzydzieści.

Nazywam się Tadek Okrasa.

Mieszkam w Krakowie.

Chodzę do piątej klasy.

❶ LEKCJA 1

Mieszkanie

Kuba z Darkiem mieszkają na nowym osiedlu w Krakowie. Obaj mieszkają w blokach, Kuba na trzecim piętrze, Darek na drugim. Przeprowadzili się tu z rodzicami w tamtym roku: Kuba z Zamościa, Darek z Krosna. Chodzą do tej samej Szkoły Podstawowej nr 53 przy ul. Skośnej, do piątej klasy. Dziś Kuba pierwszy raz odwiedza Darka. Podchodzi do drzwi wejściowych do czwartej klatki, dzwoni domofonem.

Darek (z domofonu): Kto tam?

Kuba: To ja, Kuba.

Darek: Już otwieram.

Kuba: Dzięki.

W bloku Darka nie ma windy. Kuba idzie po schodach na drugie piętro. Puka do drzwi. Darek otwiera.

Darek: Cześć! (do rodziców): To jest Kuba.

Kuba: Dzień dobry!

Mama Darka: Dzień dobry. Daj, powieszę ci kurtkę na wieszaku.

Tata Darka (do syna): Zaproś kolegę do swojego pokoju. Idą przez przedpokój do pokoju Darka.

Darek: To jest mój pokój.

Kuba: Fajny. Masz fajny widok: na budowę.

Darek: No... Z drugiej strony, z salonu jest lepszy: na Bielany i zachód słońca nad Laskiem Wolskim. Tata go uwielbia.

Kuba: Masz dużo książek. Lubisz czytać?

Darek: Tak. Mam to po mamie. Ty nie masz półki z książkami?

Kuba: Mam, ale mniejszą. Stoi w kącie. O! Masz takie samo biurko, lampkę i szafę! Kupiliście w IKEI?

Darek: W IKEI. Komputer mam słaby, kupiłem go w II (drugiej) klasie. Mysz się psuje, często się zawiesza.

Kuba: A jakie masz gry?

Mama (z kuchni): Chłopcy! Chodźcie na coś do picia!

Idą przez przedpokój do kuchni połączonej z salonem, piją sok pomarańczowy i patrzą przez okno.

Kuba: Faktycznie, ładny widok!

Mama: Może masz ochotę na obiad?

Kuba: Nie, dziękuję, jestem po obiedzie. Przepraszam, czy mogę skorzystać z toalety?

Mama: Oczywiście, jest po lewej stronie, o tam, obok łazienki, a ręcznik wisi w łazience obok umywalki.

Kuba: O, jakie stare lustro!

Darek: Tak, to po pradziadku Stanisławie, ze Lwowa.

Kuba: A moja prababcia pochodziła z Tarnopola.

MINISŁOWNICZEK

Mieszkanie: przedpokój, pokój, sypialnia, salon (=duży pokój), kuchnia, korytarz, łazienka, toaleta, balkon.

Blok: wejście, klatka schodowa, schody, winda, domofon, dzwonek, piętro, parter.

Pomieszczenie: okno, sufit, podłoga, ściana, drzwi, parapet.

Salon: meblościanka, regał, fotel, sofa, telewizor, kanapa, kino domowe, wieża muzyczna, dywan.

Sypialnia rodziców: szafa, łóżko, stół, krzesło, szafka nocna, lampka nocna, lustro.

Pokój Darka: komoda, komputer, biurko, lampa, wieszak.

Kuchnia: kuchenka, kuchenka mikrofalowa, toster, szafki, półki, lodówka.

Łazienka: umywalka, wanna, prysznic, brodzik, ciepła i zimna woda, ręcznik, mydło.

ĆWICZENIE 1

Odpowiedz na pytania.

- Gdzie mieszkają Kuba i Darek? A gdzie Ty mieszkasz?
- Do której szkoły i której klasy chodzą chłopcy? Do której klasy Ty chodzisz? Do jakiej szkoły?
- Jakie mieszkanie ma Darek? A jakie jest Twoje mieszkanie?
- Czy chciałabyś / chciałbyś mieszkać w mieszkaniu Darka? Dlaczego? Jeśli nie, to w jakim mieszkaniu chciałabyś / chciałbyś mieszkać? A może w domu za miastem?
- Jaki jest pokój Darka? A jaki jest Twój pokój?
- Co robią chłopcy w mieszkaniu Darka?

ĆWICZENIE 2

Poukładaj w kolejności wydarzenia.

- ☐ Kuba i Darek rozmawiali w pokoju Darka.
- ☒ 1 Kuba podszedł do klatki Darka.
- ☐ Kuba przywitał się z mamą Darka.
- ☐ Kuba wszedł po schodach na drugie piętro.
- ☐ Kuba zadzwonił domofonem.
- ☐ Kuba zapukał do drzwi mieszkania Darka.
- ☐ Mama powitała kolegę syna.
- ☐ Mama Darka zaprosiła chłopców na sok.
- ☐ Darek otworzył drzwi Kubie.
- ☐ Darek przedstawił Kubę mamie.

ĆWICZENIE 3

Odegraj scenki.

- Dzwonisz domofonem do domu kolegi, odbiera mama:
Słucham... Ty: _____ .
- Dzwonisz domofonem do domu kolegi, odbiera kolega:
Słucham. Ty: _____ .
- Pukasz do drzwi kolegi, słyszysz głos kolegi:
Kto tam? Ty: _____ .
- Przedstawiasz się mamie kolegi: _____ .
- Witasz się z mamą kolegi: _____ .

- Dziękujesz za propozycję wypicia soku pomarańczowego: _____ .
- Chcesz skorzystać z toalety w domu kolegi: _____ .
- Chwalisz mieszkanie kolegi: _____ .
- Żegnasz się z mamą kolegi: _____ .
- Żegnasz się z kolegą: _____ .

Dzień dobry. To ja, Taras, kolega Olega. Cześć, to ja, Nastia. To ja, Olesia. Nazywam się Walera Krawczuk. Mam na imię Walera. Chodzę do szóstej klasy. Chodzę do Szkoły Średniej nr 36 w Łucku. Dziękuję. Do widzenia. Cześć.

ĆWICZENIE 4

Dopisz brakujące wyrazy według wzoru.

WZÓR. To jest fotel, a to jest krzesło.

To jest krzesło, a to jest _____ .

To jest kuchenka gazowa, a to jest _____ .

To jest dywan, a to jest _____ .

To jest szafa, a to jest _____ .

To jest lampa, a to jest _____ .

To jest wieszak, a to jest _____ .

To jest komputer, a to jest _____ .

To jest sofa, a to jest _____ .

stół, kuchenka mikrofalowa, telewizor, lodówka, kanapa, meblościanka, lustro, fotel.

Części mowy

W języku polskim podobnie jak w ukraińskim jest dziesięć części mowy.

Rzeczownik

Іменник

stół, szafa, lustro, pan,
kobieta, orzeł

Przymiotnik

Прикметник

nowy, nowa, nowe; lisi,
lisia, lisie; wysoki, wysoka,
wysokie; złoty, złota,
złote; lwowski, lwowska,
lwowskie

Zaimek

Займенник

ja, ty, on, mój, twój, jej,
siebie, ten, tamten, to, co,
jaki, taki, każdy, sam, nic,
niczyj, ktoś

Liczebnik

Числівник

jeden, dwa, trzy;
pierwszy, drugi, trzeci;
półtora, pół; dwoje, troje

Czasownik

Дієслово

czytać, pisać, leżeć

Przysłówek

Прислівник

wesoło, prosto, dobrze,
wczoraj, dzisiaj, rano

Przyimek

Прийменник

do, na, przy, w, koło,
obok

Spójnik

Сполучник

i, a, że, albo

Partykuła

Частка

nie, by

Wykrzyknik

Вигук

aha, hej, oj

ĆWICZENIE 5

Przeczytaj podane zdania. Wypisz wyrazy według wzoru.

WZÓR:

rzeczowniki: *auto, ...* **przymiotniki:** *nowe, ...*

przyimki: *na, ...* **zaimki:** *jego, ...*

czasowniki: *robić, ...* **spójniki:** *a, ...*

Dom Olega znajduje się w starej dzielnicy miasta. Jego mieszkanie jest na parterze starej kamienicy, jest duże i wygodne. Na podwórku jest małe boisko, rosną kwiaty, krzaki i drzewa. Stoi także stary, biały samochód.

ĆWICZENIE 6

Przeczytaj fragment wiersza Stanisława Szymborskiej „Dom”. Czym dla Ciebie jest dom?

Dom

Cztery ściany, okna i dach
i dym z komina.

I już? Nie. I światło,
gdy późna godzina.

I już? Nie. I stół,
i chleb na stole,
i książki.

...

I już? Nie,

I jeszcze – głos Matki.

Jej oczy. Jej ręce.

Bez niej dom – tylko ściany i dach.

I nic więcej.

ĆWICZENIE 7

Wypisz z wiersza rzeczowniki w porządku alfabetycznym.

Czas teraźniejszy czasowników *być i mieć*

liczba pojedyncza	liczba mnoga
1. [ja] jestem	1. [my] jesteśmy
2. [ty] jesteś	2. [wy] jesteście
3. on / pan ona / pani ono } jest	3. oni / panowie one / panie oni / państwo } są

liczba pojedyncza	liczba mnoga
1. [ja] mam	1. [my] mamy
2. [ty] masz	2. [wy] macie
3. on / pan ona / pani ono } ma	3. oni / panowie one / panie oni / państwo } mają

Ale – **one + on = oni!!!**

Nawet – **1 on + one = oni!!!**

W języku polskim w zdaniach często opuszczamy zaimki osobowe oprócz 3. osoby, w języku ukraińskim zaś zaimki osobowe zachowujemy, natomiast możemy opuszczać czasownik *бути*.

Porównaj: Jestem uczniem. Я (є) учень.

Jesteście w domu. Ви (є) вдома.

On ma zeszyt. Він має зошит;
У нього є зошит.

ĆWICZENIE 8

Przeczytaj dialog. Ułóż podobny.

- Halo, jestem w kamienicy, ul. Grodzka 63, gdzie wy jesteście?
- Jesteśmy na trzecim piętrze.
- A oni?
- Oni są już na czwartym.
- Jest ktoś na podwórku?
- Chłopczyk i dwie dziewczynki są koło starego samochodu.

ĆWICZENIE 9

Przeczytaj nazwy ulic i miast w Polsce. Czy rozumiesz wszystkie nazwy? Z czym Tobie się kojarzą?

ĆWICZENIE 10

Czy w Twojej miejscowości są niezwykłe nazwy ulic? Podaj je.

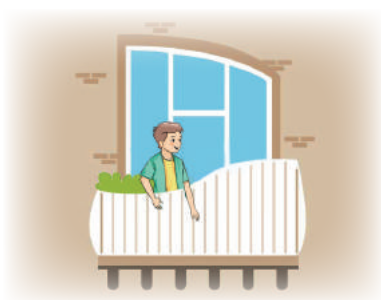
ĆWICZENIE 11

W wolne miejsca wstaw czasownik *być* w odpowiedniej formie.

[Ja] _____ w piwnicy.

Ona _____ na strychu.

[Ty] _____ na balkonie.
 Oni _____ w salonie.
 Ona _____ w kuchni.
 [My] _____ w pokoju Szymka.
 [Wy] _____ w przedpokoju.
 One _____ w łazience.

ĆWICZENIE 12

W wolne miejsca wstaw czasownik *mieć* w odpowiedniej formie.

My _____ mieszkanie w bloku, a wy _____ mały dom pod miastem.

Ona _____ swój pokój, a ty _____ pokój razem z bratem.

Ja _____ toaletę razem z łazienką, a oni _____ osobno.

My _____ dwa balkony.

Jakie [ty] _____ mieszkanie?

On _____ mieszkanie na siódmym piętrze!

Ona _____ ładny widok z okna salonu.

Te bloki _____ windy.

[Ja] _____ pokój na prawo od kuchni.

Oni _____ daleko do szkoły z tego osiedla.

ĆWICZENIE 13

Uzupełnij według wzoru.

WZÓR: Ja jestem w pokoju, a ona jest w kuchni.

Ty jesteś na podwórku, a ona _____ .

On jest na balkonie, a my _____ .

Ona jest pod blokiem, a ona _____ .

My jesteśmy w szkole, a wy _____ .

Ja jestem w pokoju, a ty _____ .
Wy jesteście na klatce schodowej, a oni _____ .
Oni są w windzie, a one _____ .
Panie są w parku, a panowie _____ .
Pani jest w kuchni, a pan _____ .
Państwo są w salonie, a pani _____ .

Przy zaprzeczeniu i przeciwstawieniu zaimki osobowe przy czasownikach najczęściej się zachowuje.

**W języku polskim *nie ma* zawsze
pisze się osobno.**

ĆWICZENIE 14

Uzupełnij według wzoru:

WZÓR: Ja jestem w pokoju, a ciebie *nie ma* w pokoju.

Ty jesteś na podwórku, a jej _____ .
On jest na balkonie, a nas _____ .
Ona jest pod blokiem, a jej _____ .
My jesteśmy w szkole, a was _____ .
Oni są w mieszkaniu, a mnie _____ .
One są w kuchni, a ciebie _____ .
Panie są na korytarzu, a panów _____ .
Pan jest w sypialni, a pani _____ .

ĆWICZENIE 15

Uzupełnij według wzoru.

WZÓR: Tu jest balkon, a tam *nie ma* balkonu.

Tu jest stół, a tam _____ stołu.
Tu jest fotel, a tam _____ fotela.
Tu jest lodówka, a tam _____ lodówki.
Tu jest lustro, a tam _____ lustra.
Tu jest łazienka, a tam _____ łazienki.
Tu jest kuchenka, a tam _____ kuchenki.
Tu jest komputer, a tam _____ komputera.

ĆWICZENIE 16

Przeczytaj i uzupełnij według wzoru.

WZÓR: Ja mam piłkę, a on nie ma piłki.

Ty masz komputer, a ona _____ komputera.

Ja mam dom z ogrodem, a ty _____ domu z ogrodem.

Pan Nowak ma samochód, a pan Kowalski _____ samochodu.

Ona ma dużą piwnicę, a ja _____ dużej piwnicy.

Państwo Kowalscy mają książki, a my _____ dużo książek.

Wy macie laptopy, a one _____ laptopów.

Dziewczyny mają ładny widok z okna, a chłopcy _____ ładnego widoku z okna.

ĆWICZENIE 17

Zaznaczone wyrazy zastąp zaimkami osobowymi.

Halina i Borys są w szkole.

Ja i Ludmiła mieszkamy na nowym osiedlu.

Ty i Jola zapraszacie się do swoich domów.

Dziewczyny mają blisko do szkoły.
Waldek i Piotrek nie mają swojego pokoju.
Chłopcy są na podwórku.
Ty i Michał jesteście na balkonie.

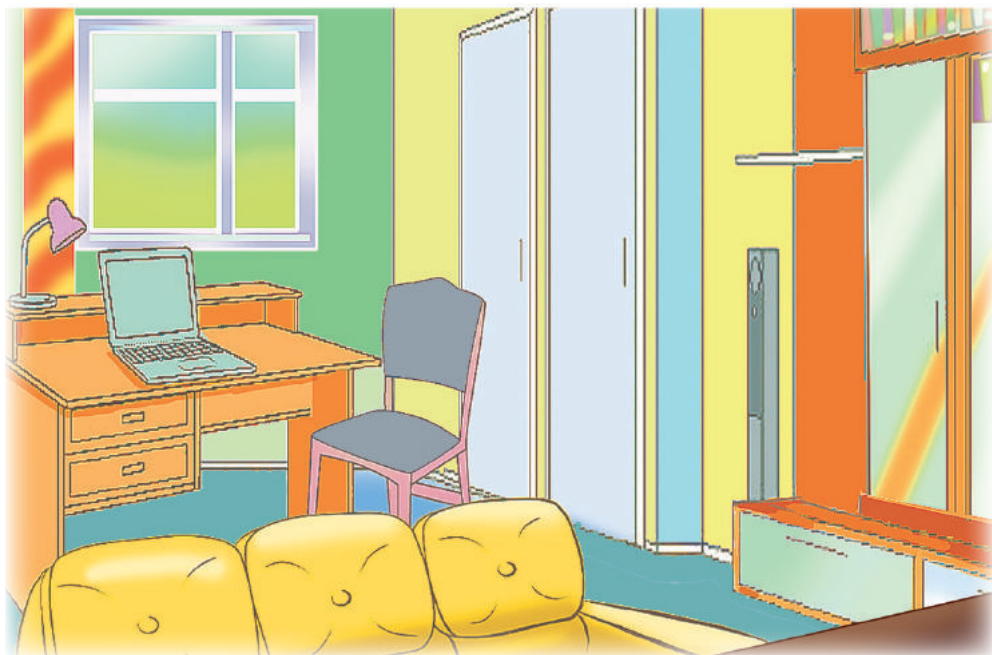
ĆWICZENIE 18

Uzupełnij zdania brakującymi formami czasowników *być* i *mieć*.

To _____ meblościanka.
[Ty] _____ uczniem.
Ona _____ uczennicą Szkoły Średniej nr 23 we Lwowie.
Pokój _____ drzwi i okna.
Taras _____ komputer, a Oleg _____ laptopa.
Rodzice _____ w domu.
[Ja] _____ w szkole.
[Wy] _____ z nami w parku.
Luda i Łesia _____ czas i pomagają mamie w kuchni.

ĆWICZENIE 19

Opisz swoje mieszkanie.

ĆWICZENIE 20

Porównaj pokoje Tarasa i Olega.

ĆWICZENIE 21

Z podanymi wyrazami ułóż zdania. Jeśli nie znasz niektórych z nich, skorzystaj ze słownika!

Drzwi, sufit, podłoga, biurko, wazon, kwiat w doniczce, parapet, klamka, karnisz, zasłony, firanki, żyrandol, kaloryfer, kredens, tapczan, dywan, fotel, rolety.

Akcent

W języku polskim akcent jest stały i prawie zawsze pada na drugą sylabę od końca.

Taka sylaba nazywa się akcentowaną.

Wyraz ma tyle sylab, ile w nim jest samogłosek.

Na przykład: naprzeci**w**ko, odwiedz**ać**, wyjeżdż**ać**, wygod**ny**, czasop**is**mo, mieszk**a**nie, Mick**ie**wicz – Mic**kie**wicza, Tar**a**s – Tar**a**sa.

ĆWICZENIE 22

Porównaj akcentowanie wyrazów w języku polskim z akcentowaniem w języku ukraińskim.

mama	<i>ма́ма</i>	balkon	<i>балко́н</i>
tata	<i>та́то</i>	okno	<i>вікно́</i>
babcia	<i>ба́бця</i>	ściana	<i>стіна́</i>
brat	<i>бра́т</i>	magnetofon	<i>магнітофо́н</i>

ĆWICZENIE 23

Wymawiaj dokładnie i szybko.

W czasie suszy szosa sucha.

Kościół w Stryju

② LEKCJA 2

Rodzina

Jest środa po południu. Darek odrabia lekcje. Zrobił już zadane ćwiczenia z matematyki i przyrody, a teraz musi jeszcze napisać zadanie z języka polskiego. Dzwoni Kuba:

Darek: No cześć!

Kuba: Słuchaj, co było zadane z polskiego? Bo mnie nie było.

Darek: Trzeba znaleźć jakieś stare zdjęcie rodziny: babci, dziadka albo pradziadka i opisać to zdjęcie: kto na nim jest, trzeba ich przedstawić.

Kuba: Masz takie zdjęcie?

Darek: No, coś znalazłem... Jest u nas w domu takie zdjęcie pradziadka i prababci – jak byli młodzi – z dziećmi, czyli z moją babcią i jej starszymi braćmi, czyli wujkami mojej mamy...

Kuba: Też muszę poszukać. Gdzieś u nas było takie stare mojego taty, jak jest mały i stoi u fotografa z rodzicami i siostrą, moją ciocią. A co trzeba napisać? Tylko kto jest kto, czy jeszcze ile mają lat, gdzie pracują, kim są...

Darek: Też trzeba. Ale o swojej rodzinie: o mamie i tacie.

Kuba: Czyli opisujemy stare zdjęcie, a potem piszemy: „Moja mama jest nauczycielką, a tata informatykiem...”

Darek: Tak. I trzeba to połączyć ze starym zdjęciem, na przykład prababcia na kolanach trzyma moją babcię, która jest mamą mojej mamy. Moja mama jest sekretarką... Kiedyś to były duże rodziny, nie?

Kuba: No, a ja jestem jedynakiem... Tobie to dobrze, masz brata. Ja też chciałbym mieć brata. Dobrze, że mam dużo kuzynów... No nic, dobra, dzięki, zrozumiałem, no to cześć...

Darek: No cześć!

MINISŁOWNICZEK

Rodzina: mama, tata (ojciec), ciocia, wujek, babcia, dziadek, kuzyn, kuzynka, siostra, brat, rodzeństwo, mąż, żona, bratanek, bratanica, siostrzeniec, siostrzenica.

Zawody: aktor – aktorka, dentysta – dentystka, dziennikarz – dziennikarka, elektryk, fotograf, fryzjer – fryzjerka, górnik, inżynier, kelner – kelnerka, kierowca, kominiarz, muzyk, krawiec – krawcowa, ksiądz, księgowy – księgowa, kucharz – kucharka, lekarz – lekarka, listonosz, malarz, mechanik, modelka, murarz, pielęgniarka, piosenkarz – piosenkarka, policjant – policjantka, prawnik, profesor, przedszkolanka, rolnik, sprzątaczką, sprzedawca – sprzedawczyni, strażak, taksówkarz, urzędnik – urzędniczka, weterynarz, zakonnik – siostra zakonna, żołnierz, celnik – celniczka.

Dni tygodnia: poniedziałek, wtorek, środa, czwartek, piątek, sobota, niedziela.

Pory dnia: rano, południe, po południu, wieczór, noc. *Kiedy?* Rano, w południe, po południu, wieczorem, w nocy.

Cześć!

Привіт!

Dzień dobry!

Добрий ранок! Доброго ранку!
Добрий день! Доброго дня!

Dobry wieczór!

Добрий вечір! Доброго вечора!

Do widzenia!

Do zobaczenia!

До побачення!

Dobranoc!

На добраніч!

ĆWICZENIE 1

Odpowiedz na pytania.

- Jakiego zadania mają Darek i Kuba?
- Do kogo dzwoni Kuba?
- Jak duża jest rodzina Darka i Kuby?
- Kim są rodzice Kuby? Kim jest mama Darka?
- Czy chłopcy mają kuzynów i kuzynki?
- Czy Kuba chce mieć rodzeństwo?

ĆWICZENIE 2

Odegraj scenki.

- Witasz koleżankę, którą spotkałeś w bibliotece.

- Żegnasz dziadka rano, gdy idziesz do szkoły.
- Witasz nauczycielkę w południe.
- Witasz sąsiadkę wieczorem.
- Dzwonisz do kolegi / koleżanki telefonem komórkowym i pytasz o zadanie z matematyki. Odbiera kolega / koleżanka.
- Dzwonisz do kolegi / koleżanki telefonem komórkowym i pytasz o zadanie z matematyki. Odbiera mama kolegi / koleżanki.
- Dzwonisz do kolegi / koleżanki na telefon stacjonarny i pytasz o zadanie z matematyki. Odbiera mama kolegi / koleżanki.
- Czy to mieszkanie państwa Nowaków / Kowalskich? Tu Adam, czy mogę rozmawiać z Tomkiem?

ĆWICZENIE 3

Zwróć się do:

- Nauczycielki w szkole – _____ .
- Pani dyrektor w szkole – _____ .
- Nauczyciela w szkole – _____ .
- Pana dyrektora w szkole – _____ .
- Sąsiadki – _____ .
- Mamy – _____ .
- Mamy kolegi – _____ .

Taty – _____ .
Kolegi Adama – _____ .
Koleżanki Anki – _____ .
Sprzedawczyni w sklepie – _____ .
Kierowcy w autobusie – _____ .
Taksówkarza – _____ .

Proszę pani, proszę pana, panie dyrektorze, pani dyrektor,
mamo, tato, Adamie, Anko.

ĆWICZENIE 4

Przeczytaj tekst. Nowe wyrazy zapisz do słowniczka.

Stare fotografie

Oleg poprosił babcię Annę o album rodzinny. Chciałby pooglądać stare zdjęcia. Babcia przynosi album. Wszyscy wygodnie siadają dookoła stołu, włączają światło.

Babcia. To jest twój wujek Grzegorz.

Oleg. To ten mój wujek, który jest kolejarzem?

Babcia. Tak, a ta ładna pani to twoja ciocia Danuta, kiedy jeszcze była studentką.

Taras. Kim ona jest teraz?

Oleg. Bibliotekarką.

ĆWICZENIE 5

Odpowiedz na pytania.

- Co przyniosła babcia Olega?
- Kim jest ta ładna pani na zdjęciu?

- Co robi wujek Grzegorz?
- Kim jest ciocia Danuta?
- Czyja to jest ciocia?
- Co robi teraz była studentka?

ĆWICZENIE 6

Przynieś zdjęcia rodzinne i opowiedz o swojej rodzinie.

Rodzaj rzeczowników

W języku polskim, podobnie jak w ukraińskim, rzeczowniki występują w trzech rodzajach:

męskim, żeńskim i nijakim

ĆWICZENIE 7

Zgrupuj wyrazy według rodzajów.

Lektor, dentysta, córka, dziecko, okno, ojciec, fotografia, zadanie, telefon, lotnik, sprzątaczką, malarz, pytanie, elektronik, poeta, pani, mieszkanie, lustro, krzesło, tata, inżynier, środa, południe, wieczór, lampa, noc, sekretarka, sekretarz, doba, zdjęcie, osiedle.

ĆWICZENIE 8

Przekształć zdania według wzoru.

WZÓR: To jest rolnik.
Pan Żuk jest rolnikiem.
To jest pianistka.
Pani Kotyk jest pianistką.

To jest krawiec. Pan Jasiński _____ .
 To jest bibliotekarka. Pani Fedyk _____ .
 To jest kierowca. Pan Kowal _____ .
 To jest fryzjer. Pan Gugel _____ .
 To jest nauczycielka. Pani Nowak _____ .
 To jest prawnik. Pan Kowalski _____ .
 To jest pielęgniarz. Pani Kowal _____ .
 To jest celnik. Pan Rodyk _____ .
 To jest studentka. Anna Leśniak _____ .

ĆWICZENIE 9

Przepisz zdania według wzoru.

WZÓR: Taras to uczeń. Taras jest uczniem.
Irena to studentka. Irena jest studentką.

Oleg to śpiewak. Oleg _____ .

Roman to górnik. Roman _____ .

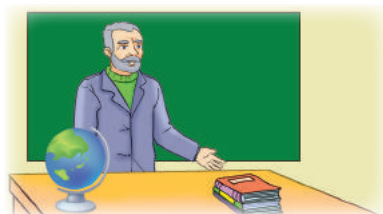
Maria to pianistka. Maria _____ .

Igor to poeta. Igor _____ .

Tomek to aktor. Tomek _____ .

Olga to sprzątaczką. Olga _____ .

Stanisław to nauczyciel. Stanisław _____ .

Monika to sekretarka. Monika _____ .

Pan Nowak to kolejarz. Pan Nowak _____ .

Piszemy wielką literą

**Imiona własne
ludzi i zwierząt**

Oleg, Irena, Mickiewicz, Franko,
Azor, Reksio

**Nazwy państw,
miejscowości**

Ukraina, Polska, Kijów, Warszawa,
Sopot, Kórnik

**Nazwy rzek, gór,
mórz i krain
geograficznych**

Dniepr, Wisła, Karpaty, Tatry,
Morze Bałtyckie, Morze Czarne,
Galicja, Śląsk

Nazwy narodowości piszemy wielką literą:
Polak – **P**olka, **U**krajiniec – **U**krajinica.

ĆWICZENIE 10

Na czym polega różnica pisowni narodowości w języku ukraińskim i polskim?

ĆWICZENIE 11

Do podanych narodowości dopasuj nazwę kraju.
Skorzystaj ze słownictwa z ramki.

WZÓR: Polak – Polka – Polska

Białorusin – Białorusinka	Rosjanin – Rosjanka
Czech – Czeszka	Niemiec – Niemka
Francuz – Francuzka	Mołdawianin – Mołdawianka
Węgier – Węgierka	Bułgar – Bułgarka
Amerykanin – Amerykanka	Słowak – Słowaczka
Żyd – Żydówka	Łotysz – Łotyszka
Litwin – Litwinka	Chińczyk – Chinka
Hiszpan – Hiszpanka	Estończyk – Estonka
Europejczyk – Europejka	Arab – Arabka
Ukrainiec – Ukrainka	Ormianin – Ormianka

Czechy, Europa, Izrael, Ameryka, Francja, Słowacja, Egipt, Estonia, Hiszpania, Bułgaria, Białoruś, Mołdawia, Litwa, Rosja, Łotwa, Węgry, Armenia, Ukraina, Chiny, Niemcy

ĆWICZENIE 12

Przepisz, podkreśl wyrazy napisane dużą literą.

Naszą ojczyzną jest Ukraina. Kijów jest stolicą naszego państwa. Miasto to leży nad Dnieprem. Dniepr wpływa do Morza Czarnego. Najwyższe góry Ukrainy to Karpaty. Najwyższym szczytem Karpat jest Howerla. Ukraina graniczy z Polską, Białorusią, Rosją, Słowacją, Węgrami, Mołdawią, Rumunią.

ĆWICZENIE 13

Zapoznaj się z życiorysem Adama Mickiewicza.

Adam Mickiewicz to wybitny polski poeta. Urodził się koło Nowogródka w pobliżu jeziora Świteż na obecnej Białorusi. Adam Mickiewicz był studentem Uniwersytetu Wileńskiego. Jego słynne utwory to ballady, poemat *Pan Tadeusz*, dramat *Dziady*.

ĆWICZENIE 14

Według wzoru z ćwiczenia 13. ułóż krótką biografię Tarasa Szewczenki.

ĆWICZENIE 15

Odpowiedz na pytania.

- Jak się nazywa Twoje rodzinne miasto? Czy Twoje miasto jest rejonowe lub obwodowe?
- Przy jakiej ulicy znajduje się wasza szkoła?
- Nad jakimi rzekami leżą miasta: Kijów, Kraków, Warszawa, Krzemieniec, Wrocław?

ĆWICZENIE 16

Przekształć zdania według wzoru.

A. WZÓR:

Ten Niemiec jest inżynierem. Ten inżynier jest Niemcem.

Ten Ormianin jest malarzem.

Ten Polak jest elektronikiem.

Ten Amerykanin jest lekarzem.

Ten Węgier jest nauczycielem.

Ten Rumun jest wykładowcą.

Ten Ukrainiec jest profesorem.

B. WZÓR:

Ta nauczycielka jest Polką.
Ta Polka jest nauczycielką.

Ta aktorka jest Ukrainką.

Ta dentystka jest Francuzką.

Ta mistrzyni jest Rumunką.

Ta bibliotekarka jest Litwinką.

Ta studentka jest Mołdawianką.

Ta tancerka jest Hiszpanką.

ĆWICZENIE 17

Odpowiedz na pytania.

- Jak masz na imię?
- Jak ma na imię Twój kolega?
- Jak się nazywa Twój kolega?
- Jak ma na imię jego siostra?
- Gdzie mieszkasz?
- W jakich krajach byłeś?
- Do jakich krajów chcesz pojechać?
- Jaka jest teraz pora dnia?
- Do której szkoły chodzisz?

ĆWICZENIE 18

Napisz według wzoru.

WZÓR: Jak się nazywa ten uczeń?
Ten uczeń nazywa się Andrzej Nowak.

Jak się nazywa Twój nauczyciel? _____ .

Jak się nazywa Twój wujek? _____ .

Jak się nazywa jego żona? _____ .

Jak się nazywasz? _____ .

ĆWICZENIE 19

Przeczytaj wiersz Juliana Tuwima. Uzupełnij brakujące nazwy zawodów.
Skorzystaj ze słownictwa z ramki.

Wszyscy dla wszystkich

_____ domy buduje,
_____ szyje ubrania,
Ale gdzieżby co uszył,
Gdyby nie miał mieszkania?

A i murarz by przecie
Na robotę nie ruszył,
Gdyby _____ mu spodni
I fartucha nie uszył.

Piekarz musi mieć buty
Więc do _____ iść trzeba.
No, a gdyby nie _____,
Toby szewc nie miał chleba.

Tak dla wspólnej korzyści
I dla dobra wspólnego
Wszyscy muszą pracować,
Mój maleńki kolego.

Piekarz, murarz, szewc, krawiec

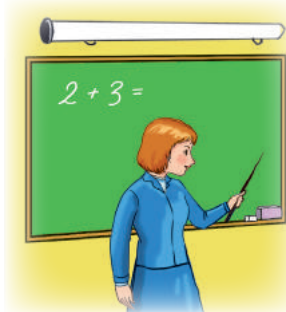
ĆWICZENIE 20

Z nazwami zawodów z wiersza ułóż zdania.

WZÓR: Piekarz. Mój dziadek jest piekarzem.

ĆWICZENIE 21

Uzupełnij zdania brakującymi wyrazami: *nauczyciel, kierowca, kolejarz, studentka, aktorka, sprzedawczyni, kucharka, dentysta.*

Matka Olega jest _____ .

Brat Mikołaja jest _____ .

Kuzynka Anielka jest _____ .

Ojciec Tarasa jest _____ .

Ciocia Bogumiła jest _____ .

Kuzyn Włodzimierz jest _____ .

Sąsiadka Maria jest _____ .

Dziadek Jana jest _____ .

ĆWICZENIE 22

Przeczytaj, a następnie wypisz nazwy własne.

Juliusz Słowacki, polski poeta, urodził się na Ukrainie, w Krzemieńcu nad Ikwią. Był studentem Uniwersytetu Wileńskiego. Większą część życia spędził na emigracji: w Paryżu, w Szwajcarii oraz we Włoszech. Jego najważniejszymi utworami są *Kordian*, *Balladyna*, *Lilla Weneda*, *Mazepa*, *Beniowski* i inne. Juliusz Słowacki zmarł w Paryżu, a pochowany jest w Krakowie na Wawelu.

ĆWICZENIE 23

Wymawiaj dokładnie i szybko.

Stół z powyłamywanymi nogami.

Drabina z powyłamywanymi szczeblami.

Muzeum Juliusza Słowackiego w Krzemieńcu

① LEKCJA 3

Tydzień i dzień

Dzisiaj jest niedziela. Jak dobrze! Można spać długo! Darek lubi spać do dziewiątej, ale tak może tylko w sobotę i niedzielę. Niestety, ostatnio budzi go młodszy brat, już po siódmej. Dziś wstał dziesięć po ósmej. Jak zawsze umył się, ubrał, zjadł śniadanie i wybiera się do kościoła na dwunastą – na mszę dla dzieci szkolnych. Potem – obiad. I bardzo chce pójść na deskę z Kubą i innymi kolegami, póki jeszcze jest ciepło. Przy śniadaniu rozmawia z rodzicami.

Darek: Mogę dziś po obiedzie iść na deskę?

Tato: Ale planowaliśmy rodzinną wycieczkę na rowach...

Mama: Miałeś pouczyć się na sprawdzian z przyrody.

Darek: Ale ja wolę deskę! Wszyscy koledzy idą. A na przyrodę uczyłem się wczoraj!

Tato: Masz cały tydzień na kolegów. A w niedzielę powinieneś czas spędzać z nami.

Darek: Jaki tydzień? W poniedziałek mam angielski, we wtorek basen, w środę...

Mama: Sam chciałeś. Kuba też ma angielski, szachy, szkołę muzyczną...

Darek: Ale już nie chcę: pobudka szósta trzydzieści, wszystko biegiem, już mama woła na śniadanie, już Kuba czeka, wracam, odrabiam lekcje, zajęcia po południu, a to jeszcze jakiś dentysta, nie mam czasu na nic, a ja chcę pobawić się ze Stasiem...

Tato: Ze Stasiem i tak się nie bawisz, a w czwartek masz wolne.

Mama: W czwartek jedziemy na zakupy, trzeba mu kupić spodnie...

Tato: Ależ kochanie, w czwartek mieliśmy iść do kina, obiecałaś nam to!

Darek: Przecież w czwartek przyjeżdża babcia!

Tato: No tak, w piątek jedziemy z nią do lekarza. W sobotę Darek idzie na rajd w góry, nie zapominajcie...

Mama: Ja w sobotę cały dzień sprzątam. A wy mi pomagacie, jasne?

Darek: To mogę iść dziś na tę deskę?

MINISŁOWNICZEK

Dzień:

wstać – wstaję – wstałem / wstałam; myć się – myję się – umyłem / umyłam się; myć zęby – myję zęby – umyłem / umyłam zęby; jeść śniadanie / obiad / kolację – jem śniadanie – zjadłem / zjadłam śniadanie; iść (jechać) do szkoły – idę (jadę) do szkoły – poszedłem / poszłam (pojechałem / pojechałam) do szkoły; wrócić ze szkoły – wracam ze szkoły – wróciłem / wróciłam ze szkoły; odrabiać lekcje – odrabiam lekcje – odrobiłem / odrobiłam lekcje; mieć zajęcia dodatkowe – mam zajęcia dodatkowe – miałem / miałam zajęcia dodatkowe; grać na komputerze – gram na komputerze – grałem / grałam na komputerze; oglądać telewizję – oglądam telewizję – oglądałem / oglądałam telewizję; spotkać się z kolegami – spotykam się z kolegami – spotkałem / spotkałam się z kolegami / koleżankami; iść z kolegami na rower / piłkę / deskę / rolki / narty / łyżwy / basen; iść spać; iść do kina na film, do teatru, do filharmonii, do cyrku, na wystawę do galerii, do galerii Kazimierz na zakupy, na pocztę, do sklepu po chleb, wyrzucić śmieci, na plac zabaw, na spacer, do teatru...

ĆWICZENIE 1

Odpowiedz na pytania.

- Jaki rozkład tygodnia ma Darek?
- Co można powiedzieć o tygodniu Kuby?
- Co wydarzy się w rodzinie Darka w tym tygodniu?
- O czym rozmawiają rodzice Darka przy niedzielnym śniadaniu ze swoim synem Darkiem?
- Czym różni się niedziela Darka od pozostałych dni?

ĆWICZENIE 2

Wypowiedz się.

- Jaki jest Twój tydzień?
- Jaka jest Twoja niedziela?
- Twój najlepszy i najgorszy dzień w tygodniu.
- Czy rodzice Darka zgodzą się, żeby Darek poszedł z Kubą na deskę? Dlaczego?
- Czy Darek lubi swój tydzień? Co Ty byś zmienił w tym tygodniu?
- Jaki powinien być tydzień ucznia na Ukrainie?
- Jaka powinna być sobota i niedziela?

Liczebniki

Liczebniki w języku polskim dzielimy na dwie liczne grupy. Podobny podział istnieje w języku ukraińskim:

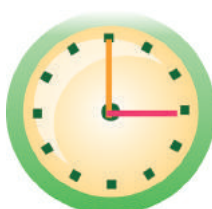
	Liczebniki główne	Liczebniki porządkowe
0	zero	zerowy, zerowa, zerowe
1	jeden, jedna, jedno	pierwszy, pierwsza, pierwsze
2	dwa, dwie	drugi, druga, drugie
3	trzy	trzeci, trzecia, trzecie
4	cztery	czwarty, czwarta, czwarte
5	pięć	piąty, piąta, piąte
6	sześć	szósty, szósta, szóste
7	siedem	siódmy, siódma, siódme
8	osiem	ósmy, ósma, ósme
9	dziewięć	dziewiąty, dziewiąta, dziewiąte
10	dziesięć	dziesiąty, dziesiąta, dziesiąte
11	jedenaście	jedenasty, jedenasta, jedenaste
12	dwanaście	dwunasty, dwunasta, dwunaste
13	trzynaście	trzynasty, trzynasta, trzynaste
14	czternaście	czternasty, czternasta, czternaste
15	piętnaście	piętnasty, piętnasta, piętnaste

16	szesnaście	szesnasty, szesnasta, szesnaste
17	siedemnaście	siedemnasty, siedemnasta, siedemnaste
18	osiemnaście	osiemnasty, osiemnasta, osiemnaste
19	dziewiętnaście	dziewiętnasty, dziewiętnasta, dziewiętnaste
20	dwadzieścia	dwudziesty, dwudziesta, dwudzieste
21	dwadzieścia jeden	dwudziesty pierwszy, dwudziesta pierwsza, dwudzieste pierwsze
30	trzydzieści	trzydziesty, trzydziesta, trzydzieste
34	trzydzieści cztery	trzydziesty czwarty, trzydziesta czwarta, trzydzieste czwarte
40	czterdzieści	czterdziesty, czterdziesta, czterdzieste
50	pięćdziesiąt	pięćdziesiąty, pięćdziesiąta, pięćdziesiąte
60	sześćdziesiąt	sześćdziesiąty, sześćdziesiąta, sześćdziesiąte
70	siedemdziesiąt	siedemdziesiąty, siedemdziesiąta, siedemdziesiąte
80	osiemdziesiąt	osiemdziesiąty, osiemdziesiąta, osiemdziesiąte
90	dziewięćdziesiąt	dziewięćdziesiąty, dziewięćdziesiąta, dziewięćdziesiąte
100	sto	setny, setna, setne

Która godzina?

Dwunasta

Trzecia
Piętnasta

Piętnaście
(kwadrans)
po drugiej
Druga
(czternasta)
piętnaście

Wpół do ósmej
Siódma
(dziewiętnasta)
trzydzieści

Za dziesięć siódma
Szósta (osiemnasta)
pięćdziesiąt

O której godzinie?

O jedenastej.

O wpół do dziesiątej.
O dziewiętej (dwudziestej pierwszej)
trzydzieści.

Za piętnaście (za kwadrans) szósta.
O piątej (siedemnastej) czterdzieści
pięć.

Dwadzieścia pięć po pierwszej.
O pierwszej (trzynastej) dwadzie-
ścia pięć.

Dziesięć po dziewiątej.
O dziewiątej (dwudziestej pierwszej)
dziesięć.

ĆWICZENIE 3

Która godzina?

ĆWICZENIE 4

O której godzinie?

ĆWICZENIE 5

Odpowiedz na pytania, używając podanych godzin.

- O której wstajesz?

7.45; 8.15; 6.00; 6.30

- O której wychodzisz do szkoły?

8.30; 8.25; 14.05; 14.35

- O której wracasz do domu?

12.45; 13.00; 15.40; 17.55

- O której jest kolacja?

18.00; 18.50; 18.15; 19.10

- O której kładziesz się spać?

21.00; 21.30; 22.15; 23.00

ĆWICZENIE 6

Znajdź w Internecie i posłuchaj piosenki *Niebiesko-Czarnych*. Przeczytaj słowa. Czy Ty również mógłbyś / mogłabyś zaśpiewać podobną piosenkę? A może Twój tydzień jest zupełnie inny?

W poniedziałek, w poniedziałek ja nie mogę,

bo pomagam mamie,

A we wtorek, a we wtorek i w środę ty masz w domu pranie,

No a w czwartek, no a w czwartek ja mam dyżur,

w piątek, w piątek dwa zebrania,

Ty w sobotę, ty w sobotę też nie możesz, bo na lekcje ganasz,

Ale za to niedziela, ale za to niedziela, niedziela będzie dla nas.

A za tydzień w poniedziałek ty nie możesz,

bo pomagasz mamie,

A we wtorek, a we wtorek i w środę ja mam w domu pranie,
No a w czwartek, no a w czwartek ty masz dyżur,
w piątek, w piątek dwa zebrania,
Ty w sobotę, ty w sobotę też nie możesz, bo na lekcje ganasz.

ĆWICZENIE 7

Z tekstu piosenki wypisz nazwy dni tygodnia. Określ ich rodzaj gramatyczny, porównując z językiem ukraińskim. Ułóż z nimi zdania.

ĆWICZENIE 8

Odpowiedz na pytania.

- Ile dni jest w tygodniu?
- Jak się nazywają dni tygodnia?
- Nazwij kolejno dni tygodnia:

Pierwszy dzień nazywa się _____ .

Drugi dzień _____ .

ĆWICZENIE 9

Uzupełnij zdania wyrazami podanymi w ramce.

Przyjdę do ciebie _____ .

Spotykamy się _____ .

Czy masz czas _____ ?

_____ idziemy do teatru.

_____ wyjeżdżamy na wakacje.

Gdzie byłeś _____ ?

_____ idziemy na zakupy.

_____ pójdziemy do muzeum.

w/we

wtorek, jutro,

sobotę, przedwczoraj,

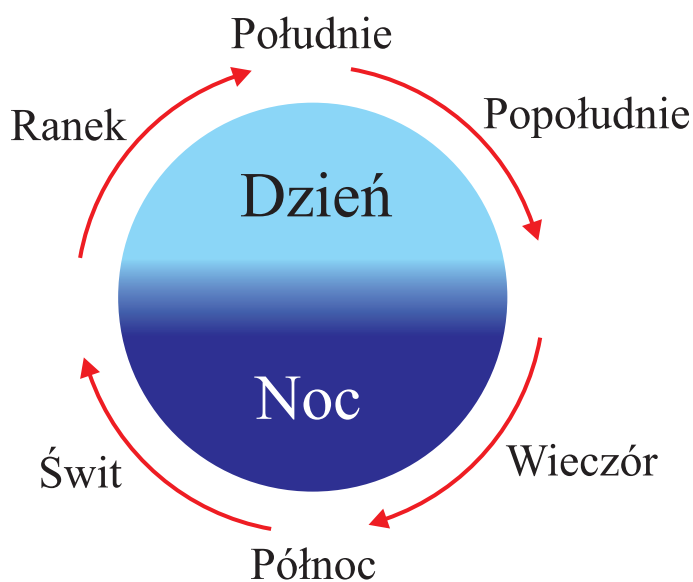
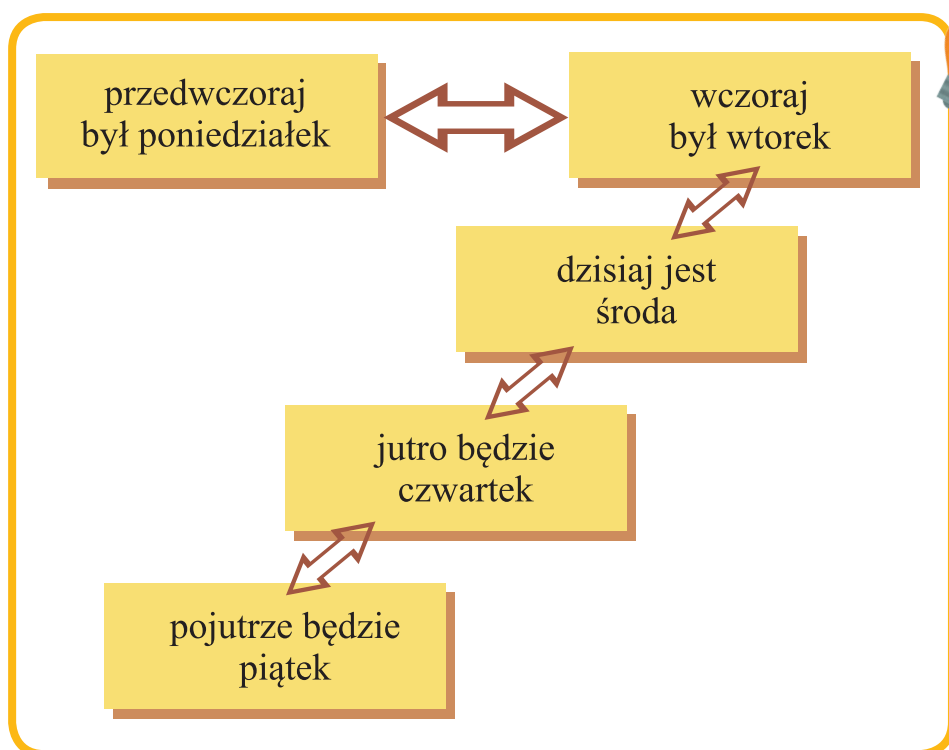
poniedziałek, pojutrze,

niedzielę, dzisiaj,

czwartek, wczoraj,

środę, przedwczoraj,

piątek, dzisiaj

Czas przeszły czasowników

być

liczba pojedyncza

rodzaj męski	rodzaj żeński	rodzaj nijaki
1. [ja] byłem	byłam	
2. [ty] byleś	byłaś	
3. on / pan był	ona / pani była	ono było

liczba mnoga

forma męskoosobowa	forma niemęskoosobowa
1. [my] byliśmy	byłyśmy
2. [wy] byliście	byłyście
3. oni / panowie, państwo byli	one / panie były

mieć

liczba pojedyncza

rodzaj męski	rodzaj żeński	rodzaj nijaki
1. [ja] miałem	miałam	
2. [ty] miałeś	miałaś	
3. on / pan miał	ona / pani miała	ono miało

liczba mnoga

forma męskoosobowa	forma niemęskoosobowa
1. [my] mieliśmy	miałyśmy
2. [wy] mieliście	miałyście
3. oni / panowie, państwo mieli	one / panie miały

Czas przeszły czasowników w liczbie pojedynczej ma trzy rodzaje – **męski, żeński i nijaki** – podobnie jak w języku ukraińskim, a w liczbie mnogiej dwie formy: **męskoosobową i niemęskoosobową**, których nie ma w języku ukraińskim. Czasowniki w języku polskim w liczbie pojedynczej i liczbie mnogiej w czasie przeszłym **odmieniamy przez osoby, dodając odpowiednie końcówki, których brak w języku ukraińskim!**

ĆWICZENIE 10

Przepisz zdania. Podkreś wyrazy, które określają czas.

Po południu byliśmy w muzeum.

Dzisiaj rano uczniowie byli w bibliotece.

Wczoraj był wtorek, a przedwczoraj poniedziałek.

Ten cały tydzień byłem na wsi.

Gdzie byłaś wczoraj?

Wczoraj byłam u babci.

Dzisiaj rano była ładna pogoda.

Panowie byli w teatrze, a panie były w filharmonii.

W styczniu byłam w górach.

Przedwczoraj one były w cyrku.

ĆWICZENIE 11

Czasowniki w nawiasach napisz w odpowiedniej formie czasu przeszłego.

My (mieć) książki, a wy (mieć) zeszyty.

One (mieć) gruszki, a ty (mieć) jabłko.

Ja (Ola) (mieć) zegarek. Oni (mieć) rowery.

Ty (Jola) (mieć) piórnik.

Dziecko (mieć) zabawkę.

Państwo (mieć) mieszkanie.

Ja (mieć) stare zdjęcia.

Panowie (mieć) auta.

ĆWICZENIE 12

Ułóż według wzoru pytania do zdań.

WZÓR: Wczoraj byłem zajęty.

– Kiedy byłeś zajęty?

Pan Andrzej:

– W piątek byłem we Lwowie.

– Kiedy pan był we Lwowie?

Przedwczoraj byłem na spektaklu.

Wczoraj byłem na poczcie.

Dzisiaj rano Taras był w szkole.

Przed południem pani Maria była w sklepie.

Wczoraj wieczorem byliśmy u kolegów.

Przedwczoraj była niedziela.

W czwartek rano byliśmy na boisku.

Pani Maria: W piątek byłem w parku.

Mama: W sobotę cały dzień byłem w domu.

Babcia: W piątek byłem u was.

ĆWICZENIE 13

Przepisz. Czas przeszły zamień na czas teraźniejszy.

W ostatni weekend Oleg i Taras byli na wsi z rodzicami u babci. W sobotę rano poszli do lasu na jagody i grzyby. Chłopcy zobaczyli sarnę, która była z małą sarenką. One były na polanie i nie widziały chłopców. Dla chłopców to było pierwsze spotkanie z sarną.

ĆWICZENIE 14

Uzupełnij zdania brakującymi formami czasownika *mieć* w czasie przeszłym. Cyfry zapisz słownie.

Dzisiaj (ja, Taras) _____ śniadanie o 8.30. We wtorek (ty, Oksana) _____ spotkanie o 12.00. Przedwczoraj Oleg _____ kółko informatyczne o 14.15. W sobotę Anna _____ zajęcia z angielskiego o 15.45. Wczoraj

my (chłopcy i dziewczęta) _____ wolny dzień. W poniedziałek (wy, Stasia i Kasia) _____ lekcję tańca. W niedzielę turystki _____ wycieczkę do parku. Na dzisiaj dziewczyny _____ trudne zadanie.

ĆWICZENIE 15

Uzupełnij według wzoru formami czasowników *mieć* i *być*.

WZÓR: (Ty) Byłeś chory i miałeś gorączkę.

(Ja, Oleg) _____ w szkole i _____ lekcję z historii.

(Ty, Tania) _____ w sklepie i _____ dużą zieloną torbę na zakupy.

Edek _____ na boisku i _____ piłkę.

Dziecko _____ w wózku i _____ zabawkę.

Regina _____ na pocztę i _____ 4 listy do wysłania.

My (dziewczyny) _____ na koncercie, bo _____ tanie bilety.

Igor i Julia _____ na wsi i _____ ciekawe wakacje.

Grażyna i Bożena _____ z koleżankami na rowerach i _____ ciekawą przygodę.

ĆWICZENIE 16

Uzupełnij zdania brakującymi liczebnikami.

WZÓR A: 3 – Na stole leżą trzy słowniki.

- 2 – Pani miała _____ książki.
- 3 – W cyrku były _____ słonie.
- 4 – Ja mam _____ ołówki.
- 2 – Oleg ma _____ zeszyty.
- 3 – Uczniowie mają _____ słowniki.

WZÓR B: 5 – W mieście jest pięć parków.

- 5 – Tu jest _____ ławek.
- 6 – Dziewczynki miały _____ lalek.
- 11 – Chłopcy mieli _____ samochodzików.
- 21 – W kuchni było _____ kucharek.
- 97 – W ogrodzie jest _____ drzew.
- 8 – Na podwórku było _____ huśtawek.
- 100 – Ten blok ma _____ okien.

ĆWICZENIE 17

Przepisz, liczebniki główne zapisz słownie.

Dzisiaj miałem 3 lekcje, a w poniedziałek miałem 7 lekcji. W klasie Olega jest 20 nowych map, a wcześniej było 10 nowych komputerów. W sali kina było 12 rzędów i 18 miejsc w każdym rzędzie. Ania miała 14 gier komputerowych, a Olga tylko 8. Chłopcy mieli 22 rowery, a dziewczyny miały 11 deskorolek. Nauczycielka miała na lekcji 5 słowników, 9 zeszytów i 6 podręczników.

Pisownia wyrazów z u i ó

W języku polskim dźwięk [u] jest oznaczany przez litery u i ó.

Literę **u** piszemy

w większości polskich wyrazów, którym w wyrazach ukraińskich odpowiada ukraińskie *y*

bułka – *булка*
ulica – *вулиця*
muzyka – *музика*

Literę **ó** piszemy

w zakończeniach
-ów, -ówka, -ówna

ogórk**ów**, żar**ów**ka,
Nowak**ów**na

kiedy w innych formach tego samego wyrazu występuje **o** lub **e**

nar**ó**d – nar**o**dy,
si**ó**dmy – sie**d**em

kiedy w języku ukraińskim (lub innych słowiańskich) w wyrazach o tym samym rdzeniu występuje **o, e, i**

g**ó**ra – *гора*
s**ó**l – *сіль*
pi**ó**ro – *перо*

na początku słowa
tylko w wyrazach

ósmy, **ó**semka, **ó**w,
ówczesny

ó nigdy nie piszemy na końcu wyrazu!

ĆWICZENIE 18

Przepisz, podkreślając wyrazy z **ó**.

Ułóż książki na półce.

Mam skórzaną torbę.

Z lnu robi się płótno.

Nasz szkolny chór zawsze dobrze śpiewa.

Po raz szósty nasza drużyna wygrała zawody.
 Pomóż koledze w nauce!
 Staram się nigdy nie spóźniać.
 Wspólna praca i wspólna zabawa jest zawsze przyjemna.
 W piórniku są ołówki i pióra.
 Na działce rosną ogórki.
 W ogródku są ładne róże.

ĆWICZENIE 19

Zapisz wyrazy z **ó** i **u** w dwie kolumny według wzoru.

WZÓR:

Rów	Bruk
...	...

Półka, bułka, krótki, późno, Bułgarka, duży, mróz, kura, żółty, róża, chmura, nuta, jaskółka, chór, ludzie, lód, zupa, gruszka, mucha, żółtko, żubr, żuraw, mrówka, lud, pióro, żarówka, rów, łódka, дума, kubek, bóbr, kółko, krówka, bruk.

ĆWICZENIE 20

W miejsce kropek wpisz odpowiednio **ó** lub **u**.

Za g..rami, za lasami żyła sobie kr..lewna, kt..ra nigdy się nie śmiała. Za przywr..cenie c..rce h..mor.. kr..l obiecał d..żą nagrodę. Z g..r i r..wnin, z las..w i wsi szli wesółkowie. Udało się rozśmieszyć kr..lewnę kr..lewskim.. sł..dze. Z jego figlarstw kr..lewna omal nie pękła ze śmiech...

(wg polskiej bajki ludowej)

ĆWICZENIE 21

Zapisz ukraińskie odpowiedniki polskich wyrazów.

Zwróć uwagę na pisownię.

Wieczór, północ, burza, muzeum, góra, chłód, bukiet, różowy, żółty, żuraw, chór, Lwów, Kraków, Kijów, ogórek,

chmura, cudowny, mur, jaskółka, ołówek, król, kozuch, ulica, róg, muzyka, mróz, wróbel, ból, mucha, lód, lud, ruch.

ĆWICZENIE 22

Odgadnij zagadkę, wypisz wyrazy z **ó** i **u**.

Ułóż z wypisanymi wyrazami zdania.

Co to za litera?

Ma ją ugór, pole nie ma,
Ma ją góra, nie ma ziemia.
Syn jej nie ma, lecz ma córą
Wóz ją ma, a nie ma fura.

(wg „Gramatyki na wesoło”
Witolda Gawdzika)

ĆWICZENIE 23

Ułóż krótkie dialogi w takich sytuacjach:

1. Wtorek, 16.30, winda, Oleg i Taras jadą na zajęcia z języka angielskiego.
2. Niedziela, babcia, Darek, rodzice, spacer, park, lody.
3. Sobota, popołudnie, pomagam mamie.

ĆWICZENIE 24

Wymawiaj dokładnie i szybko.

Płynie buk przez Bug, dałby Bóg, żeby buk nie wpadł w Bug.

① LEKCJA 4

Dwanaście miesięcy

Dziś na lekcji języka polskiego chłopcy pisali opowiadanie „Jeden dzień z mojej ulubionej pory roku”. Darek napisał tak:

Moją ulubioną porą roku jest jesień. Może to dziwne, że nie lato, gdy są wakacje, można jechać nad morze, w góry, nad rzekę czy na wieś, pływać, biegać, jeździć na rowerze i... nic nie robić, nie wiosna, gdy już niedługo będą wakacje, świeci słońeczko, kwitną kwiaty i drzewa, ptaki wracają z ciepłych krajów, nawet nie zima, gdy są ferie zimowe i święta Bożego Narodzenia, gdy jest śnieg i można jeździć na sankach i nartach, chodzić na ślizgawkę, lepić bałwany i rzucać śnieżkami. Jesień. Dlaczego jesień? Może dlatego, że urodziłem się jesienią, we wrześniu? Bo jest kolorowo? Jeszcze ciepło, ale są już długie wieczory, gdy można być w domu, czytać, oglądać i grać? Gdy smakuje coś ciepłego i... coś słodkiego?

W jeden z takich październikowych dni, w sobotę, pojechaliśmy całą rodziną na rowerową wycieczkę do Tyń-

ca. Mama jechała z przodu, ja za mamą, a tata z moim braciszkiem Stasiem w siodełku jechał z tyłu. Trochę mi się nudziło, bo wszyscy jechaliśmy bardzo wolno (przez Stasia). Ale trasa jest bardzo ładna – nad Wisłą, do Tyńca prowadzi bardzo wygodna ścieżka rowerowa. Do tego mama co chwila zatrzymywała nas i robiła zdjęcia. Za to w Tyńcu było fantastycznie! Poszliśmy zwiedzić klasztor, zjedliśmy pyszną szarlotkę, tata wypił kawę, mama i ja herbatę z dzikiej róży, tata kupił sobie książkę, mama słoik specjalnego dżemu z poziomek. A był tam dzień rodzinny zorganizowany przez zakonników. Zabawa polegała na szukaniu ukrytych w skałach skarbów: specjalnych monet. Ja znalazłem tylko jedną, ale i tak dostałem dyplom, książkę i płytę. A potem były: ognisko, pieczone kielbaski i śpiewanie piosenek. A ja bardzo lubię śpiewać. Wróciliśmy wieczorem do domu: zmęczeni, ale szczęśliwi, że byliśmy razem. A do tego było kolorowo, ciepło jeszcze, smakowało coś ciepłego i słodkiego...

MINISŁOWNICZEK

Miesiące: styczeń, luty, marzec, kwiecień, maj, czerwiec, lipiec, sierpień, wrzesień, październik, listopad, grudzień.

Pory roku: wiosna, lato, jesień, zima.

Czas wolny: w domu – czytać książki, oglądać telewizję, grać na komputerze; na świeżym powietrzu – jeździć na rowerze / nartach / sankach / łyżwach / desce (deskorolce / desce snowboardowej) / rolkach / wrotkach / quadem / kuligiem; zapalić ognisko; upiec kielbaski; zrobić grilla, iść na spacer / na lodowisko / na basen / nad rzekę / na plażę / do lasu / na grzyby / na jagody; opalać się; grać w piłkę; jechać na wycieczkę do..., chodzić po górach, wspinać się na skałki, spędzać czas np. w parku linowym, wesołym miasteczku, na placu zabaw.

Pogoda: świeci słońce, pada deszcz / śnieg, wieje wiatr, jest mróz, temperatura wynosi 10 stopni / minus 10 stopni.

ĆWICZENIE 1

Odpowiedz na pytania.

- Jakie są pory roku?
- Jaki miesiąc zaczyna rok, a jaki zimę?
- Jakie są wiosenne miesiące?
- Jaka jest pogoda na wiosnę?
- Dlaczego Darek lubi jesień?
- W których miesiącach są wakacje?
- Jak można spędzić ferie zimowe?
- Jak można spędzić wakacje?
- Którą porę roku Ty lubisz najbardziej?
- Pamiętasz jakąś swoją udaną i nieudaną wycieczkę? Dokąd jechałeś / jechałaś, z kim i czym? Co tam robiłeś / robiłaś? Kiedy wróciłeś / wróciłaś?

ĆWICZENIE 2

Wyraź swoje emocje. Wymyśl inne sytuacje.

*Fajnie. To super! Rewelacja! Ale ekstra! Bomba!
Fantastycznie!
E, no... Bez sensu! Katastrofa! No, niestety! Jaki żal!
Ale wstyd!*

- Jutro nie będzie lekcji – jedziemy do aquaparku.
- Jutro 1 IX, wracamy do szkoły.
- Za tydzień jedziecie z III klasą na wycieczkę do Kijowa.
- Jutro nie będzie lekcji – jedziemy do filharmonii.
- Jak było na szkolnej dyskotecie?
- Na wakacjach jedziemy do babci na całe dwa miesiące.
- No i jak ci się podobał ten film o dinozaurach?
- Fajnie było na sankach?
- Jak było na nartach?
- Chłopcy, proszę tańczyć z dziewczynami!

ĆWICZENIE 3

Na wzór opowiadania Darka ułóż własne opowiadanie pod tytułem „Moja ulubiona pora roku – jeden dzień”.

ĆWICZENIE 4

Jak widzi zimę autor wiersza – Józef Czechowicz? Jaka jest pogoda? Co robią ludzie? Jakie będą święta? Jak Ty widzisz zimę? O czym jeszcze napisałbyś w wierszu? O czym byś nie pisał?

Zima

Pada śnieg, prószy śnieg,
wszędzie go nawiało.
Dachy są już białe.
Na ulicach biało.
Strojne w biel,
srebrny puch
latarnie się wdzięczą.
Dziń-dziń-dziń-dziń –
dzwonki sanek brzęczą.
Pada śnieg, prószy śnieg,
bielutki jak mleko.
W sklepach gwar,
w sklepach ruch:
– Gwiazdka niedaleko.
Jeszcze dzień, jeszcze dwa
chłopcy i dziewczynki,
będą stać niby las na rynku choinki.

Przypadki i liczby rzeczowników

Rzeczowniki
odmieniają się

przez przypadki

przez liczby

M.	mianownik	kto?	co?	H.
D.	dopełniacz	kogo?	czego?	P.
C.	celownik	komu?	czemu?	Д.
B.	biernik	kogo?	co?	3.
N.	narzędnik	kim?	czym?	O.
Msc.	miejscownik	(o) kim?	(o) czym?	M.
W.	wołacz			K.

liczba pojedyncza
uczeń, pani,
książka, dom,
muzeum

liczba mnoga
uczniowie,
panie,
książki, domy,
muzea

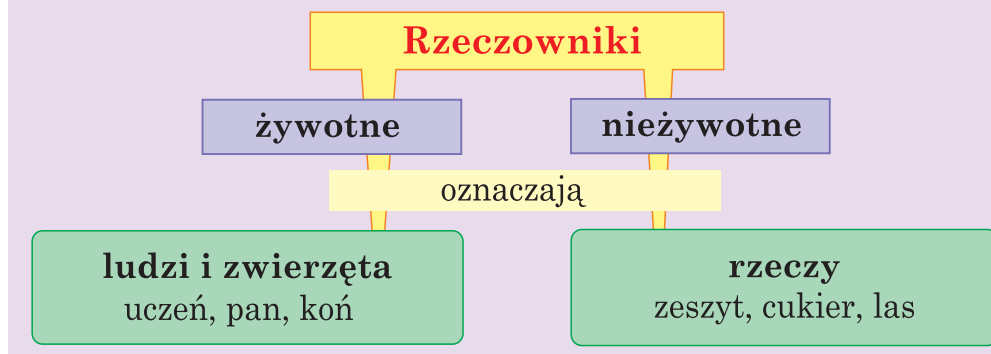
ĆWICZENIE 5

Przeczytaj wiersz Romana Pisarskiego. Wypisz w kolumny rzeczowniki użyte w liczbie pojedynczej i liczbie mnogiej.

Dwie liczby

Wszystkie dzieci, nawet małe,
zaraz nam przypomnieć mogą,
że odróżnia się dwie liczby:
pojedynczą oraz mnogą.
Pojedynczej używamy,
gdy o jednej rzeczy mowa.
Mówi się więc: jedna świeca,
gruszka, kamień, kwiat czy sowa.
Oczywiście w liczbie mnogiej
mówi się już: świece, gruszki,
kwiaty, sowy czy kamienie, buty,
stoły czy poduszki.

Rozróżniamy rzeczowniki żywotne i nieżywotne

ĆWICZENIE 6

Wypisz do jednej kolumny rzeczowniki żywotne, do drugiej – nieżywotne.

Dziewczynka, niezapominajka, pies, woda, chłopczyk, ziemia, koń, książka, ojciec, chleb, matka, dom, krowa, osoba, zwierzę, roślina, żyto, jaskółka, rzecz, zeszyt, tęcza, górnik, las, krzesło, dąb, dynia, uczennica, kot, miód, pszczoła, cukier, grusza, wróbel.

Odmiana rzeczowników rodzaju nijakiego typu: *niebo, pole, muzeum* w liczbie pojedynczej

M.	niebo o	pole e	słonko o	muzeum	H.
D.	nieba a	pola a	słonka a	muzeum	P.
C.	niebu u	polu u	słonku u	muzeum	Д.
B.	niebo o	pole e	słonko o	muzeum	3.
N.	niebe m	pole m	słonki em	muzeum	O.
Msc. (o)	niebie ie	polu u	słonku u	muzeum	M.
W.	niebo o	pole e	słonko o	muzeum	K.

Rzeczowniki zakończone na **-o**, **-e** w DOPEŁNIACZU mają końcówkę **-a**, w CELOWNIKU **-u**. BIERNIK i WOŁACZ są równe MIAOWNIKOWI. NARZĘDNIK ma końcówkę **-em** (w języku ukraińskim **-ом** i **-ем** (сел-ом, пол-ем)).

W MIEJSCOWNIKU rzeczowniki na **-e** oraz na **-ko**, **-go**, **-cho** mają końcówkę **-u**, a rzeczowniki kończące się na **-o** końcówkę **-e**, tutaj zachodzi wymiana tematowej spółgłoski: **t→ć** (lato – le**cie**), **r→rz** (pió**ro** – piór**ze**), **d→dź** (ron**do** – rond**zie**), **st→ść** (miast**o** – mie**ście**) i in.

W liczbie pojedynczej rzeczowniki zakończone na **-um**, np. muze**um**, centr**um**, konserwatori**um**, lice**um**, gimnazj**um**, stypendi**um**, we wszystkich przypadkach mają taką samą formę.

Wyrazy zakończone na **-ko**, **-go** mają w NARZĘDNIKU **-i-** przed **-em**: oko – ok**iem**, tango – tang**iem**.

ĆWICZENIE 7

Rzeczowniki w nawiasach zapisz w odpowiednim przypadku.

Książka leży na (biurko). Na (morze) była burza. Byłem w (kino). Poprawiam (zdanie) w (ćwiczenie). Powtarzamy każde nowe (słowo) w (zadanie). Kwiatek stoi na (okno). Czy byłeś w (miasto)? Kto mieszka w tym (mieszkanie)? Uczniowie piszą (dyktando). Na dzisiaj nie mamy żadnego (ćwiczenie). Mama kupiła świąteczne (ciasto). Od dzisiaj w (muzeum) nowa wystawa.

ĆWICZENIE 8

Ułóż zdania z wyrazami: *centrum, zdanie, słońce, niebo, jezioro, ćwiczenie.*

ĆWICZENIE 9

Uzupełnij według wzoru.

WZÓR: To jest kino.

Byłem w kinie.

To jest muzeum.

Byłem w _____ .

To jest mieszkanie.

Byłam w _____ .

To jest liceum.

Byliście w _____ .

To jest auto.

Byłem w _____ .

To jest miasto.

Byliśmy w _____ .

To jest piętro.

On był na _____ .

To jest pole.

Oni byli w _____ .

To jest futro.

Pan był w _____ .

To jest przedszkole.

Dziecko było w _____ .

To jest ćwiczenie.

Błędy były w _____ .

ĆWICZENIE 10

Uzupełnij według wzoru.

WZÓR:

To jest pokój i okno.

Mamy pokój z oknem.

To jest piórnik i pióro.

Mam piórnik z _____ .

To jest las i jezioro.

Widzimy las z _____ .

To jest bułka i masło.	Masz bułkę z _____ .
To jest podwórko i drzewo.	Widzimy podwórko z _____ .
To jest park i boisko.	W mieście jest park z _____ .
To jest mama i dziecko.	Widzisz tę mamę z _____ .
To jest kawa i mleko.	Na śniadanie była kawa z ____ .

ĆWICZENIE 11

Przeczytaj i wypisz z wiersza Marii Terlikowskiej rzeczowniki rodzaju nijakiego i ułóż z nimi zdania.

Kalendarz pełen radości

Nowy Rok. Dwa krótkie słowa
i wszystko będzie od nowa:
styczeń, i luty, i marzec.
Bałwanki, sanki, sasanki,
ciepły wiatr wydmie firanki
i już się wiosna pokaże.
Powrócą ptaki z południa,
las się rozśpiewa jak lutnia:
Kwiecień, maj –
dwa pachnące miesiące.
A potem stanie przed domem
czerwiec z koszykiem poziomek,
czerwiec promienny jak słońce.
A lipiec przysiądzie na lipie,
miodowym kwiatem posypie,
zapachnie żniwem i żytem.
Potem nad sadem rozbłyśnie
sierpień rumiany jak wiśnie,
sierpień okryty błękitem.

Srebrny od nitek pajęczyn
 wrzesień dzwonkami zadźwięczy:
 – Dzieci już pora do szkoły!
 Ech, pora kolorowa,
 błyszcząca, kasztanowa –
 październik, październik wesoły!
 Listopad – wiatr jak latawiec
 i biały szron na murawie,
 i chmury śniegiem pachnące.
 Grudzień z choinką i w szubie.
 Lubię choinkę i grudzień lubię,
 cały rok – wszystkie miesiące.

Czas przyszły czasownika

być

liczba pojedyncza	liczba mnoga
1. [ja] będę	1. [my] będziemy
2. [ty] będziesz	2. [wy] będziecie
3. on / pan ona / pani ono } będzie	3. oni / panowie one / panie oni / państwo } będą

ĆWICZENIE 12

Zapisz czasownik **być** w odpowiedniej formie w czasie przyszłym.

Jutro (ty) _____ w kinie. Latem _____ mało chmur i dużo słońca. Jesienią _____ dużo owoców. Na śniadanie _____ bułki z masłem. Na wakacjach (wy) _____ nad morzem. W sierpniu (my) _____ nad jeziorem. Po zajęciach (ja) _____ mieć czas wolny.

ĆWICZENIE 13

Zapisz czasownik **być** w odpowiedniej formie.

Dzisiaj _____ niedziela, jutro _____ poniedziałek.

Teraz _____ kwiecień, za miesiąc _____ maj.

Miesiąc temu _____ marzec.

W styczniu (my) _____ w górach.

Ty dzisiaj _____ w muzeum,
a ja _____ jutro.

W zeszłym roku (wy) _____
nad morzem.

W niedzielę państwo Kowalscy
_____ w filharmonii na koncercie.

Jutro pani Nowak _____ miała
z nami zastępstwo na angielskim.

ĆWICZENIE 14

Ułóż według wzorów zdania, wymieniając dni tygodnia i miesiące.

WZÓR A: Wczoraj była sobota. Dzisiaj jest niedziela.
Jutro będzie poniedziałek.

WZÓR B: Przed tygodniem był styczeń. Teraz jest
luty. Za miesiąc będzie marzec.

ĆWICZENIE 15

Odpowiedz na pytania.

- Gdzie byłeś wczoraj po lekcjach?
- Jak myślisz, gdzie będzie Darek latem?
- Co będzie jutro na śniadanie?
- Jakie będzie zadanie na jutro?
- Czy będziesz w niedzielę w muzeum?
- Jaka pogoda będzie jesienią?
- Gdzie teraz jesteś?
- Gdzie byłeś wczoraj o tej godzinie?
- Co będziesz robić za miesiąc o tej porze?
- Kim będziesz za 10 lat?

ĆWICZENIE 16

Przeczytaj komunikaty o pogodzie.

Nadal zimno

Dziś w kraju będzie zachmurzenie duże i umiarkowane. Miejscami wystąpią przelotne opady śniegu lub śniegu z deszczem. Temperatura maksymalna w dzień od czterech stopni Celsjusza na południowym wschodzie do dziewięciu stopni Celsjusza na południowym zachodzie. Wiatr będzie słaby i umiarkowany, północny i zachodni.

W Warszawie i Łodzi będzie zachmurzenie umiarkowane i duże z przelotnymi opadami śniegu lub deszczu ze śniegiem. Temperatura minimalna w nocy – dwa stopnie, temperatura maksymalna w dzień plus siedem stopni.

Możliwe burze

Dziś w kraju będzie zachmurzenie duże, z większymi przejaśnieniami we wschodniej połowie kraju. Miejscami, głównie na zachodzie i południu Polski, będą opady deszczu i lokalne mgły.

W Warszawie i Łodzi będzie zachmurzenie duże z większymi przejaśnieniami. Okresami będzie deszcz, a także możliwa burza. Temperatura minimalna w nocy około +8 °C, temperatura maksymalna w dzień około +14 °C. Wiatr słaby i umiarkowany, zmienny.

ĆWICZENIE 17

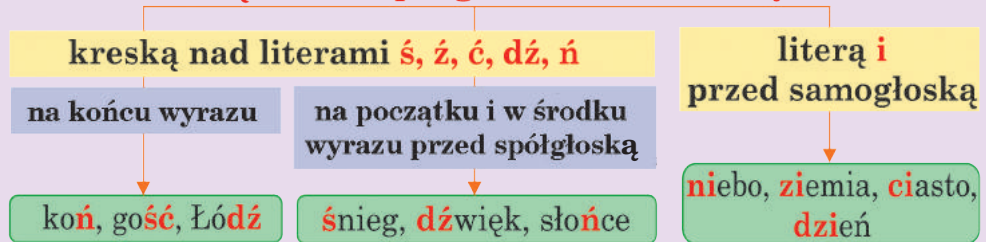
Porozmawiajcie w grupie o dzisiejszej pogodzie.

ĆWICZENIE 18

Ułóż komunikat pogody na dzisiaj i na jutro dla Twojej miejscowości.

Oznaczanie miękkości. Zapisywanie głoski [j]

Miękkość spółgłosek oznaczamy

Słyszany dźwięk [j] zapisujemy jako literę „j”

W pozostałych przypadkach zapisujemy
dźwięk [j] literą **i**, np.:
miasto, biały, Maria, radio.

ĆWICZENIE 19

Przepisz wyrazy, uzupełniając je literą **i** lub **j**.

P..es, lekc..a, k..osk, wakac..e, fer..e, Gruz..a, part..a,
Słowac..a, rad..o, przy..echać, Zof..a, akwar..um, b..egać,
akc..a, piwon..a, elewac..a, b..ały, arm..a, histor..a,
delegac..a, s..ostra, ..askółka, z..eść, ob..aśniać, lin..a,
..eż, p..ana, komis..a.

ĆWICZENIE 20

Zapisz ukraińskie odpowiedniki polskich wyrazów.

Zwróć uwagę na pisownię.

Dania, Norwegia, Szwecja, Bułgaria, jaskółka, radość, złość, ślad, słoń, lalka, kolacja, akcja, jutro, jesień, wjazd, ziarno, ziemia, miotła, Kijów, fioletowy, niania, lato, armia, siostra, babcia, zajazd, linia, delegacja, historia, Alicja, ciało.

ĆWICZENIE 21

Przepisz zdania i podkreśl w wyrazach spółgłoski miękkie: **ś, ź, ć, ń, dź**.

Wiosną las zielenieje. Roztopił się śnieg. Jest dużo wody w rzekach. Słońce świeci długo i mocno. Dzieci bawią się na placach zabaw. W niedzielę rodziny chodzą na spacer. Wieje świeży wiatr. Wszystko kwitnie. Ziemia pachnie...

ĆWICZENIE 22

Wymawiaj dokładnie i szybko.

Trzmiel na trzosie w trzcinie siedzi z trzmiela śmieją się sąsiedzi.

Opactwo oo. Benedyktynów w Tyńcu (Kraków)

❶ LEKCJA 5

Lekcja języka polskiego w szkole Darka

Nauczycielka: Nasza szkoła nawiązała kontakt ze Szkołą Średnią nr 22 w Stryju, na Ukrainie, gdzie dzieci uczą się języka polskiego. Planujemy wymianę: oni przyjadą do nas, my pojedziemy do nich. W Stryju urodził się Kornel Makuszyński, autor znanych wam *Przygód Koziołka Matołka*. Jutro na informatyce będziecie „czatować” z uczniami klasy VI b z tamtej szkoły, pomyślcie, jakie pytania chcielibyście im zadać.

Ania: To tam w Stryju są Polacy?

Nauczycielka: Poza Polską też mieszkają Polacy, na Wschodzie i na Zachodzie, na Ukrainie też. Ale polskiego uczą się nie tylko Polacy, akurat w tej szkole w Stryju większość uczniów to Ukraińcy.

Marta: To jak oni się uczą, jak nie mówią po polsku?

Nauczycielka: No właśnie uczą się mówić, pisać, czytać, rozmawiać, a nawet kupować, telefonować, pytać o godzinę, o drogę. Układają dialogi „W sklepie” i „U lekarza”. Ich lekcje języka polskiego są trochę inne od naszych. Słuchają nagrań w języku polskim, oglądają specjalne filmy, na tych lekcjach polskiego uczą się też tego, czego wy na geografii i historii: o Polsce. Ale też robią to, co my: czytają wiersze, uczą się ich na pamięć, uczą się ortografii, piszą

na tablicy, piszą testy i sprawdziany, mają zadania domowe, korzystają ze słowników.

Dagmara: I trudno tak nauczyć się polskiego „od zera”?

Nauczycielka: Dla Ukraińców nie jest to tak trudne jak na przykład dla Japończyków, ale muszą pracować – dla wielu z nich jest to język obcy, jak dla nas rosyjski czy angielski, choć angielski jest, oczywiście, trudniejszy.

Wojtek: A tam na Ukrainie uczą się też innych języków obcych?

Nauczycielka: Oczywiście, jak u nas – angielskiego, niemieckiego, francuskiego, hiszpańskiego, rosyjskiego i wielu innych. Dobrze, to jakie pytania im zadacie?

Piotr: To ja mam pytanie: *Jak długo uczysz się języka polskiego?*

Monika: I ja mam: *Gdzie mieszkasz? Co lubisz robić? Czym się interesujesz?*

MINISŁOWNICZEK

Szkoła: wejście, szatnia, korytarz, sala gimnastyczna, biblioteka, pokój nauczycielski, klasa matematyki, gabinet biologii, klasa V a, gabinet dyrektora, dzwonek na lekcje, dzwonek na przerwę, podział godzin.

Klasa szkolna: ławka, tablica, kreda, godło państwowe, szafki, półki, tablice, mapy, tablica interaktywna, rzutnik multimedialny, stolik, krzesło, biurko nauczyciela, kwiatki.

Lekcja: temat lekcji, pytanie, odpowiadać przy tablicy, zgłaszać się, usprawiedliwić się, usprawiedliwić nieobecność, zgłosić np. (nieprzygotowanie), zgłosić brak zadania, wyjść do toalety, prosić o powtórzenie pytania, być pytanym, odpowiadać, dostać ocenę (szóstkę, piątkę, czwórkę, czwórkę plus (z plusem), tróję, dopa (dopuszczalną), jedynkę, pisać sprawdzian, lekcja polskiego, matematyki, angielskiego, przyrody, wf-u [wuefu] – wychowania fizycznego, plastyki, muzyki, kółko informatyczne, dziennik, wpisać ocenę do dziennika, zaznaczyć obecność w dzienniku, sprawdzać obecność, być obecnym, być nieobecnym, mieć nieobecność.

Tornister: książki, zeszyty, zeszyty ćwiczeń, podręczniki, piórnik, długopis, gumka, ołówek, kredki, farby, pędzelek, linijka, ekierka, flamastry (mazaki), korektor, pióro, tablet, laptop.

ĆWICZENIE 1

Odpowiedz na pytania.

- Co wydarzy się jutro na informatyce?
- Co mają przygotować uczniowie?
- O czym informuje uczniów nauczycielka?
- Co możesz powiedzieć o nauce języka polskiego w Stryju?
- Jakie pytania już przygotowali uczniowie klasy Darka?
- Jakie pytania Ty zadałabyś / zadałbyś?

ĆWICZENIE 2

Zapoznaj się, jakie szkoły są dzisiaj w Polsce. Wskaż na schemacie miejsce Twojej szkoły.

ĆWICZENIE 3

Jak to powiesz? Do odpowiedzi użyj słownictwa z ramki.

- Witasz nauczyciela w szkole rano.
- Witasz panią woźną w szkole rano.
- Witasz dyrektora szkoły rano.
- Nazywasz się Adam Nowak, odpowiadasz, że jesteś na lekcji, np.: Nauczyciel: *Adam Nowak*?
Ty: _____.
- Odpowiadasz nauczycielowi, że kolegi dzisiaj nie ma na lekcji, np.: Nauczyciel: *Anna Kowalska*?
Ty: _____.

- Prosisz nauczyciela o możliwość wyjścia z klasy, np. do toalety.
- Usprawiedliwiasz swoje spóźnienie.
- Zgłaszasz nieprzygotowanie do lekcji.
- Zgłaszasz brak zadania domowego.
- Prosisz o powtórzenie pytania.
- Prosisz o pożyczenie długopisu (*kolegę, nie nauczyciela!!!*).
- Nie możesz pożyczyć koledze długopisu.
- Pożyczasz koledze długopis.
- Mówisz, że nie rozumiesz pytania. Prosisz o wyjaśnienie.
- Prosisz o zaznaczenie obecności w dzienniku.
- Prosisz o wcześniejsze zwolnienie z lekcji.

Czy mogę wyjść do toalety? Przepraszam za spóźnienie. Przepraszam, chciałbym zgłosić nieprzygotowanie. Przepraszam, ale zapomniałem zadania. Czy mogłaby pani / mógłby pan powtórzyć pytanie? Masz pożyczyć długopis? Nie mogę, mam tylko jeden. Jasne, masz. Przepraszam, nie rozumiem pytania, czy mógłby pan / mogłaby pani wyjaśnić to pytanie? Przepraszam, czy mogłaby pani / mógłby pan zaznaczyć mi obecność, bo się spóźniłem? Czy mógłbym dziś wcześniej wyjść z lekcji? Jestem / obecny / obecna. Nie ma jej / nie ma go / nieobecna / nieobecny.

ĆWICZENIE 4

Przeczytaj dwie zwrotki wiersza Romana Pisarskiego.

O czym mowa w tym wierszu?

O mowie polskiej

Powoli rosła nasza mowa,
początek jej daleki.

Powoli gromadziła słowa
przez wieki, długie wieki.
(...)

Poprzez stulecia ustalała
zwyczaje swe i prawa
ta mowa dzisiaj tak dojrzała
dla myśli tak łaskawa.
(...)

ĆWICZENIE 5

Za pomocą słownictwa z ramki zadaj pytania nauczycielowi.

Kiedy i gdzie _____ ?

Jakie są _____ ?

Kto _____ ?

Skąd _____ ?

najstarsze zabytki języka polskiego?
napisał pierwszą polską gramatykę?
powstał współczesny język polski?
się biorą nowe słowa w języku polskim?

Odmiana rzeczowników deklinacji żeńskiej (twardotematowych) zakończonych na **-a** w liczbie pojedynczej

M.	szkoła a	siostra a	kobiet a	pogoda a	H.
D.	szkoły y	siostry y	kobiet y	pogody y	P.
C.	szkole e	siostrze e	kobiecie e	pogodzie e	Д.
B.	szkołę ę	siostrę ę	kobietę ę	pogodę ę	З.
N.	szkołą ą	siostrą ą	kobietą ą	pogodą ą	O.
Msc. (o)	szkole e	siostrze e	kobiecie e	pogodzie e	M.
W.	szkoło o!	siostr o!	kobiet o!	pogodo o!	К.

M.	książka a	uwaga a	mucha a	H.
D.	książki i	uwagi i	muchy y	P.
C.	książce e	uwadze e	musze e	Д.
B.	książkę ę	uwagę ę	muchę ę	З.
N.	książką ą	uwagą ą	muchą ą	O.
Msc. (o)	książce e	uwadze e	musze e	M.
W.	książko o!	uwago o!	much o!	К.

Rzeczowniki deklinacji żeńskiej (twardotematowe) zakończone na **-a** w DOPEŁNIACZU mają końcówkę **-y**, po **k** i **g** **-i**; w CELOWNIKU i MIEJSCOWNIKU występuje wymiana spółgłosek: **k→c**, **g→dz**, **r→rz**, **t→ć**, **d→dź**, **ł→l**, **ch→sz**, **s→ś** i in. W BIERNIKU zawsze jest końcówka **-ę**, w NARZĘDNIKU **-ą**, WOŁACZ ma końcówkę **-o**.

ĆWICZENIE 6

Wyrazy w nawiasach zapisz w odpowiedniej formie.

Dostałem (jedyńka), jak ja to powiem (mama)? Tata nie dał mi do (szkoła) (kanapka). (Irena) i Natalia wracają z (biblioteka). O (godzina) dziesiątej przyjdzie koleżanka. Jedziemy na (wycieczka) szkolną do (Warszawa). Mieliśmy gości z (Połtawa). Zdania przepisujemy z (książka). Proszę popatrzeć na tę (mapa). Kupuję kwiaty (mama). Turyści jadą z (Warszawa) do (Połtawa). Przyjechali goście z (Oława).

ĆWICZENIE 7

Uzupełnij końcówki rzeczowników rodzaju żeńskiego.

Z naszą nauczycielk.. jedziemy na wycieczk... Piotr lubi gr.. w piłk .. i jazd.. na rowerze ze swoją klas.. . Na szkolnym korytarzu spotkaliśmy Iren.. z mam.. . W naszej klasi .. zawsze mam potrzebną książk.. pod ręk.. . Atlas geograficzny wpadł mi za szaf.. . Ola jest córk.. nauczyciela. Na przerwie pijemy mleko albo herbat.. z cytryn.. . Mamy nową szkoł.. z bardzo ładną bibliotek.. .

ĆWICZENIE 8

Zmień zdania według wzoru.

WZÓR: To jest siostra. Daję prezent siostrze.
Mówimy o siostrze.

W klasowym akwariu jest ryba. Dajesz karmę _____.
Znajdźcie informacje o tej _____ w Internecie.
To jest owocowa herbata. Przypatrz się tej _____.
W tej _____ coś pływa!

Nasza pani od historii to bardzo mądra i piękna kobieta. Na Dzień Nauczyciela miło dać kwiaty takiej _____.
Powinien być film o takiej _____.

To jest moja mama. Życzę _____ wszystkiego najlepszego! Pamiętam o _____ – dziś są jej imieniny.

W naszej klasie panuje zgoda między chłopakami i dziewczynami. Dążymy ku _____. Inne klasy nie żyją w takiej _____.

Podział czasowników na koniugacje

**Czasowniki
w czasie teraźniejszym
odmieniają się**

przez osoby

przez liczby

Podstawowa forma czasownika (tylko nazywająca czynność) nazywa się **bezokolicznikiem**, na przykład: *pisać*, *ćwiczyć*, *biegać*, *jeść*. W tej formie czasownik znajdziemy w słowniku.

Odmiana czasowników przez osoby i liczby nazywa się **koniugacją**.

**W języku polskim
rozzróżniamy IV koniugacje
określane według 1. i 2. osoby liczby pojedynczej**

-am, -asz

[ja] koch**am**
[ty] koch**asz**

-ę, -esz

[ja] chc**ę**, gotuj**ę**
[ty] chc**esz**, gotuj**esz**

-ę, -isz / ysz

[ja] myśl**ę**, liczb**ę**
[ty] myśl**isz**, liczb**ysz**

-em, -esz

[ja] j**em**, wiem, rozumi**em**, umi**em**
[ty] j**esz**, wiesz, rozumie**sz**, umi**esz**

W języku ukraińskim istnieją zaś dwie koniugacje rozróżniane według 3. osoby liczby mnogiej (*-уть, -ють* – *готують*, *-ать, -яць* – *роблять*).

Odmiana czasowników koniugacji -am, -asz i -em, -esz w czasie teraźniejszym

liczba pojedyncza

	czytać	znać	jeść	wiedzieć	umieć	rozumieć
1. [ja]	czytam	znam	jem	wiem	umiem	rozumiem
2. [ty]	czytasz	znasz	jesz	wiesz	umiesz	rozumiesz
3. on / pan ona / pani ono	czyta	zna	je	wie	umie	rozumie

liczba mnoga

1. [my]	czytamy	znamy	jemy	wiemy	umiemy	rozumiemy
2. [wy]	czytacie	znacie	jecie	wiecie	umiecie	rozumiecie
3. oni / panowie oni / państwo one / panie	czytają	znają	jedzą	wiedzą	umieją	rozumieją

Czasowniki **wiedzieć** i **znać** w języku ukraińskim mają znaczenie – **зна́ти**.

Czasownika **wiedzieć** używamy z pytaniem o kim? o czym? Na przykład: *Wiem o zadaniu na dzisiaj. Wiemy, że jutro pójdziemy do muzeum. Czy wiecie, gdzie jest ten uczeń?*

Czasownika **znać** używamy z pytaniem kogo? co? Na przykład: *Znam twojego brata. Czy znasz język polski?*

UWAGA!

Wiem wszystko. **Nic nie wiem**.

ĆWICZENIE 9

Kto powiedział „**Wiem, że nic nie wiem**”?

ĆWICZENIE 10

Ułóż zdania, używając czasownika *znać* w odpowiedniej formie.

[Ja]	<i>znać</i>	ten wiersz.
[Ty]		język angielski.
Zbyszek		tego pana.
Teresa		tę szkołę.
Dziecko		drogę na szkolne boisko.
[My]		swój kraj.
[Wy]		naszą panią woźną.
Uczniowie		regulaminy szkoły i klasy.
Studentki		nowy podział godzin.
Panowie		dużo żartów.
Pani		współczesną poezję.
Państwo		swoich sąsiadów.

ĆWICZENIE 11

Uzupełnij zdania wyrażeniami z ramki.

1. Wiem o _____ .
2. Czy wiesz, że w poniedziałek będzie _____ ?
3. Kto wie, co na jutro?
4. Wiemy, że _____ trzeba dużo pracować.
5. Wiecie, gdzie jest _____ ?

sprawdzian z matematyki; jutrzejszym zadaniu z polskiego;
sala gimnastyczna, było zadane; przed egzaminami

ĆWICZENIE 12

Dobierz odpowiednie formy czasowników *wiedzieć* i *znać*.

Czy [wy] _____, kto otworzył okno? [My] nic nie _____ o tych słownikach. [Wy] _____ tę reklamę, jak przychodzi uczeń do szkoły? On _____, gdzie jest Warszawa. Tadek _____ o szkolnym przedstawieniu. Uczniowie _____ ten wiersz na pamięć. Co [ty] _____ na ten temat? [Wy] nic nie _____ o nowej uczennicy? Każdy chciałby _____ swoją przyszłość.

ĆWICZENIE 13

Odmień w czasie teraźniejszym czasowniki: *sluchać, oglądać, powtarzać, korzystać, rozmawiać, powiedzieć, czekać*.

ĆWICZENIE 14

Czasowniki w nawiasach wypowiedz w odpowiedniej formie.

Dzieci (pożyczać) książki w bibliotece. Czy każdy (kochać) swoją ojczyznę? Czy Oleg (wiedzieć), że jego siostra już przyjechała? [My] (Wołać) na niego, żeby poczekał. W szkole [wy] (zbierać) punkty z zachowania. [Ja] (Znać) ten wiersz na pamięć. [My] (Nie umieć) tańczyć poloneza! Czy pani (wiedzieć), która jest godzina?

ĆWICZENIE 15

Uzupełnij zdania formami czasownika *czytać* według wzoru.

WZÓR: [Ja] czytam gazetę.

[Ty] _____ SMS od kolegi.

[My] _____ lekturę z polskiego.

[Wy] _____ wiersz Mickiewicza.

On _____ lekcję z podręcznika.
Oni _____ ogłoszenie.
Ona _____ e-mail od koleżanki.
One _____ czytanekę z elementarza.
[Ty] _____ powieść.
[My] _____ książkę.
Pan _____ gazetę.
Pani _____ po hiszpańsku.
Panie _____ o modzie.
Panowie _____ stare dokumenty.
Państwo _____ napisy.
Pani _____ na ekranie.

ĆWICZENIE 16

Uzupełnij zdania formami czasownika *rozmawiać* według wzoru.

WZÓR: Ja rozmawiam po polsku.

[My] _____ biegle po angielsku.
[Ty] _____ źle po francusku.
On _____ słabo po ukraińsku.
Ona _____ po bułgarsku.
One _____ dobrze po hiszpańsku.
[Wy] _____ po czesku.
Ono _____ trochę po słowacku.
Oni _____ bardzo dobrze po niemiecku.
Pan _____ po litewsku.
Pani _____ po rosyjsku.
Państwo _____ po japońsku.
Panowie _____ po grecku.
Panie _____ po portugalsku.
Pan _____ po węgiersku.

ĆWICZENIE 17

Wypisz z tekstu czasowniki. Utwórz od nich formę bezokolicznika.

Oleg i Taras mieszkają we Lwowie. Często po szkole spotykają się z kolegami na Rynku. W swojej szkole mają lekcje języka polskiego, już trochę rozmawiają po polsku, oglądają polską telewizję i słuchają radia. Ich nauczycielka języka polskiego nazywa się

Oksana Kowal. Wakacje spędzają nad morzem, odpoczywają i chętnie pływają. W maju wybierają się na wycieczkę do Polski. Rok szkolny zaczyna się we wrześniu, ale wakacje w czerwcu.

Forma osobowa

mieszkają

Bezokolicznik

mieszkać

ĆWICZENIE 18

Ułóż zdania na temat szkolny z wyrażeniami w podanej formie.

WZÓR: Jesienią, kiedy zaczyna się rok szkolny, *opadają liście*.

Opadają liście; mam zadanie; wyglądamie przez okno; zrywamy róże; opowiadasz bajkę; rozmawiają w klasie; przeprasza nauczycielkę za; gada z koleżanką; witamy nauczycielkę; żegnacie zimę; czytam e-maila.

ĆWICZENIE 19

Zapoznaj się z informacjami o Polsce i Ukrainie.

Polska

Liczba mieszkańców: 38 (trzydzieści osiem) milionów.

Powierzchnia: 312 685 (trzysta dwanaście tysięcy sześćset osiemdziesiąt pięć) km² (kilometrów kwadratowych).

Stolica: Warszawa (stolice historyczne: Gniezno, Kraków).

Hymn: *Jeszcze Polska nie zginęła...* (Mazurek Dąbrowskiego).

Największe miasta: Warszawa, Łódź, Kraków, Wrocław, Poznań...

Największe rzeki: Wisła, Odra, Warta...

Ukraina

Liczba mieszkańców: 44 (czterdzieści cztery) miliony.

Powierzchnia: 603 628 (sześćset trzy tysiące sześćset dwadzieścia osiem) km² (kilometrów kwadratowych).

Stolica: Kijów.

Hymn: *Szcze ne wmerła Ukrainy...*

Największe miasta: Kijów, Charków, Dnipro, Odessa, Lwów...

Największe rzeki: Dniepr, Desna, Boh (Південний Буг), Bug (Західний Буг), Dniestr.

ĆWICZENIE 20

Dokończ pytania, wstawiając czasowniki *znać* i *wiedzieć* w odpowiedniej formie.

Czy _____, ilu mieszkańców jest w Polsce?

Czy _____, ilu mieszkańców jest na Ukrainie?

Czy _____, ile wynosi powierzchnia Polski, a ile – Ukrainy?

Czy _____, jakie miasto jest stolicą Polski?

Czy _____ stolicę Ukrainy?

Czy _____ dwie historyczne stolice Polski?

Czy _____ hymny narodowe Ukrainy i Polski?

Czy _____, które miasta są największe w Polsce?

Czy _____, które miasta są największe na Ukrainie?

Czy _____, która polska rzeka jest największa?

Czy _____ największą rzekę na Ukrainie?

Czy _____, gdzie się znajduje rzeka Boh, a gdzie – rzeka Bug?

Pisownia wyrazów

z **q**, **ę**, **om**, **on**, **em**, **en**

W wyrazach rdzennie polskich piszemy **q** lub **ę**. W niektórych wyrazach **q** i **ę** wzajemnie się wymieniają:

*d**q**b – d**ę**bu; z**q**b – z**ę**by; r**ę**ka – r**q**czka.*

W pokrewnych wyrazach ukraińskich na ich miejscu najczęściej występuje: **a** (**я**), **y** (**ю**):

*świ**ę**to – c**в****я**mo; d**q**b – d**y**б; goł**q**b – goł**y**б.*

W wyrazach obcych z pochodzenia piszemy połączenia **om**, **on**, **em**, **en**. Podobnie jest w języku ukraińskim:

*k**o**ncert – k**o**нц**e**рт;*

*k**o**mpas – k**o**м**п**ас;*

*ce**m**ent – ц**e**м**e**нт;*

*t**e**mperatura – t**e**м**п**ерат**у**ра.*

ĆWICZENIE 21

Przepisz zdania, podkreślając wyrazy z **q** i **ę**. Objaśnij ich pisownię.

Na dębie wiszą żołędzie. Piję kawę i jem bułkę z marmoladą. Uczniowie czytają ciekawą książkę. Malujemy obrazek z tęczą. Oleg dostał piątkę z języka polskiego. Na szkolnym koncercie uczniowie VI c wykonują melodię ludową. Jędrak zrobił błąd w zadaniu z geometrii. W dyktandzie nie ma błędów.

ĆWICZENIE 22

Przepisz wyrazy, uzupełniając je odpowiednimi literami **q**, **ę** lub połączeniami liter **om**, **on**, **em**, **en**. Przy wykonaniu ćwiczenia warto skorzystać ze słownika!

1. Ksi..żka.
2. Dzi..cioł.
3. M..ka.
4. W..ż.
5. B..zyna.
6. Pi..tro.
7. Prez..t.
8. P..k.
9. Elem..t.
10. P..pa.
11. K..pas.
12. Z ..by.
13. K..cert.
14. D..tysta.
15. Pami..ć.
16. Łab..dź.
17. Ł..ka.
18. Rem..t.
19. Świ..to.
20. Cem..t.
21. Goł..b.
22. G..sienica.
23. T..peratura.
24. G..ska.
25. Pi..ć.
26. Pi..tka.
27. T..cza.

ĆWICZENIE 23

Z ćwiczenia 22. wybierz 5 wyrazów i ułóż z nimi zdania związane ze szkołą.

WZÓR: Na wychowaniu fizycznym poszliśmy na boisko i graliśmy w piłkę.

ĆWICZENIE 24

Zapisz ukraińskie odpowiedniki polskich wyrazów.

Zwróć uwagę na pisownię.

Żołądz, dąb, pamięć, sens, remont, gałązka, pięć, dzieciół, koncert, ręka, męka, cement, książka, kontynent, benzyna, mąka, kąć, bomba, pompa, mądrość, kompot, gąska, cętka.

ĆWICZENIE 25

Uzupełnij wyrazy brakującymi literami.

W prez..cie dostałem ciekaw.. ksi..żk.. . Zaj..czki jedz.. zielon.. trawk.. . Paj..k snuje paj..czyn.. . Kierowca tankuje auto b..zyn.. . Sprzedawczyni odmierza pi..édziesi..t c..tymetrów wst..żki. W sklepie ty i Taras wybieracie rybn.. k..serw.. .

ĆWICZENIE 26

Wymawiaj szybko i dokładnie.

Czarna krowa w kropki bordo
żarła trawę, kręcąc mordą,
A jej córka ryżo-raba
zdarła rogiem korę z graba.

❶ LEKCJA 6

Urodziny Darka

Dziś są dwunaste urodziny Darka. W tym roku w niedzielę. Mama przygotowuje obiad, a potem będzie tort czekoladowy, a wieczorem kolacja. Mama zrobiła już sałatkę. Zaplanowany jest też spacer po osiedlu, jak będzie ładna pogoda.

Przyjadą: babcia Krysia i dziadek Krzysztof (ze strony mamy), babcia Eugenia i dziadek Stanisław (rodzice taty), ciocia Beata z wujkiem Grześkiem i dziećmi – kuzynami Darka – Pauliną, Moniką i Mariuszem (ciocia Beata to siostra taty) i ciocia Ewelina (siostra mamy) z kuzynem Darka – Bartkiem. Wszyscy przyjadą, bo chcą zobaczyć nowe mieszkanie i trochę tęsknią za Darkiem, a jeszcze bardziej za jego braciszkiem Stasiem.

Przyjechali, powitali się i zaczęli składać życzenia: zdrowia, szczęścia, dobrych ocen, fajnych kolegów, spełnienia

marzeń, a ciocia Beatka to życzyła mu już nawet fajnej dziewczyny, ale to tak żartem. Życzyli, żeby zdał egzamin na kartę rowerową, żeby nauczył się angielskiego, żeby mama nie krzyczała (czyli: żeby był grzeczny). I wszystkiego, co najpiękniejsze. Dostał też prezenty: nową grę komputerową, klocki Lego, książkę o dinozaurach, starter do telefonu, słodycze, kijki do nart, mysz do komputera, grę planszową, kartę pamięci do telefonu i szalik z czapką.

Potem bawił się z kuzynami, grał z nimi na komputerze w tę nową grę, robili coś tam na swoich telefonach komórkowych, zagrali w grę planszową „Kocham cię Polsko!” (ale szybko im się znudziło), Bartek chwalił się swoim laptopem i aparatem fotograficznym (taki już jest Bartek), zjedli paluszki, wypili sok pomarańczowy, nakręcili jakiś film aparatem Bartka, potem ściągnęli go do komputera, przesyłali sobie piosenki między telefonami, powygłupiali się, wreszcie urządzili turniej szachowy, ale go nie skończyli, bo mama zawołała wszystkich na tort. Tort miał oczywiście 12 świeczek. Darek pomyślał sobie życzenie i zdmuchnął je za pierwszym razem – tak jak trzeba.

Potem poszli na spacer. Darek pokazywał wszystkim osiedle. Ładne nowe bloki, plac zabaw, swoją szkołę, kościół, przedszkole, osiedlowe galerie handlowe z jego ulubioną pizzerią, a nawet mały staw ze złotymi rybkami. Dziadek Stanisław zaprosił wszystkich na lody. Gdy wrócili, czekała już kolacja: sałatka warzywna (specjalność mamy). Wszyscy, jak zawsze, chwalili sałatkę: Co za smak... Mmm, jaki zapach... Rewelacja, a nawet Niebo w gębie. Mama proponowała dokładkę (Może jeszcze trochę sałatki?), ale wszyscy pięknie dziękowali, choć im bardzo smakowała (Och, dziękuję, ale już nie mogę, nie mam już „miejsca”...). Wieczorem wszyscy się pożegnali i pojechali do swoich domów.

MINISŁOWNICZEK

Imprezy rodzinne: imieniny, urodziny, osiemnastka, Wigilia (24 XII), śniadanie wielkanocne.

Impreza: składać życzenia, dawać prezenty, życzyć komu czego, zajmować się czymś, bawić się w coś, grać w coś, nakręcić film z imprezy, urządzić coś.

Prezenty: gra komputerowa, klocki Lego, książka o dinozaurach, starter do telefonu, słodycze, kijki do nart, mysz do komputera, gra planszowa, karta pamięci do telefonu, szalik, czapka.

ĆWICZENIE 1

Odpowiedz na pytania.

- Z jakiej okazji przyjechała rodzina Darka?
- Jaki był program urodzin Darka?
- Czy program ten udało się zrealizować?
- Co robił Darek? Co robili goście?
- Co jest specjalnością mamy?
- Co zrobił dziadek Stanisław?
- Jak myślisz, czy mama Darka poszła ze wszystkimi na spacer?
- Jak myślisz, co w tę niedzielę robił Staś – braciszek Darka?
- Jak myślisz, który z gości podarował który prezent Darkowi? Jak myślisz, z których prezentów Darek jest zadowolony, a z których nie bardzo?

ĆWICZENIE 2

Korzystając ze słownictwa z ramki, odegraj scenki.

- Składasz życzenia mamie z okazji Dnia Matki (26 maja).
- Składasz życzenia babci z okazji Dnia Babci (21 stycznia).
- Składasz życzenia koledze / koleżance z okazji imienin.

- Składasz życzenia nauczycielce / nauczycielowi z okazji Dnia Nauczyciela (14 października).
- Składasz życzenia dziewczynom w klasie z okazji zakończenia roku szkolnego.
- Proponujesz koledze sok do picia.
- Odmawiasz, gdy babcia proponuje Ci dokładkę zupy pomidorowej.
- Prosisz o dokładkę pizzy.
- Chwalisz zupę grzybową babci.
- Zachwycasz się prezentem.

Kochana mamo / babciu... No to Staszek... Proszę pana... Drogie koleżanki... Masz ochotę na... Czy mogę prosić jeszcze kawałek... O,... Jaki... Ale fajny...

ĆWICZENIE 3

Ułóż krótkie opowiadanie na temat „Moje najlepsze urodziny” według planu.

1. W jakim dniu obchodzę urodziny?
2. Kogo zapraszam na urodziny?
3. Jakie dania podajemy z mamą na urodzinowym stole?

Odmiana rzeczowników miękkotematowych deklinacji żeńskiej w liczbie pojedynczej

M.	ciocia a	ulica a	kolacja a	rola a	H.
D.	cioci i	ulicy y	kolacji i	roli i	P.
C.	cioci i	ulicy y	kolacji i	roli i	Д.
B.	cioci ę	ulic ę	kolacj ę	rol ę	З.
N.	cioci ą	ulic ą	kolacj ą	rol ą	O.
Msc. (o)	cioci i	ulicy y	kolacji i	roli i	M.
W.	cioci u!	ulic o!	kolacj o!	rol o!	K.

M.	pani	gospodyn i	powieść	rzecz	H.
D.	pani	gospodyn i	powieści i	rzeczy y	P.
C.	pani	gospodyn i	powieści i	rzeczy y	Д.
B.	pani ą	gospodyn ię	powieść	rzecz	З.
N.	pani ą	gospodyn ią	powieści ą	rzecz ą	O.
Msc. (o)	pani	gospodyn i	powieści i	rzeczy y	M.
W.	pani !	gospodyn i!	powieści i!	rzeczy y!	K.

DOPEŁNIACZ, CELOWNIK i MIEJSCOWNIK mają jedną-kową końcówkę **-i** lub **-y** po **ż** (*róży*), **rz** (*burzy*), **sz** (*myszy*), **cz** (*rzeczy*), **c** (*nocy*), **dz** (*władzy*).

BIERNIK ma końcówkę **-ę**, a w rzeczownikach zakończonych na spółgłoskę BIERNIK jest taki sam jak MIANOWNIK.

W NARZĘDNIKU wszystkie rzeczowniki tej grupy przybierają jednakową końcówkę **-ą**.

WOŁACZ ma końcówkę **-o**. Końcówka **-u** występuje po spółgłoskach miękkich w osobowych rzeczownikach zdrobniałych: *babciu*, *Kasiu*, *Zuziu*, *Haniu*. W rzeczownikach zakończonych na spółgłoskę występują końcówki: **-i**, **-y** (*O ty moja młodości!* *O nocy ciemna!*).

Tylko rzeczownik **pani** w BIERNIKU ma końcówkę **-ą**, czym się różni od reszty rzeczowników rodzaju żeńskiego.

ĆWICZENIE 4

Rzeczowniki w nawiasach użyj w odpowiednim przypadku w liczbie pojedynczej.

Słuchamy (pieśń) ludowej. W tej (część) (powieść) czytamy o (młodość) bohatera. Babcia w (kuchnia) robi (kolacja). Delegacja z (Francja) odbywa (podróż) po (Ukraina). Na (lekcja) języka polskiego słuchaliśmy ciekawej (baśń). Kuzynka (Łucja) jak zawsze ma (racja). Dzieci w przedszkolu były na wystawie kwiatów z (pani Felicja). Już od dawna nie widzieliśmy (pani Maria). Na śniadanie do (kasza) dodajemy masło. Zazwyczaj podczas (burza) pada deszcz. O (róża) śpiewamy w piosence. Nauczycielka pisze na (tablica).

ĆWICZENIE 5

Wypisz z tekstu „Urodziny Darka” miękotematowe rzeczowniki rodzaju żeńskiego oraz określ ich przypadek i podaj formę mianownika według wzoru.

WZÓR:

Rzeczownik w tekście	Przypadek	Forma mianownika
<i>niedzielę</i>	<i>3.</i>	<i>niedziela</i>

ĆWICZENIE 6

Uzupełnij brakujące końcówki rzeczowników rodzaju żeńskiego.

Na kolacj.. Taras miał wczoraj kaw.. z mlekiem i kanapk.. z szynk.. . Kaw.. była bardzo dobra i Taras poprosił o jeszcze jedną filiżank.. kaw.. . A na śniadanie miał jajecznic.. z kielbas.. . Na kanapc.. do szkoły jest żółty ser z cebulk.. . Nie lubi cebulk.., ale zjadł z grzeczność.. . Lubię pizz.. z papryk.., cebul.. i przypraw.. korzenną.

ĆWICZENIE 7

Ułóż najlepszy dla siebie jadłospis na cały dzień.

Herbata, kawa, mleko, kompot, sok, woda mineralna, cytryna, cukier.

Chleb / bułka / kanapka z szynką, kielbasą, masłem, rybą, dżemem, jajkiem, musztardą, ogórkiem, pomidorem, jajecznica.

Zupa ogórkowa, pomidorowa, grzybowa, jarzynowa, barszcz, rosół.

Ziemniaki, ryż, kasza, makaron.

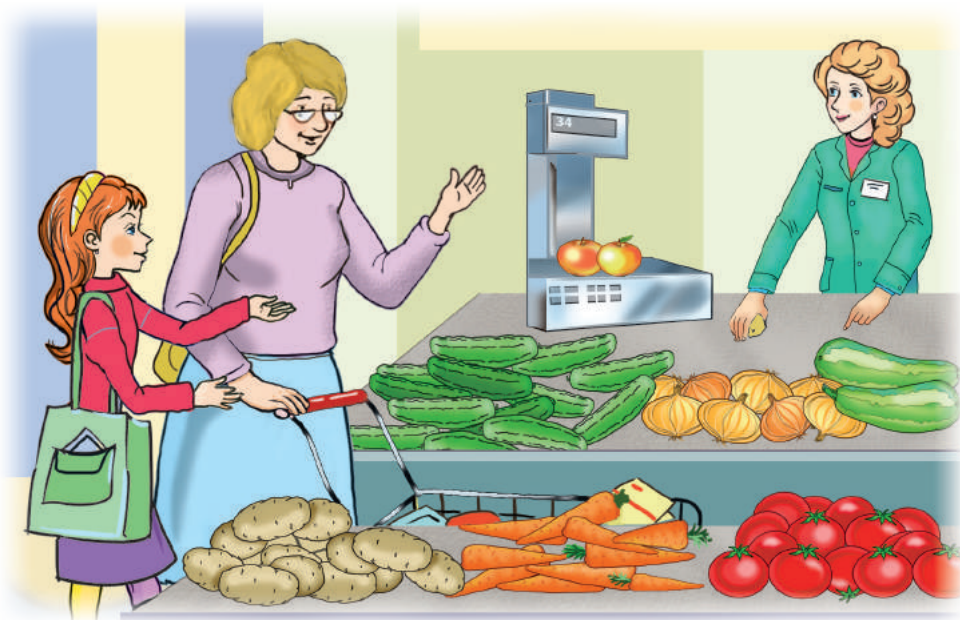
Salata, sałatka z ..., ogórki, kapusta, marchew.

Gulasz, kotlet, ryba smażona, kurczak, ciastko.

Śniadanie	Obiad	Kolacja

ĆWICZENIE 8

Opisz obrazek. Co robią mama z córką? Co kupują na obiad i kolację?

ĆWICZENIE 9

Zmień zdania według wzoru, uzupełniając je wyrazami z ramki.

WZÓR: Spotykam panią Olgę. *Pani Olgo, co pani nie-sie?*

Widzę _____ . _____, dokąd pani idzie?

Spotykamy _____ . _____, czy pani już ma urlop?

Widzimy _____ . _____, przepra-szamy za spóźnienie.

Spotykam _____ . _____, co siostra robi jutro o 12.00, bo chcieliśmy zaprosić siostrę na jasełka.

Widzę _____ . _____, dokąd pani wyjeżdża?

Spotykamy panią kucharkę w szkole. _____, co pani gotuje?

Widzę _____ . _____, jak się pani czuje?

pani Anna, pani Zofia, pani Maria, pani Natalia, pani profesor, pani dyrektor, siostra Honorata, proszę pani

W wyrażeniach *pani dyrektor, pani kierownik, pani premier, pani doktor, pani profesor* i podobnych formy dyrektor, kierownik itd. się nie odmieniają! Np.: *Spotykam panią premier. Pani dyrektor, czy mogę zrobić sobie z panią zdjęcie?*

Pani profesor – mówimy do wszystkich nauczycielek w szkołach średnich (m.in. liceach).

Pani + imię (też do mężczyzn panie + imię, np. *Pani Marto, Panie Jerzy*) mówimy do osób dobrze nam znanych, jeśli chcą, byśmy tak mówili, np. do sąsiadów.

Do nauczycieli w szkole podstawowej mówimy *proszę pani / proszę pana*.

Do osób duchownych mówimy *proszę księdza, proszę siostry* lub, gdy są mniej oficjalne relacje: *księżę Andrzeju / siostro Małgorzato*.

Odmiana przymiotników przez rodzaje

Przymiotniki odmieniają się

przez rodzaje

przez przypadki

przez liczby

Przymiotnik przybiera przypadek, rodzaj i liczbę określonego rzeczownika.

Końcówki mianownika przymiotników

rodzaj męski

rodzaj żeński

rodzaj nijaki

-y

po spółgłoskach
twardych

nowy, młody

-a

nowa, młoda, wysoka,
długa, lisa, tania

-e

nowe, młode
wysokie, długie
lisie, tanie

-i

po spółgłoskach
miękkich

wysoki, długi,
lisi, tani

ĆWICZENIE 10

Przeczytaj wiersz Wandy Chotomskiej „Sześć kucharek”.

Jak myślisz: co gotowały? Co można przygotować (usmażyć, upiec, ugotować) z podanych w wierszu produktów?

Czy wiesz, co można zjeść w barze mlecznym na śniadanie i obiad?

Sześć kucharek

Było sobie sześć kucharek,
Jedna chuda jak sucharek,
Jak bułeczka pulchna druga,
Trzecia jak makaron długa,
czwarta miała mleczną cerę
i lubiła kluski z serem,
piąta niby pączek tłusta
i jak ocet kwaśna szósta.

Pięć kucharek w mlecznym barze
miało przez nią kwaśne twarze,
bo nic nigdy nie robiła,
tylko ciągle się kłóciła:
z tą najpierwszą o kakao,
co na blachę wykupiało,
a z tą drugą – o talerze
i o każdą dziurkę w serze,
o ryż – z trzecią,
o sól – z czwartą,
z piątą zaś – o bułkę tartą.

ĆWICZENIE 11

Wypisz z wiersza 5 przymiotników i ułóż z nimi zdania.

ĆWICZENIE 12

Dobierz z ramki odpowiednie przymiotniki do podanych rzeczowników, używając odpowiedniego rodzaju.

pomarańcza	ziemniak	zupa
śliwka	cukier	sałatka
niebo	pieprz	cytryna
mleko	jabłko	ogród
sól	śledź	trawa

słodki, czerwony, kwaśny, kamienny, zgniły, gorzki, soczysty, słony, pomarańczowy, zielony, ogórkowy, warzywny, zsiadły

ĆWICZENIE 13

Połącz przymiotniki z właściwymi rzeczownikami i ułóż z nimi zdania.

miód	→	tłusty
chleb	→	lipcowy
ser		pszenny
herbata		pomidorowa
zupa		gryczana
kasza		chińska
żółtko		wiejskie
mleko		kurze
masło		zsiadłe

ĆWICZENIE 14

Do podanych określeń dobierz odpowiednie rzeczowniki.

Czy są ich odpowiedniki w języku ukraińskim?

Kwaśne jak ocet; biały jak mleko; słodki jak miód; zły jak pies; zimna jak lód; chytry jak lis; uparty jak osioł.

ĆWICZENIE 15

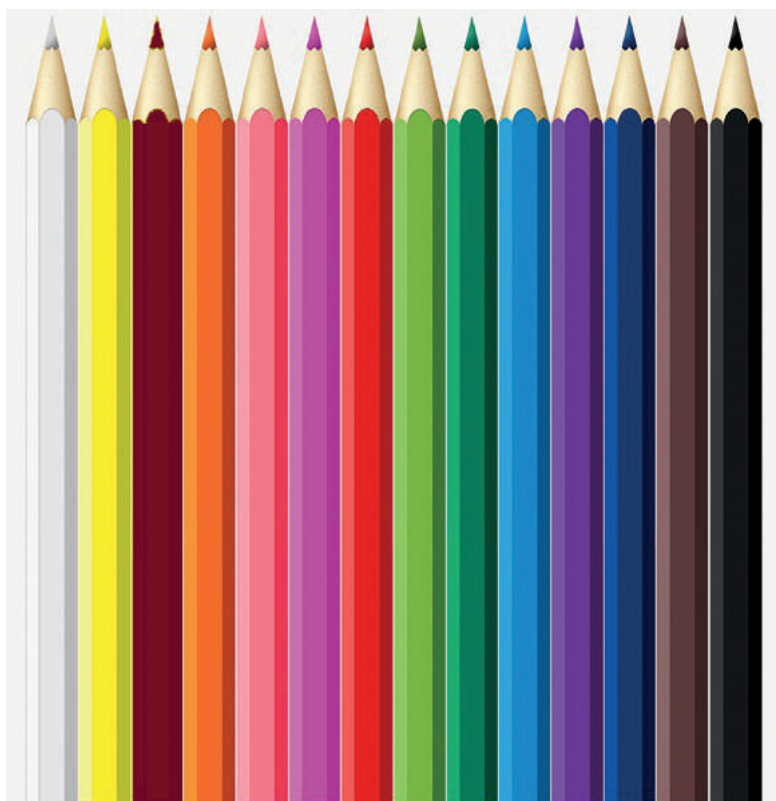
Naucz się nazw kolorów. Porównaj z językiem ukraińskim.

Kolory

biały
czarny
czerwony
fioletowy
zielony

granatowy
różowy
pomarańczowy
szary
żółty

złoty
seledynowy
beżowy
popielaty
niebieski

granatowy – сінній
гранатовий – **wiśniowy**

Kolorowe kredki, nie ołówki!

Odmiana czasowników koniugacji -ę, -isz / -ysz w czasie teraźniejszym

liczba pojedyncza			
	robić	stać	leżeć
1. [ja]	robię	stoję	leżę
2. [ty]	robisz	stoisz	leżysz
3. on / pan ona / pani ono	robi	stoi	leży
liczba mnoga			
1. [my]	robimy	stoimy	leżymy
2. [wy]	robicie	stoicie	leżycie
3. oni / panowie oni / państwo one / panie	robią	stoją	leżą

Samogłoska **y** występuje w końcówkach 2. i 3. osoby liczby pojedynczej i 1. i 2. osoby liczby mnogiej po **sz**, **ź**, **rz**, **cz** (np. *tłumaczysz*, *proszysz*, *wierzysz*, *ważysz*).

ĆWICZENIE 16

Odmień w czasie teraźniejszym czasowniki: **mówić**, **prosić**, **uczyć**, **wnosić**, **myśleć**.

ĆWICZENIE 17

Czasowniki w nawiasach użyj w odpowiedniej formie.

W tej kawiarni lampy bardzo ładnie (świecić). Po karmydkach (szumieć) strumyki. Po świętach niektórzy (leczyć się) z przejedzenia. [Ty] (dzwonić) do Tarasa, żeby (złożyć) życzenia. Mama (wnosić) wazę z zupą. [My] (wchodzić) do restauracji. Kelnerzy (roznosić) drugie danie: schabowego z kapustą i ziemniakami. Kompot (stać) już na stole.

ĆWICZENIE 18

Uzupełnij zdania czasownikami *uczyć się* i *robić* według wzoru.

WZÓR: Uczę się geografii. Robię ćwiczenie.

[ty] _____ fizyki.	[my] _____ pieśni.
[ty] _____ gimnastykę.	[my] _____ porządek.
On _____ wiersza.	[wy] _____ bajki.
Ona _____ kanapkę.	[wy] _____ wycinankę.
Ono _____ piosenki.	Oni _____ języków obcych.
Ono _____ hałas.	One _____ sałatkę jarzynową.
Pan _____ historii.	Państwo _____ kolację.
Pani _____ matematyki.	Panie _____ zakupy.

Pisownia wyrazów z *rz* i *ż*

W języku polskim dźwięk, który najczęściej wymawia się jak ukraiński [Ж], zapisuje się jako *ż* lub *rz*.

rz	piszemy, gdy w odpowiednikach ukraińskich jest p	<i>burza</i> – бу p я, <i>orzech</i> – го p ix, <i>brzoza</i> – бе p eza, <i>lekarz</i> – лика p , <i>morze</i> – мо p e
	piszemy, gdy w wyrazach polskich rz wymienia się na r	<i>morze</i> – mo r ski, <i>wierzę</i> – wi a ra
	piszemy po spółgłoskach p, t, k, ch , natomiast wymawiamy [sz].	<i>przykład</i> , <i>przy</i> , <i>przyjaciół</i> , <i>przyjechać</i> , <i>trzy</i> , <i>trzeba</i> , <i>patrzeć</i> , <i>Krzysztof</i> , <i>krzyk</i> , <i>krzak</i> , <i>chrząszcz</i> , <i>chrzan</i>
ż	piszemy, gdy w odpowiednikach ukraińskich jest ж albo з	<i>żubr</i> – зуб р , <i>życie</i> – жу т тя, <i>żelazo</i> – залі з о, <i>łyżka</i> – лож к a, <i>nóż</i> – ні ж , <i>może</i> – мо ж e

W wyrazach **pszenica**, **pszczoła**, **kształt**
(i wyrazach od nich pochodzących)
oraz niektórych innych po **p**, **k**, **t** piszemy **sz**.
Gdy masz wątpliwości, sprawdź w słowniku!

ĆWICZENIE 19

Przepisz, uzupełnij wyrazy brakującymi literami **rz** lub **ż**.

Koryta.., zo..a, ..epa, ko..uch, tale..
..yto, po..eczka, ..ycie, ..uraw, kalenda..
w..esień, o..ech, g..yb, stra.., ..elazo,
p..ygoda, ..aba, ksią..ka,
..uk, b..eg, ma..ec, ..ela-
tyna, ko..eń, b..oza, k..yk, ..ebrak, ..ółt-
ko, ..urek, ..mija, p..ód, po..ądek, wie..ba,
..akiet, ch..est, mala.., ..ólnie.., t..ewiki,
..yrandol.

ĆWICZENIE 20

Wyjaśnij pisownię **rz** i **ż** w wyrazach w tekście. Porównaj z językiem ukraińskim.

Przez ulicę

Andrzej przechodzi przez ulicę Rzeczną. Zna ją dobrze. Spojrzał: na murze przyklepione są przepisy przeciwpożarowe. Dziwne, przecież tu nic nie może się zapalić. Przystanął, wyrzucił stary bilet do kosza. Patrzy na lewo i na prawo, czy przejście jest wolne. Jedzie żołnierz na żółtym rowerze.

ĆWICZENIE 21

Wymawiaj szybko i dokładnie.

Jerzy nie wierzy,
że na wieży jest dużo jeży.

❶ LEKCJA 7

Sport to zdrowie

Darek: Znowu dziś ten wf [wuef]!

Kuba: A co? Nie lubisz wf-u? Fajnie jest. Można pograć w piłkę, kosza, siatkówkę...

Darek: No, akurat. Tylko ciągle te głupie ćwiczenia, akrobacje jakieś...

Kuba: A ja lubię turnieje dziewczyny kontra chłopcy. Albo najsłabsi grają z najsilniejszymi, to nic, że wynik 20 do 0 (zera). Ale jaka satysfakcja, że uda się jakiegoś gola strzelić albo punkt zdobyć...

Darek: Wojtek to ma zdrowie: karate ćwiczy, w drugiej klasie chodził do szkoły piłkarskiej, na basen chodzi trzy razy w tygodniu, w weekendy na rowerze jeździ po górach, w zimie jeździ na obozy sportowe...

Kuba: Na nartach jeździ czy na desce?

Darek: Na jednym i drugim. Z mamą w Alpy jeżdżą co roku na narty, z tatą latem po skałkach się wspina.

Kuba: Może trochę przesadza, ale jest wysportowany. A ty lubisz jakiś sport?

Darek: Tak, lubię rower, basen, chodzenie po górach, ale nie cierpię biegać na 100 metrów, skakać wzwyż i w dal.

Kuba: Ja to bym chciał być kiedyś kierowcą rajdowym albo motocyklistą żużlowym...

Darek: Ale czy to jeszcze sport? Albo te wszystkie sporty ekstremalne, ktoś na bungee skacze, BMX-em jeździ po skałach, Formuła 1, rajd Dakar...

MINISŁOWNICZEK

Dyscypliny sportowe: piłka nożna, siatkówka, koszykówka, skoki narciarskie, hokej. Grać w np. tenisa. Trenować np. judo. Uprawiać np. gimnastykę.

Mecz: wygrać, przegrać, zremisować. Drużyna, remis, wynik 3:0 (trzy – zero / trzy do zera). Boisko. Sala gimnastyczna. Hala sportowa. Trybuny. Doping.

Piłka nożna: grać w piłkę nożną, stać na bramce, sędzia, gwizdek, atak, obrona, gol, strzelić gola, strzelić bramkę / zdobyć bramkę, stracić bramkę.

ĆWICZENIE 1

Odpowiedz na pytania.

- Czy Darek lubi sport?
- Czy Kuba lubi sport?
- Jakie sporty uprawia Wojtek (sam, z mamą, z tatą)?
- Jaka jest opinia Darka o sportach ekstremalnych?
- Jaka jest Twoja opinia o sporcie, lekcjach wf-u szkole, sportach ekstremalnych?
- Jak oceniasz aktywność Wojtka? Czy chciałbyś żyć tak jak on?
- Jakich znasz polskich i ukraińskich sportowców? Jakie dyscypliny sportu reprezentują?
- Jaka dyscyplinę sportu trenujesz? Jeśli żadnej – dlaczego nie?
- Jaka dyscyplinę sportu lubisz oglądać?
- Jakiej drużynie sportowej kibicujesz?

ĆWICZENIE 2

Odegraj scenki. Skorzystaj ze słownictwa z ramki.

- Kupujesz bilet na mecz piłki nożnej.
- Kibicujesz drużynie na meczu piłki nożnej.
- Proponujesz koledze pójście na mecz.
- Akceptujesz propozycję kolegi, żeby pójść na mecz.
- Odmawiasz koledze, który proponuje Ci pójście na mecz.

Polska gola! Proszę jeden bilet na mecz. Może pójdziesz ze mną na mecz? Dzięki, ale nie mogę. Dobra, świetny pomysł!

ĆWICZENIE 3

O jakich dyscyplinach sportowych mówi Danuta Gellnerowa we fragmencie wiersza *Zawody lekkoatletyczne*. Sięgnij do słownika.

Tu sportowców
nikt nie zliczy.
Dyski błyszczą
jak księżycy.

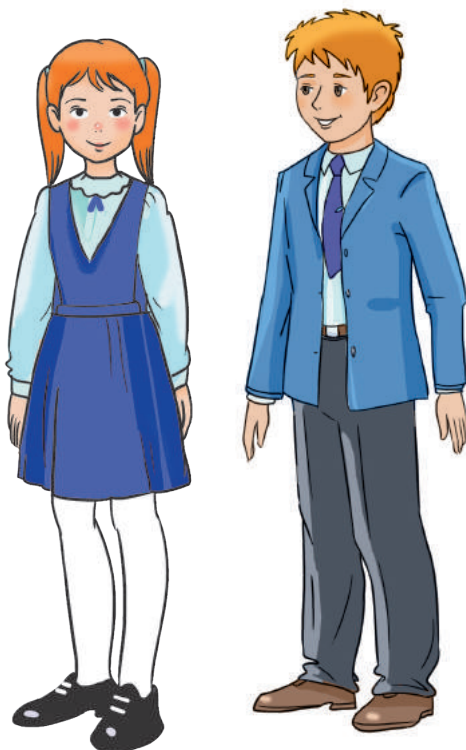
Siatki, kosze
i oszczepy.
– Kto z nas rzuci
dalej? Lepiej?

Szklana tyczka
drży i śpiewa.
Chłopiec frunie
ponad drzewa.

ĆWICZENIE 4

Nazwy części ciała pogrupuj według rodzajów w liczbie pojedynczej.
Które spośród nich występują raczej lub tylko w liczbie mnogiej?
Porównaj z językiem ukraińskim.

GŁOWA:

włosy, warkocz, czoło, oko, twarz, ucho, brew (brwi),
wargi, rzęsa, nos, policzek, usta, ząb (zęby), wąsy, broda,
szyja.

TUŁÓW:

głowa, plecy, pierś, brzuch.

RĘKA:

łokieć, ramię, dłoń, palec, paznokieć.

NOGA:

udo, kolano, łydka, stopa, pięta.

Odmiana rzeczowników nieżywotnych deklinacji męskiej

W języku polskim – tak jak w języku ukraińskim – rozróżniamy rzeczowniki **żywotne** i **nieżywotne**.

Wśród rzeczowników żywotnych rodzaju męskiego wyróżnia się rzeczowniki męskoosobowe, które są nazwami mężczyzn lub mężczyzn i kobiet razem, np.: *chłopcy, lekarze, profesorzy*.

rzeczowniki męskie		
żywotne		nieżywotne
męskoosobowe	niemęskoosobowe	
uczeń, chłopiec, nauczyciel, dyrektor, pan, lekarz, poeta, ojciec, król...	koń, kot, pies, chomik, kogut, wąż, chrząszcz, orzeł, królik...	zeszyt, długopis, ołówek, rower, obiad, tort, miesiąc, wagon, dzień...

M.	dach	pokój	zeszyt	komputer	świat
D.	dachu	pokoju	zeszytu	komputera	świata
C.	dachowi	pokoju	zeszytowi	komputerowi	światu
B.	dach	pokój	zeszyt	komputer	świat
N.	dachem	pokojem	zeszytem	komputerem	światem
Msc. (o)	dachu	pokoju	zeshycie	komputerze	świecie
W.	dachu!	pokoju!	zeshycie!	komputerze!	świecie!

RZECZOWNIKI nieżywotne tej deklinacji w MIANOWNIKU i BIERNIKU mają taką samą formę, w DOPEŁNIACZU zwykle mają końcówkę **-u**, czasami **-a**, na przykład: *talerza*, *miesiąca*, *grama*, *grosza*; prawie zawsze są to nazwy miast: *Krakowa*, *Lwowa*, *Kijowa*.

ABY SPRAWDZIC, JAKIEJ KOŃCÓWKI UŻYĆ W DOPEŁNIACZU, SIĘGNIJ DO SŁOWNIKA!

W CELOWNIKU rzeczowniki te mają prawie zawsze końcówkę **-owi**, NARZĘDNIK zawsze ma końcówkę **-em**, w MIEJSCOWNIKU i WOŁACZU występują dwie końcówki: **-u**

(po spółgłosce miękkiej, w tym po **c, dz, cz, dż, sz, ż, rz**, a także po twardych **k, g, ch**) lub **-e** (po spółgłosce twardej, przy czym wystąpi wymiana – zmiękczenie w temacie, np.: **s→ś, z→ź, d→dź, t→ć, ł→ł, r→rz** i in.).

ĆWICZENIE 5

Zapisz podane wyrazy do tabelki.

Sędzia, koń, rowerzysta, doping, gwizdek, pływak, numer, mecz, kosz, trener, nauczyciel wf-u, orzeł, plecak, piesek, korytarz, plecak, nurek, schemat, turysta, wynik, uczeń.

rzeczowniki męskie		
żywotne		nieżywotne
męskoosobowe	niemęskoosobowe	
<i>Sportowiec</i>	<i>kot</i>	<i>wynik</i>

ĆWICZENIE 6

Uzupełnij zdania rzeczownikami **bilet, boks, dres, rower, gwizdek, śnieg** według wzoru, w odpowiednim przypadku.

WZÓR: Uczeń ma *bilet* na mecz.

Uczeń nie ma *biletu*.

Taras trenuje _____ już dwa lata.	Taras nie trenuje _____ .
Mam nowy _____ do ćwiczeń.	Nie mam nowego _____ .
Mamy dobry _____ na te zawody.	Nie mamy dobrego _____ .
Słyszycie _____ sędziego?	Nie słyszymy _____ .
Z rana padał _____, pójdziemy na narty!	Już nie ma _____ .

ĆWICZENIE 7

Odmień 5 rzeczowników nieżywotnych z ćwiczenia 5 i ułóż z nimi zdania.

ĆWICZENIE 8

Przepisz, uzupełniając według wzoru.

WZÓR: To jest słownik.

Korzystaj ze słownika.

Bokser ma złamany nos.

Szkoda _____ .

Sportowiec je zdrowy czarny chleb i biały ser.

Dziś nie kupił _____ ni _____ .

Kwiatek dla zwycięzcy stoi w wazonie.

Brakuje jeszcze jednego _____ .

To jest jego złoty medal.

W tym roku nie zdobył _____ .

Oleg ma rower górski.

Taras nie ma takiego _____ .

ĆWICZENIE 9

Słowa w nawiasach użyj w miejscowniku. Z podanymi połączeniami wyrazów ułóż zdania, najlepiej o tematyce sportowej, np. *Drużyna Wisły Kraków po meczu chodziła po parku.*

Chodzić po (park); wędrować po (Kijów); mecz we (Lwów); wyścig po (kraj); pływać po (staw); wygrać we (sen); szukać w (słownik); rosnąć w (ogród); mieszkać w (blok); czekać na (dworzec); znaleźć w (leksykon); szukać w (tekst); jesteśmy w (las).

Odmiana przymiotników w liczbie pojedynczej

	rodzaj męski (nieżywotny)	rodzaj nijaki	rodzaj żeński
M.	nowy wysoki tani	nowe wysokie tanie	nowa wysoka tania
D.	nowego wysokiego taniego		nowej wysokiej taniej
C.	nowemu wysokiemu taniemu		nowej wysokiej taniej
B.	nowy wysoki tani	nowe wysokie tanie	nową wysoką tanią
N.	nowym wysokim tanim		nową wysoką tanią
Msc. (o)	nowym wysokim tanim		nowej wysokiej taniej
W.	nowy wysoki tani	nowe wysokie tanie	nowa wysoka tania

W MIANOWNIKU liczby pojedynczej przymiotniki rodzaju męskiego łączone z rzeczownikami nieżywotnymi mają końcówki **-y**, **-i**; rodzaju żeńskiego – końcówkę **-a**; rodzaju nijakiego – końcówkę **-e**.

Przymiotniki rodzaju męskiego i nijakiego odmieniają się podobnie, oprócz MIANOWNIKA, BIERNIKA i WOŁACZA.

Przymiotniki rodzaju męskiego i nijakiego w NARZĘDNIKU i MIEJSCOWNIKU mają jednakową końcówkę **-ym** lub **-im**.

ĆWICZENIE 10

Porównaj odmianę przymiotników z tabeli z odpowiednią odmianą przymiotników w języku ukraińskim. Co je łączy, a co odróżnia?

ĆWICZENIE 11

Przepisz tekst, a następnie wypisz z niego przymiotniki z określanymi przez nie rzeczownikami. Określ przypadek, liczbę i rodzaj każdego wypisanego przymiotnika.

Adam Małysz jest bardzo miłym i sympatycznym polskim sportowcem. Jest uważany za najlepszego polskiego skoczka narciarskiego. Miło posłuchać wywiadów z tak skromnym, cichym mężczyzną. Choć już niemłody, jest bardzo energiczny, sprawny, zdrowy, pełen pomysłów na życie. Po zakończeniu kariery zmienił dyscyplinę sportu – ze spokojnego i skupionego skoczka zmienił się w spokojnego i skupionego, ale szukającego przygód kierowcę rajdu Dakar. Ale nadal pozostanie sportowcem uczciwym, sprawiedliwym, walczącym *fair play*.

Kasia jest miłą dziewczyną. Adam jest wysportowanym chłopakiem.
Kasia jest miła. Adam jest wysportowany.

ĆWICZENIE 12

Określ przymiotnikami następujące rzeczowniki: *słońce, szkoła, zeszyt, kwiatek, drzewo, kanapka*. Ułóż z każdym zdanie.

ĆWICZENIE 13

Odmień przez przypadki wyrażenia:

Wysokie drzewo, ładna pogoda, stary dąb, soczyste jabłko, czerwona wstążka, czysty zeszyt.

ĆWICZENIE 14

Opisz siebie i swojego kolegę / swoją koleżankę, mamę, tatę, rodzeństwo.

Oczy: zielone, szare, brązowe, niebieskie, piwne.

Włosy: długie, krótkie, ciemne, jasne (jest blondynką), kręcone, proste.

Ma: warkocz, wąsy, brodę.

Jest: wysoki, niski, szczupły, tęgi, zgrabny, dobrze zbudowany, wysportowany.

Jest: zdolnym uczniem, miły, sympatyczny, uśmiechnięty, uczynny, uczciwy, pracowity, leniwy, grzeczny, koleżeński, skromny, chwalipiętą, gadułą.

Dobrze się uczyć. Pomagać kolegom. Słuchać pani w szkole. Słuchać mamy w domu. Mieć dużo zainteresowań. Nie marnować czasu.

ĆWICZENIE 15

Które ze sportów chciałabyś / chciałbyś uprawiać? Czy wiesz, jak nazywają się sportowcy, którzy uprawiają te dyscypliny sportu? Na przykład, kto to jest szczypiornista? Albo szermierz?

gimnastyka	tenis	zapasy	pływanie
koszykówka	rzut oszczepem	boks	piłka ręczna
siatkówka	kolarstwo	jeździectwo	skoki
			narciarskie
szermierka	skok w dal	hokej	szachy
narciarstwo	łyżwiarstwo	kajakarstwo	skok wzwyż
akrobatyka	piłka nożna	pchnięcie kulą	sporty wodne

Odmiana czasowników koniugacji -ę, -esz w czasie teraźniejszym

liczba pojedyncza				
	<i>pisać</i>	<i>chcieć</i>	<i>móc</i>	<i>gotować</i>
1. [ja]	piszę	chcę	mogę	gotuję
2. [ty]	piszesz	chcesz	możesz	gotujesz
3. on / pan ona / pani ono	pisze	chce	może	gotuje
liczba mnoga				
1. [my]	piszemy	chcemy	możemy	gotujemy
2. [wy]	piszecie	chcecie	możecie	gotujecie
3. oni / panowie oni / państwo one / panie	piszą	chcą	mogą	gotują

Czasowniki koniugacji **-ę, -esz** w 1. osobie liczby pojedynczej zawsze mają końcówkę **-ę**, w 2. osobie l.p. końcówkę **-esz**, w 2. osobie l.mn. **-ecie**, w 3. osobie l.mn. **-ą** (jak czasowniki pozostałych koniugacji).

Wiele czasowników tej koniugacji ma inny temat w 1. os. l.p. i 3. os. l.mn., a inny w pozostałych osobach, np. *móc* (w tabeli), ale też np. *iść* (*idę, idziesz...*), *wieźć* (*wiozę, wieszysz...*), *nieść* (*niosę, niesiesz...*), *brać* (*biorę, bierzesz ...*) itd.

Pamiętaj o zmianie części tematu w czasownikach typu *gotować*. Tu zawsze częstka **-owa-** w odmianie zmienia się na **-uj-**! Tak samo w czasownikach typu *przygotowywać*: częstka **-ywa-** w odmianie zmienia się na **-uj-** (*przygotowuję, przygotowujesz...*). Osobliwą zmianę ma czasownik *wstawać* (**-awa-** na **-aj-**): *wstaję, wstajesz*.

ĆWICZENIE 16

Odmień czasowniki *pracować, brać, rysować, myć, wstawiać, chcieć, kibicować* w czasie teraźniejszym.

ĆWICZENIE 17

Przepisz, uzupełniając zdania formami czasowników *pisać, iść* według wzoru.

WZÓR: [Ja] Piszę list.

Idę do szkoły.

[Ty] _____ na kartce.

[Ty] _____ do teatru.

On _____ zadanie domowe (opis koleżanki).

On _____ na mecz.

Ona _____ ćwiczenie.

Ona _____ ulicą.

On _____ kredą.

Dziecko _____ powoli.

[My] _____ teraz dyktando.

[My] _____ do muzeum.

[Wy] teraz _____ streszczenie.

[Wy] _____ na spacer.

Oni _____ w zeszytach wyniki meczów.

Oni są grzeczni, _____
do domu zaraz po lekcjach.
One _____ szybko.
One _____ do parku.
Pan _____ ładnie.
Pan _____ na koncert.
Pani _____ do koleżanki e-mail.
Pani _____ na zakupy.
Panie _____ do redakcji.
Panie _____ do biblioteki.
Państwo _____ do rodziców.
Państwo _____ na wystawę.
Panowie _____ nieczytelnie.
Panowie _____ szybko.

ĆWICZENIE 18

Przepisz. Czasowniki w nawiasach zapisz w odpowiedniej formie.

Dyplomy z zawodów sportowych (leżeć) na biurku.

Puchary ze szkolnych konkursów sportowych (stać) na szafie. Taras (pisać) e-maila do kolegi z informacją, że jutro odbędą się we Lwowie eliminacje do Pucharu Świata w lekkiej atletyce.

Na stadionie (kosić) trawę przed meczem.

Pierwszy raz dzieci (widzieć) tego sportowca, absolwenta naszej szkoły.

Mama (szyć) specjalne ubranie dla swojego syna na jutrzejszy mecz.

Komu jeszcze [ty] (dawać) zaproszenie na nasz mecz? Ja z Tarasem bardzo (lubić) chodzić po górach.

[My] („Wygrywać”) – powiedzieliście, dlaczego [wy] (żartować)?

Dzisiaj telewizja (transmitować) mecz piłki nożnej z nowego stadionu we Lwowie.

ĆWICZENIE 19

Przepisz, dodając czasowniki *móc, lubić, kochać, pisać, krzyczeć, osiągać, brać, projektować, pływać, wnosić* w odpowiedniej formie.

Olga _____ wazon z kwiatami dla zwycięzców. Grafik komputerowy _____ plakat na szkolne zawody sportowe. Wasza drużyna _____ udział w meczu. Sportowcy _____ dobre wyniki. Jesteś pracowita, zawsze _____ wszystkie ćwiczenia. Taras _____ zawody tenisowe. My _____ naszą drużynę. Po lekcjach uczniowie _____ iść do domu. Na meczu _____: „My nie, my nie, my nie, my nie, my nigdy nie poddamy się!”. Otylia Jędrzejczak doskonale _____ na tych zawodach!

Pisownia wyrazów z *ch* i *h*

W języku polskim *ch* i *h* oznaczają jeden dźwięk, który się wymawia jak ukraiński [*x*].

ch	piszemy, gdy w odpowiednikach ukraińskich jest x .	<i>chata</i> – <i>xata</i> ; <i>chór</i> – <i>xop</i> ; <i>chemia</i> – <i>ximia</i> ; <i>kochać</i> – <i>koxati</i> .
h	piszemy, gdy w odpowiednikach ukraińskich jest r albo brak spółgłoski	<i>hamak</i> – <i>zamak</i> ; <i>humor</i> – <i>zumor</i> ; <i>hetman</i> – <i>zetyman</i> ; <i>historia</i> – <i>istoria</i> ; <i>Hanna</i> – <i>Ganna</i> ; <i>Hiszpania</i> – <i>Ispania</i>

W wyrazach *Podhale*, *halny*, *harcerz*, *herbata*, *helm* i niektórych innych piszemy *h*.

Gdy masz wątpliwości, sięgnij do słownika!

ĆWICZENIE 20

Przepisz wyrazy, uzupełniając je odpowiednio literami **ch** lub **h**.

Z podkreślonymi wyrazami ułóż zdania.

..uta. ..uśtawka, wi..er, przy..odzić, u..o, ..ęć, śmie..
 ..erbata, Nowa ..uta, ..amulec, ..opiec, ..mura, ..leb,
 pu..ar, mu..a, ku..nia, ..ałwa.

ĆWICZENIE 21

Wpisz podane wyrazy do tabelki, odszukaj ukraińskie odpowiedniki.

wyrazy z h	wyraz ukr.	wyrazy z ch	wyraz ukr.
<i>bohater</i>	<i>богатырь</i>	<i>chomik</i>	<i>хоми'ак</i>

Hamak, haczyk, tchórz, hotel, hymn, chart, choroba, chochla, chodzić, huśtawka, chrupać, chrząszcz, dach, śmiech, hałas, mucha, orzech, hipopotam, historia, hektar, hełm, kochać, harcerz, hetman, chałwa, chan, Chełm, huta, humor.

hełm

Miasto Chełm

ĆWICZENIE 22

Wymawiaj szybko i dokładnie.

Pchła pchłę pchała, pchła płakała.

Słownik

A

abażur – абажу́р
abecadlo – алфа́віт, абётка
adres – адрэ́са
adwokat – адво́кат
afisz – афі́ша
agresja – агрэ́сія
agrest – а́грус
agresywny – агрэсі́ўны
akcent – на́голос; акце́нт
akrobatyka – акроба́тика
aksamit – оксамі́т
aktualny – актуа́льны; злободэ́нны
aktor – актóр, арты́ст
aktywny – актывны́
album – альбо́м
aleja – але́я
alfabet – алфа́віт; абётка
algebra – а́лгебра
ambasada – посольство
ambasador – посóл
analiza – ана́ліз
analizować – аналі́зува́ти
ananas – анана́с
apetyt – апеты́т
apteka – аптэ́ка
arbuz – каву́н
architekt – архіте́ктор
archiwum – архі́в
artysta – арты́ст; худо́жник
atrament – чорні́ло
auto – автомабі́ль

B

babcia – бабу́ся
baczenie – ува́жно; пі́льно
bać się боя́тися
bagaż – бага́ж
bajeczny – казко́вы; неймові́рны
bajka – ка́зка; ба́йка
bal – бал
balon – ку́лька
bałwan – сніго́вик
banan – бана́н

baran – бара́н
bardzo – дуже́, ве́льми
barszcz – борщ
barwny – барві́сты, кольоро́вы
basen – басе́йн
baśń – ка́зка
bawić – ба́вити
bawić się – гра́тис; гуля́ти
bażant – фаза́н
beczeć – бе́кати, ме́кати
bezokolicznik – інфіні́тыв, неозна́чена
 форма дієсло́ва
bezpieczny – безпечны́
bęben – бараба́н
bębnić – бараба́нити; тараба́нити
białko – біло́к
biblioteczny – бібліоте́чны
biblioteka – бібліоте́ка
biec – бі́ти
bieg – бі́г
biedny – бі́дны; убо́гий
biedronka – со́нечка (кома́ха)
biegać – бі́гати
biodro – бедро́
bilet – квітóк; біле́т
biurko – пісьмо́вы стóл
blask – блиск
blisko – блі́зько
blizna шрам
błąd – помі́лка
błędnie – помилко́ва
błękitny – блакі́тны, сіні́
blona – оболóнка
błyskawica – блі́скавка
byszczący – блискучы́
bocian – лелéка
bogaty – бага́ты
bogini – богі́ня
bohater – геро́й
boisko – спорты́ўны майданчы́к
borowik – борові́к
borówka – чорні́ца
bób – бі́б
bóbr – бобéр

ból – біль
brać – бра́ти; прийма́ти
brać się – бра́тися
brat – брат
bratanek – племи́нник
brązowy – кори́чневий
brew – бровá
brudnopis – черне́тка
bruk – бру́ківка
brzeg – бе́рег
brzmieć – луна́ти; звучáти
brzoskwinia – пе́рсик
brzoza – берéза
brzozowy – берéзовий
brzuch – живіт
brzydki – негáрний, бри́дкий
buda – бў́дка
budować – будува́ти
budynek – буди́нок
budzić się – прокида́тися
budzik – буди́льник
buk – бук
bukiet – букéт
bulka – бў́лка
burza – бў́ря; гроза́
burzliwy – бурхли́вий
być – буття́

C

całkiem – зóвсім; ці́лком
cały – ці́лий, весь
cebula – цибу́ля
cecha – озна́ка, прикме́та
cegła – це́гла
celnik – митник
celować – ці́лити(ся)
celownik – дава́льний відмі́нок
cena – ціна́
centrum – центр
cera – шкі́ра (*облі́ччя*)
cerkiew – це́рква
cętką – ця́тка
charakter – ха́рактер
chata – ха́та
chciwy – жа́дібний
chemia – хімія

chirurg – хіру́рг
chleb – хлі́б
chłopczyk – хлопчи́к
chłopiec – хлопець
chlód – хо́лод
chmura – хма́ра
chodnik – тротуа́р
chodzić – ходи́ти
choinka – ялі́нка
chomik – хом'я́к
choroba – хвороба́
chory – хворий
chować – хова́ти
chór – хор
chrzan – хрін
chrzest – хре́щення
chudy – худий
chwalić – хвали́ти
chyba – хи́ба
ciało – ті́ло
ciastko – тістечко
ciągle – пості́йно
ciągnik – тра́ктор, тяга́ч
cicho – ти́хо
ciemność – те́мрява
cienki – тонкий
ciepło – те́плó
cieszyć (się) – ті́шити(ся)
ciężar – ванта́ж, тяга́р
ciocia – ті́тка
cisza – ти́ша
cnota – чесно́та
codzienny – щодéнний
córka – дочка́
cud – чу́до, дівó
cudny – чудóвий
cudzoziemiec – інозе́мець
cukier – цу́кор
cytryna – лимóн
czajka – ча́йка
czajnik – чайни́к
czapka – ша́пка
czarny – чо́рний
czas – час
czasopismo – журна́л
czasownik – дієсло́во

czat – чат
czar – чари
czekać – чекати
czekolada – шоколад
czerwiec – червень
czerwony – червоний
czesać (się) – розчісувати (ся)
częstować – пригощати, частувати
część – частина
człowiek – людина
czoło – чоло
czwartek – четв'єр
czysty – чистий
czyścić – чистити
czytać – читати
czytelnik – читач

Ć

ćma – нічний метелик
ćwiczenie – вправа

D

dać – дати
daleko – далеко
danie – страва
dawać – давати
dąb – дуб
dać – д'юти, дм'юхати
decydować – вирішувати
decyzja – рішення
definicja – дефініція, визначення
deklinacja – відміна
dentysta – зубний лікар
deptać – топтати
deser – десерт
deska – дошка
deszcz – дощ
dłoń – долоня
długi – довгий
długopis – кулькова ручка
długość – довжина
dobranoc – (на) добраніч
dojrzały – зрілий; спілий
doktor – доктор
dolny – нижній
dołączać się – приєднуватися

dom – дім
doniczka – вазон
dopełniacz – родовий відмінок
dorodny – великий, огрядний
dorosły – дорослий
doskonały – досконалий
dotrzeć – дійти
dotyczyć – стосуватися
dowcip – жарт
dowiedzieć się – дізнатися
dowolny – будь-який; довільний
dozorca – двірник
droga – дорога
drogi – дорогий
drób – свійська (домашня) птиця
drukarz – друкар
drukować – друкувати
drużyna – команда
drzemać – дрімати
drzwi – двері
duma – гордість
dużo – багато
duży – великий
dyktando – диктант
dynia – гарбуз
dyplomata – дипломат
dyrektor – директор
dywan – килим
dyżur – чергування
dzban – глечик
dziadek – дідусь
dziecko – дитина
dzielnica – квартал
dzielnie – енергійно
dziennik – щоденник, класний журнал
dzień – день
dziewczyna – дівчина
dzięcioł – дятел
dziękować – дякувати
dzik – дикий кабан
dziś, dzisiaj – сьогодні
dzwonek – дзвінок, дзвоник
dzwonnica – дзвіниця
dźwięk – звук
dźwig – кран
dżdżysty – дощовий
dżem – джем
dżdżownica – дощовий хробак

dźdźy – дощіть
dżinsy – джінси
dżip – джип
dżokej – жокей

E

egzamin – іспит, екзамен
ekran – екран
ekspres – експрес
elementarz – буквар
elipsa – еліпс
emeryt – пенсіонер
epoka – епоха

F

fala – хвіля
farmaceuta – фармацевт
fasola – квасоля
ferie – канікули
figa – інжир
figura – фігура
filizanka – чашка, філіжанка
fioletowy – фіолетовий
fiolek – фіалка
firanka – фіранка
flaga – прапор
flet – флейта
foka – тюлень
forum – форум
fotel – крісло
fryzjer – перукар
fujarka – сопілка, дудка
futro – хутро; шуба

G

gabinet – кабінет
gablota – вітрина
gad – рептилія
gadać – балакати, говорити
gałązka – гілка
ganek – ганок
garmazeria – кулінарія
garncarz – гончар
garnitur – костюм
garść – жменя
gasić – гасити

gawęda – бєсїда
gazeta – газєта
gašienica – гўсениця
gaska – гўска
gaz – газ
geniusz – гєній
gil – снігўр
globus – глобус
głęboki – глїбóкий
głos – гóлос
głowa – гóловá
glód – гóлод
gluchy – глухий
glupstwo – дурніця
gmach – будїнок; будівля
gniazdo – гніздó
godło – герб
gołąb – гóлуб
gorący – гарячий
gorzki – гіркий
gość – гість
gotować – варити
góra – горá
górnik – гірник
gra – гра
grać – гра́ти
granatowy – тє́мно-сі́ній
granica – кордо́н
gratulować – віта́ти
groźny – грі́зний
grudzień – гру́день
grzbiet – хребéт
grzeczny – вві́чливий, чє́мний
grzyb – гриб
gwar – го́мін
gwiazda – зі́рка

H

haczyk – гачóк
hak – гак
haftować – вишивáти
haker – хáкер
halaśliwy – галаслі́вий, гучний
hamulec – гальмó
hasło – парóль
herb – герб

herbata – чай
higiena – гігієна
historia – історія
honor – честь
hotel – готель
huk – гук
hulajdusza – гультіпака
hultaj – гультяй
huśtawka – гойдалка
hymn – гімн

I

igła – голка
ilość – кількість
imieniny – іменіни
imię – ім'я
indyk – індик
inżynier – інженер
iść – іти

J

jablko – яблуко
jadłospis – меню
jagoda – ягода
jajecznica – яєчня
jakoś – якось
jarzynowy – овочевий
jaskółka – ластівка
jastrząb – яструб
jaszczurka – ящірка
jazda – їзда
jechać – їхати
jedwab – шовк
jedzenie – їжа
jesień – осінь
jeszcze – ще
jeść – їсти
jezioro – озеро
jeż – їжак
język – язик; мова
jutro – завтра

K

kaczka – качка
kafelki – керамічна плітка
kajak – байдарка

kalafior – цвітня капуста
kalarepka – капуста кольрабі
kalendarz – календар
kaluża – калюжа
kamień – камінь
kamizelka – безрукавка
kanapa – диван
kanapka – бутерброд
kangur – кенгур
kapac – капати
kapelusz – капелюх
kark – потилиця
kartofel – картопля
karuzela – карусель
kasza – каша, крупа
kaszel – кашель
katar – нежить
kapac (się) – купати(ся)
kał – кут
kciuk – великий палець
kefir – кефір
kelner – офіціант
kęs – кусок
kibic – уболівальник
kibicować – уболівати
kicz – кіч
kiedy – коли
kielbasa – ковбаса
kierowca – водій
kierownik – керівник
kierunek – напрям
kilogram – кілограм
kilometr – кілометр
klasa – клас
kluski – галушки
klamać – говорити неправду, обманювати
klamstwo – обман; неправда
klócić się – сваритися
kłujący – колючий
kobieta – жінка
kochać – кохати
kogut – півень
kokos – кокос
kolacja – вечеря
kolano – коліно

kolarstwo – велоспóрт
kolarz – велосипедíст
kolega – товáриш
kolej – залізни́ця
kolejarz – залізни́чник
kolor – ко́лір
kołnierz – ко́мір
koło – круг; ко́лесо
kołysanka – колиско́ва
komin – ко́мин
komputer – комп'ю́тер
komórka – мобі́льний телефо́н
kondygnacja – рі́вень, по́верх
konfitury – варе́ння
koniec – кіне́ць
konieczność – необхі́дність
koniugacja – дієви́дміна
konto – раху́нок
koń – кінь
końcówka – закінче́ння
kosz – ко́шик
kreda – кре́йда
kredka – кольоро́вий оліве́ць
krem – крем
król – коро́ль
książka – кни́жка
księga – кни́га
księżyc – міся́ць (*на nébi*)
kwiecień – квіте́нь
krzak – ку́щ
krzyk – кри́к
krzywda – кривда́
kukurydza – кукурудза́
kura – ку́рка
kurhan – курга́н

L

laboratorium – лаборато́рія
lampa – світи́льник
laptop – ноутбу́к
las – ліс
latarnia – ліхта́р
lato – лі́то
łód – су́ша
lecieć – леті́ти
lekarz – лі́кар

lekcja – уро́к
lekki – легкі́й
lektura – чита́ння
len – льо́н
leśniczy – лісні́чий
lew – лев
leżeć – лежа́ти
liczebnik – числі́вник
liczny – чисе́льний
linijka – ліні́йка
lipiec – лі́пень
lipa – лі́па
lis – лиси́ця
lista – спі́сок
listonosz – листонóша
listopad – листопа́д
litera – лі́тера
litr – лі́тр
lodówka – холоди́льник
lody – моро́зиво
los – до́ля
lotnik – льóтчик
lód – лі́д
lud – лю́ди
lustro – дзе́ркало
luty – лю́тий
luźny – вільний, простóрий

L

labędź – ле́бідь
ładnie – га́рно
ładny – га́рний
ładować – ванта́жити; заряджа́ти
ładunek – ванта́ж
łagodny – ла́гідний
łakomy – жа́дібний
łapa – ла́па
łapać – лови́ти
łaskawy – мілоси́вий
łatwy – досту́пний; легкі́й
ławka – ла́вка; па́рта
łazić – ла́зити
łazienka – ва́нна (*кімна́та*)
łącznie – ра́зом
łączyć (się) – з'є́днувати(ся), є́днати(ся)
łąka – лу́ка, лу́г

lodyga – стебло
lokiec – лікоть
lowić – ловіти
łódka – човен
łódź – човен
łóżko – ліжко
luk – дуга; арка
lyk – ковток
lykać – ковати
łyżeczka – ложечка
łyżka – ложка
łyżwy – ковзані
lza – слюзя

M

machać – махати
magazyn – склад
magister – магістр
magnes – магніт
maj – травень
makaron – макарони
makówka – маківка
malarstwo – живопис
malarz – художник
malować – фарбувати
malpa – мавпа
mały – малий
mama – мама
mamut – мамонт
manowce – манівці
mapa – карта
maraton – марафон
marchew – морква
marmolada – мармелад
marynarka – піджак
marynarz – моряк
marzec – березень
marzenie – мрія
marzyć – мріяти
masło – масло
maszynista – машиніст
mądrość – мудрість
mądry – мудрий; розумний
mąka – борошно
mąż – чоловік
mechanik – механік

mecz – матч
melodyjny – мелодійний
melon – диня
menadżer – менеджер
metoda – метод
metr – метр
metro – метро, метрополітен
mewa – чайка
męka – мука, страждання
męski – чоловічий
męstwo – мужність
mężczyzna – чоловік; чоловічина
mgnienie – мить
mianownik – називний відмінок
miasto – місто
miecz – меч
mieć – мати
miedza – межа
miejsce – місце
miejscownik – місцевий відмінок
miejski – міський
mienie – майно
mierzyć – міряти
miesiąc – місяць
mieszany – змішаний
mieszkać – жити, проживати
mieścić – містити
mięso – м'ясо
mięta – м'ята
migotać – мерехтіти
mijać – минати
milczący – мовчазний
milczeć – мовчати
milczenie – мовчання
milimetr – міліметр
milion – мільйон
miły – милий; приємний
miniony – минулий
minuta – хвилинка
miotąć – метати
miód – мед
misja – місія
mit – міф
mleko – молоко
młodość – молодість, юність
młody – молодий, юний

młodzieniec – юна́к
młdzież – мо́лодь
młodzieżowy – молоді́жний
mnich – мона́х, черне́ць
moc – си́ла
mocny – мі́цний
modny – мо́дний
modry – волошкóвий
mokry – мо́крий
morela – абрикóс
mors – морж
morski – морськíй
morze – móре
most – мі́ст
motyl – метéлик
móc – могті́
mówić – говорі́ти
mózg – мо́зок
mrówka – мура́шка
mróz – морóз
mrugać – морга́ти
mundur – мунді́р
musieć – му́сити
muzealny – музе́йний
muzeum – музе́й
myć (się) – мýти(ся)
mysz – ми́ша
myśl – дýмка
myśleć – дýмати

N

nabiał – молóчні продукти
nachylać (się) – нахилýти(ся),
 нагинáти(ся)
naczynie – по́суд
nadaśany – похму́рий
nadużycie – зловживáння
nagle – ра́птом
nagrać – записáти
najpierw – передусі́м
najwięcej – найбільше́
nalepka – наклéйка, налі́пка, етикетка
naleśnik – налі́сник
nalewać (się) – наливáти(ся)
namiot – наме́т
napisać – написáти

napój – напі́й
naprawa – ремо́нт
naprawdę – справді́
naprzeciw – на(в)про́ти
naprzód – вперéд
na przykład – напри́клад
narciarski – ли́жний
naród – наро́д, на́ція
narty – ли́жі
narzędnik – ору́дний відмі́нок
następnie – по́тім
nastrój – на́стрій
natarczywy – настíрливий
natura – приро́да
natychmiast – нега́йно
nauczyciel – вчі́тель
nauczycielka – вчі́телька
nauczyć – навчíти
nawet – на́віть
nazwać – назва́ти
nazwisko – прізви́ще
nazywać (się) – зва́ти(ся), називáти(ся)
niania – ня́ня
nić – ні́тка
niebawem – незаба́ром, скóро
niebieski – голу́бий, блакі́тний
niebo – не́бо
niechcący – ненавми́сне
niechęć – небажа́ння
nieco – де́що, трóхи
niedziela – неді́ля
niedźwiedź – ведмíдь
nieładny – нега́рний
niełatwy – нелéгкий
nieobecność – відсу́тність
nieobecny – відсу́тній
nieprawidłowo – непра́вильно
nieść – нести́
nietoperz – кажáн
niewód – не́від
niezapominajka – незабу́дка
niezawodny – надíйний
niezbędny – необхі́дний
niski – низькíй
niszczyć – ни́щити
noc – ніч

noga – нога
nonsens – нісенітниця
nosorożec – носоріг
notować – записувати
nowoczesny – сучасний
nożyce – ножиці
nóż – ніж
numer – номер
nuta – нота

O

obarzanek – бублик
obawa – побоювання
obcy – чужий
obecnie – тепер, нині
obecność – присутність
obfity – щедрий
obiad – обід
obojętny – байдужий
obowiązkowy – обов'язковий
obóz – табір
obraz – картина
obrus – скатертина
obserwować – спостерігати
obszar – простір, територія
obuwie – взуття
obwarzanek – бублик
obywatelstwo – громадянство
ocean – океан
ocena – оцінка
oczy – очі
oczywiście – зрозуміло
odcinek – відрізок
oddać – віддати
od dawna – здавна
oddychać – дихати
odpoczynek – відпочинок
odpowiadać – відповідати
odpowiedź – відповідь
opowiadać – розповідати
odwiedzać – відвідувати
odwiedzić – відвідати
oglądać (się) – оглядати(ся)
ogłoszenie – оголошення
ognisko – багаття, вогнище
ogon – хвіст

ogórek – огірок
ogromny – величезний
ogród – сад; горід
ojciec – батько
ojczysty – рідний
ojczyzna – батьківщина
okazja – нагода
okno – вікно
oko – око
okolica – околиця; місцевість
określić – визначити
okropnie – жахливо
okulary – окуляри
olówek – олівець
opanować – оволодіти
opinia – думка
opona – шина
opowiadać – розповідати
orzech – горіх
orzel – орел
orzeszek – горішок
osa – оса
osiągnięcie – досягнення
osiedle – мікрорайон
osiol – осел
osobno – окремо
ostry – гострий
ostrzegać – остерігати
oszukać – обманути
ośrodek – центр
owad – комаха
owca – вівця
owczarek – вівчарка
owoce – фрукти
owocnie – плідно

Ó

ósemka – вісімка
ów – той
ówczesny – тогочасний
ówcześnie – в той час; тоді

P

pachnący – пахучий
paczka – коробка
padać – падати

pagórek – пагорб
pająk – павук
pajęczyna – павутиння
pamięć – пам'ять
pamiętać – пам'ятати
pantofle – туфлі
państwo – держава
papier – папір
parapet – підвіконня
parasol – парасоль
parter – перший поверх
partykuła – частка
pas – пояс
pasiasty – смугастий
pasterz – пастих
paszcza – паща
patrzeć (się) – дивитися
praw – павич, пава
 paznokieć – ніготь
pazur – кіготь
paż królowej – махаон (*метелик*)
październik – жовтень
pał – брунька
pełny – повний
pensja – зарплата
pędzel – пензель
pędzić – гнати
piana – піна
piasek – пісок
piątek – п'ятниця
piątka – п'ятірка
pić – пити
piec – піч
pieczywo – борошняні вироби
pielęgniarka – медсестра
pies – собака, пес
pieśń – пісня
pietruszka – петрушка
pięknie – гарно
pięściarstwo – бокс
pięść – кулак
pięta – п'ята
piętro – поверх
pila – пила
piłka – м'яч
piłkarz – футболіст

piorun – грим
pióro – перо
piórnik – пенал
pisać – писати
pisarz – письменник
pisownia – правопис, орфографія
plac – площа
plecak – наплічник
plecy – спина
plon – врожай
pluca – легені
plyn – рідина
plywać – плавати
ponury – похмурий
pobyć – перебування
pochodzenie – походження
pociąg – поїзд
pociecha – втіха
początek – початок
poczta – пошта
podarować – подарувати
podkoszulek – майка
podlotek – підліток
podłoga – підлога
podmiejski – приміський
podróż – подорож
podstawa – основа
podwórko – двірчик
podziękować – подякувати
podziękowanie – подяка
poemat – поема
poeta – поет
pogoda – погода
pokój – мир; кімната
pokrewieństwo – спорідненість
pokrzywa – кропива
policzek – щок
połowa – половина
południe – південь
pomarańcza – апельсин
pomidor – помідор
pomnik – пам'ятник
pomysł – ідея
pomyśleć – подумати
poniedziałek – понеділок
popielaty – сірий

poprzedni – попередній
pora – пора
poranek – ранок
porównanie – порівняння
porządek – порядок
porzeczka – смородина
posilek – їжа
posłuszny – слухняний
pospolity – звичайний
powierzchnia – поверхня
powietrze – повітря
powinszowanie – поздоровлення
powrót – повернення
poziomka – суніця
pożegnanie – прощання
pożyteczny – корисний
pójsć – піти
północ – північ
półroczce – півріччя
półwysep – півострів
późno – пізно
praca – робота
pracownik – робітник
prawnik – юрист
prezentować – представляти
prezydent – президент
prędko – швидко
problem – проблема
profesor – професор
program – програма
promień – промінь
prosić – просити
prosty – прямий
prośba – прохання
próba – спроба
próżnia – вакуум
prysznic – душ
przebiśnieg – підсніжник
przecinek – кома
przeciwny – протилежний
przeczytać – прочитати
przed – перед
przedmieście – передмістя
przedsiębiorca – підприємець
przedstawienie – представлення
przedszkole – дитячий садок

przejazd – переїзд
przenieść – перенести
przepaść – прірва
przepiękny – прекрасний
przepiórka – перепілка
przepis – правило
przerwa – перерва
przesada – перебільшення
przestępca – злочинець
przeszłość – минуле
prześliczny – прекрасний
przychodnia – поліклініка
przyczyna – причина
przygoda – пригода
przyimek – приймєнник
przyjaciół – друг
przyjacielski – дружний
przyjaciółka – приятелька
przyjazd – приїзд
przyjaźń – дружба
przyjmować – приймати
przykład – приклад
przymiotnik – прикметник
przypadek – відмінок
przyroda – природа
przysłówek – прислівник
przystanek – зупинка
przystojny – вродливий
przyszłość – майбутнє
pstry – строкатий
pszczoła – бджола
pszenica – пшениця
ptak – птах
puchatek – ведмєдик
pudelko – коробка
pukać – стукати
punkt – точка
puszysty – пухнастий
pytanie – питання
pyzy – галúшки

R

rachować – рахувати, лічити
radosny – радісний
radość – радість
rajstopy – колгóтки

randka – побáчення
rano – ráнок
ratusz – ráтуша
recytować – декламува́ти
regula – пра́вило
rekin – аку́ла
remis – нічий
renifer – північний оле́нь
rezygnować – відмовля́тися
ręcznik – рушні́к
ręczny – ручний
ręka – рука́
rękaw – рука́в
rękawiczka – рукави́чка
robak – хроба́к
robić – робі́ти
rocznica – рі́чниця
rodzaj – рі́д; га́тунок
rodzeństwo – рі́дні браті́ і се́стри
rodzice – батькі́
rodzina – ро́дина, сім'я́
rodzony – рі́дний
rodzynki – родзи́нки
rok – рі́к
roślina – росли́на
rower – велосипе́д
rozdzielać – розділя́ти
rozkaz – на́каз
rozkład – розкла́д
rozkwit – ро́зквіт
rozległy – розло́гий
rozłożyć – розкла́сти
rozmiecie – різномані́тно
rozmawiać – розмовля́ти
rozmiar – ро́змір
rozmiarzyć – розтро́щити
rozmowa – розмо́ва
rozmówca – співро́змовник
rozporządzenie – розпо́рядження
rozporządzić (się) – розпо́рядитися
rozrywka – розва́га
roztawiać – розста́вляти
rozwijać – розвива́ти
rozwój – ро́звиток
ród – рі́д
róg – рі́г

rój – рі́й
rów – рі́в, кана́ва
rówieśnik – рове́сник
również – тако́ж
równik – еквато́р
równowaga – рі́внова́га
równy – рі́вний
róża – тро́янда
różny – рі́зний; відмі́нний
różowy – роже́вий
ruch – рух
ruina – ру́їна
rura – труба́
ryba – ри́ба
rynek – ри́нок
rysunek – рису́нок
ryzyko – рі́зик
ryzykować – ризикува́ти
rzadki – рі́дкий
rzadko – рі́дко
rząd – ря́д
rządzić – упра́вляти, пра́вити
rzecz – рі́ч
rzeczownik – і́менник
rzeka – рі́ка
rzepa – рі́па
rzeźba – скульпту́ра
rzodkiewka – реді́ска
rzut – кидо́к
rzutnik – прое́ктор

S

sad – сад
sadzić – сади́ти
sala – зал
salon – сало́н
salata – зеле́ний салат
salatka – сала́т
samochód – автомо́біль
samogłoska – голо́сний (звук)
samolot – літа́к
samotny – са́мітний, оди́нокий
sanie – са́ни
sanki – санча́та
sąsiad – сусі́д
schemat – схе́ма

schody – сходи
schować (się) – сховати(ся)
sekret – секрет
sekunda – секунда
seler – селера
sen – сон
ser – сир
serce – серце
sesja – сесія
sędzia – суддя
siadać – сидати
siano – сіно
siedzieć – сидіти
sierota – сирота
sierpień – серпень
sikorka – синиця
silnik – двигун
silny – сильний
sila – сила
siostra – сестра
siostrzenica – племінниця
siostrzeniec – племінник
skalisty – скелястий
sklep – крамниця
składać – складати
skok – стрибок
skorupa – шкарлупа
skowronek – жайворонок
skóra – шкіра
skroń – скроня
skrywać (się) – ховати(ся)
skrzydło – крило
skuteczny – ефективний
skutek – наслідок
śladki – солодкий
ślodycze – солодощі
słoń – слон
słońce – сонце
słowik – соловейко
słownik – словник
sluch – слух
sluchać – слухати
sluszenie – правильно
słynny – славетний
smaczny – смачний
smok – дракон

smukły – стрункий
sobota – субота
soczysty – соковитий
sopel – бурюлька
sowa – сова
sówka – сойка
spacer – прогулянка
spacerować – гуляти
spać – спати
spieszyć się – поспішати
spizarnia – комора
spodek – блюдце
spodnie – штани
spojrzeć – глянути
spojrzenie – погляд
spokojnie – спокійно
społeczeństwo – суспільство
sport – спорт
sportowiec – спортсмен
spotkać – зустріти
spotkanie – зустріч
spotykać – зустрічати
spódnica – спідниця
spójnik – сполучник
spółgłoska – приголосний звук
sprawdzać – перевіряти
stacja – станція
stać – стояти
stały – постійний
stary – старий
stolarz – столяр
stolica – столиця
stolik – столик
stopa – стопа
stół – стіл
strażak – пожежник
strus – страус
strych – горіще
styczeń – січень
styl – стиль
swawolić – пустувати
syłaba – склад
syty – ситий
szalik – шалік
szary – сірий
szczaw – щавель

szczeniak – щеня
szczerbaty – щербатий
szczery – щірий
szczeka – щелепа
szczęście – щастя
szczotka – щітка
szczupak – щука
szczur – щур
szczypce – щипці
szczypiorek – зелена цибуля
szeptać – шептати
szufelka – лопатка

Ś

ściana – стіна
ścieżka – стежка
ślad – слід
śledź – оселедець
śliczny – прекрасний
śmiać się – сміятися
śmiały – сміливий
śmiech – сміх
śmieszny – смішний
śniadanie – сніданок
śnić się – снитися
śnieg – сніг
środa – середя
środowisko – середовище
świat – світ
światło – світло
świeca – свічка
świerszcz – цвіркун
świetnie – прекрасно, чудово
świetny – прекрасний, чудовий
świeży – свіжий
święto – свято
świt *m* – світанок

T

tablica – дошка
taboret – табурет
taksówka – таксі
tańczyć – танцювати
tarcza – щит
taśma – стрічка
teatr – театр

teczka – папка
telewizja – телебачення
temat – тема
teraz – тепер
tęcza – веселка
tępy – тупий
tęsknić – тужити
tęsknota – туга
tlum – натовп
toaleta – туалет
tor – колія
tornister – ранець
trafić – потрапити; влучити
trampki – кеди
trawnik – газон
trąba – труба; смерч
trąbić – трубити
trąbka – трубка
treść – зміст
trębacz – трубач
troska – турбота
tropić – вистежувати
troskliwy – дбайливий
truskawka – полуниця
tryb – порядок
trzeba – треба
trzoda – стадо
tulipan – тюльпан
turysta – турист
turystyka – туризм
twarz – обличчя
twórczy – творчий
twierdza – фортеця
tydzień – тиждень
tygrys – тигр
tysiąc – тисяча
tytuł – заголовок

U

ubiegły – минулий
ubrać (się) – одягти(ся)
ucho – вухо
uciekać – втікати
uczciwy – чесний
uczeń – учень
uczony – вчений

uczta – бенкет
udział – участь
ufać – вірити
ul – в'улик
ulewa – злива
ulga – полéгшення
ulgowy – пільговий
ulica – вулиця
ulubiony – улюблений
umieć – уміти
umysł – рóзум
unikać – уникати
upadek – занéпад
upał – спéка
uparty – впéртий
uporządkować – упорядкувати
uprzejmie – люб'язно
uprzejmy – ввічливий
uroczy – чарівний
uroda – краса
urodzaj – врожай
urodziny – день народження
urok – чарівність
urzędnik – службовець
ustny – ўсний
utalentowany – талановитий
uważny – уважний
uzasadnienie – обгрунтування
użycie – вживання
użyteczny – корисний

W

waga – вага
wagon – вагón
wakacje – канікули
walczyć – борóтися
walka – боротьба
wanna – ванна
warga – губа
warkocz – коса
wartość – цінність
warunek – умова
waza – сўпниця
wazon – ваза
ważny – важливий
wąski – вузький

wątpić – сумніватися
wąż – вуж
wbrew – всўпереч
wcale – зóвсім
wczesny – рáнній
wczoraj – вчóра
wdrapać się – відертися
według – згідно з
wejście – вхід
wersalka – ліжко-дива́н
wesoły – весéлий
wewnętrzny – вну́трішній
węch – нюх
wędliny – копче́ності
wędrować – мандрувати
wędrówka – мандрівка
węgiel – вугілля
węgierka – угóрка (*сли́вка*)
wiać – віяти; вті́кати
wiadomość – (з)вістка
wiadro – відрó
wianek – вінóк
wiatr – вітер
widelec – відéлка
widok – вид
widokówka – листівка
widz – глядач
widzenie – ба́чення
wieczór – вéчір
wiedza – знання
wiedzieć – зна́ти
wielbłąd – верблýд
wiele – багáто
wieloryb – кит
wieprz – каба́н
wierny – вірний
wierzba – верба
wieszcz – прорóк
wieś – село́
wiewiórka – білка
wieża – ве́жа
większość – більшість
wilk – вовк
winda – ліфт
wiosna – весна́
wiśnia – ви́шня

witamina – вітамін
wizerunek – зображення
władza – вла́да
wnosić – вно́сити
wnuczka – вну́чка
wnuk – внук
w ogóle – взагалі
wolacz – клі́чний відмінок
worek – мішо́к
wóz – віз
wracać – (по)верта́тися
wrotki – ро́лики
wrzesień – ве́ресень
wschodni – схі́дний
wspaniały – пи́шний
wspominać – зга́дувати
wspólny – спі́льний
współczesny суча́сний
współczucie – спі́вчуття
wszechświat – всесві́т
wszystko – все
wtorek – ві́второк
wybaczyć – ви́бачити
wydarzenie – поді́я
wygląd – ви́гляд
wyjątek – ви́няток
wyjście – ви́хід
wykrzyknik – вигук
wymiana – о́бмін
wymysł – ви́гадка
wynik – резу́льтат
wyobraźnia – уя́ва
wyraz – сло́во
wysoki – висо́кий
wyspa – о́стрів
wzorowy – зразко́вий

wzór – зразок
wzrok – зі́р
wzrost – рі́ст

Z

zabytek – па́м'ятка (*старовини*)
zamek – за́мок; замо́к
zaimek – займе́нник
zapoznać się – познайо́митися
zawsze – за́вжди
zegar – годинни́к (*вели́кий*)
zegarek – нару́чний годинни́к
złocisty – золо́тистий
znaczek – ма́рка
znać – зна́ти
zwiedzać – відві́дувати

Ż

źle – пога́но
źrebię – лоша́
żrenica – зіни́ця
źródło – дже́релo

Ż

żaba – жа́ба
żagle – вітри́ла
żarłok – ненаже́ра
żarówka – ла́мпочка (*електри́чна*)
żart – жа́рт
żelazko – пра́ска
żmija – змія́
żubr – зубр
żuk – жук
żuraw – жураве́ль
żurek – жу́рек (*білий борщ*)
żyrafa – жира́фа

SPIS TREŚCI

Alfabet	6
LEKCJA 1	53
LEKCJA 2	67
LEKCJA 3	80
LEKCJA 4	98
LEKCJA 5	112
LEKCJA 6	128
LEKCJA 7	144
Słownik	159

Навчальне видання

БІЛЕНЬКА-СВИСТОВИЧ Леся Володимирівна
КОВАЛЕВСЬКИЙ Єжи
ЯРМОЛЮК Микола Олександрович

ПОЛЬСЬКА МОВА

(1-й рік навчання)

для закладів загальної середньої освіти
з навчанням українською мовою
5 клас

2-ге видання, доопрацьоване

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

**Видано за рахунок державних коштів.
Продаж заборонено**

*У підручнику використані ілюстративні матеріали з вільних інтернет-джерел.
Аудіозаписи пісень надані Польським радіо (Polskie Radio, www.polskieradio.pl)*

Аудіосупровід видавничого дому „Букрек”

Редактор *Т. Калуські*

Коректори *Р. Недзелян, М. Токарюк*

Художник *В. Дунаєва*

Дизайн і верстка *С. Максимця, П. Давиденка*

Формат 70х100/16. Ум.-друк. арк. 14,25. Обл.-вид. арк. 14,00. Наклад 26723 прим. Зам. № 1293.

Видавець і виготовлювач видавничий дім „Букрек”,
вул. Радищева, 10, м. Чернівці. 58000.
www.bukrek.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи ЧЦ № 1 від 10.07.2000 р.